

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Бакалаврська робота
МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДРАМАТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ В
ДИТЯЧОМУ САДКУ

ОРОС БАРБАРА РОБЕРТІВНА

Студентка IV-го курсу

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Освітній рівень: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол №1/2019

Науковий керівник:

Ешпан Маргарита С.
викладач

Завідувач кафедрою _____

Біда Олена А.
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2020 року

Протокол № _____ / 201_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра педагогіки та психології

**Бакалаврська робота
МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДРАМАТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ В
ДИТЯЧОМУ САДКУ**

Освітній рівень: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Орос Барбара Робертівна

Науковий керівник: Ешпан Маргарита С.
викладач

Рецензент: Габода Єва Б.
ст. викладач

Берегове
2020

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

A DRÁMAPEDAGÓGIA ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODÁBAN
Szakdolgozat

Készítette: Orosz Barbara

IV. évfolyamos Óvodapedagógia
szakos hallgató

Témavezető: Espán Margaréta
tanár

Recenzens: Gabóda Éva
adjunktus

ЗМІСТ

Вступ	6
I. Коротко про драма-педагогіку.....	8
1.1. Основні відомості з драма-педагогіки	8
1.2. Драматичні ігри та їх виховна роль	12
II. Видатні дні та щоденні заняття з інструментами драматичної педагогіки.....	17
2.1. Видатні дні та їх важливість у дитячому садочку	17
2.2. Елементи драма-педагогіки в організації святкових заходів.....	21
2.3. Втілення елементів занять у дитячому садку з драматичною грою.	26
2.3.1. Розвиток рідної мови за драматичними іграми	30
2.3.2. Фізичня виховання за допомогою драматичних ігор	32
III. Дошкільне застосування драматичної педагогіки у дослідження.	34
3.1. Мета, гіпотеза, методи дослідження.	34
3.2. Структура анкети.....	35
3.3. Результати досліджень.	37
3.4. Короткий огляд дослідження.	47
Висновки	48
Резюме	49
Список використаної літератури	50
Додаток.....	52

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	6
I. Dióhéjban a drámapedagógiáról	8
1.1. A drámapedagógia alapvető meghatározása	8
1.2. A drámajáték és annak nevelő hatása	12
II. Jeles napok és mindennapi foglalkozások a drámapedagógia eszközével	17
2.1. Óvodai jeles napok és fontosságuk.....	17
2.2. Dramatizálás az óvodai ünnepeken	21
2.3. Az óvodai foglalkozások elemei drámajátékkal való kivitelezése	26
2.3.1. Anyanyelvi nevelés drámajátékkal	30
2.3.2. Testnevelés drámajátékkal	32
III. A drámapedagógia óvodai alkalmazása a kutatás fényében.....	34
3.1. A kutatás célja, hipotézise, módszerei	34
3.2. A kérdőív felépítése	35
3.3. A kutatás eredményei	37
3.4. A kutatás összegzése	47
Összefoglalás	48
Rezümé.....	49
Felhasznált irodalom.....	50
Melléklet.....	52

BEVEZETÉS

Az óvoda segíti a gyermekek szocializációját, azaz a társadalomba való beilleszkedését, segíti sokoldalú, egészséges fejlődésüket, valamint az adott kultúra értékeinek és normáinak elsajátítását. Az óvodáskorú gyermekek teljes körű fejlesztéséhez megannyi módszer és lehetőség tárul elénk, ilyen például a drámapedagógia, amelyet az óvodai nevelés során szinte lehetetlen nélkülözni. A drámapedagógia és annak elsődleges eszköze a drámajáték alkalmazható az óvodai oktató-nevelő munka területeiben. A drámapedagógia kifejezés alatt többféle tevékenységet érthetünk, azaz segítségül szolgálhat egy adott foglalkozás levezetésében, az elhangzott információk rögzítésében, az óvodában megrendezett jeles napok és ünnepek feldolgozásában, illetve nem utolsósorban bármilyen játék élményszerűbbé tételében egyaránt.

Az óvodai lét egyik leglényegesebb mozzanata a hagyományok őrzése és az ünnepekről való megemlékezés, hiszen a közösségi érzést, a valahová tartozás fogalmát és a kulturális identitás kialakulását is nagyban segíti, valamint a gyermekek számára az ilyen alkalmak megélése új ismereteket, élményeket ad és tapasztalatokkal gazdagítja a gyermek életét. Az óvodai élet szerves része a természeti környezet megismerése, az abban való tájékozódás, munkavégzések, feladatok. A magyar folklór hagyomány igen gazdag, jó alapot biztosít ezen alkalmak megismerésére és éltetésére az óvodai nevelésben is. E mellett nagyon fontos figyelmet fordítani a mindennapi foglalkozásokra is, amelyek az óvodás gyermekek teljes körű fejlődéséhez járulnak hozzá, azaz általuk fejlesztés alá kerül a gyermekek készségei, képességei, bővülnek ismeretei, illetve segít önnön belső világuk és az őket körülvevő világ megismerésében.

Szakdolgozatom megírásának célja az, hogy bemutassam, miként és hogyan segít a drámapedagógia a jeles napok és ünnepek feldolgozásában, illetve a foglalkozások megtervezésében, azaz a drámapedagógia mely elemeivel lehet sokszínűbbé és egy örök élménnyé varázsolni a hagyományos rendezvényeket és a mindennapi tevékenységeket. Mindemellett arra törekszem, hogyan lehet integrálni az Ukrajnában szinte ismeretlen „műfajt” a jeles napok megismertetésében. Munkám kutatásának elsődleges célja az, hogy a drámapedagógia ismeretéről és óvodai jelenlétéről kapjak információt óvodapedagógusok által, illetve azt szeretném megtudni, hogy alkalmazásra kerül-e a drámapedagógia módszere a mindennapok során.

Munkám hipotézise, hogy a dramatizálási módszereket, amelyek magukban hordozzák a drámapedagógia szinte összes elemét, igenis lehet és kell is alkalmazni az ünnepek

feldolgozása és a foglalkozások levezetése során. Ennek bizonyításához egy kutatást végeztem, amely a drámapedagógia eszközének, a drámajátéknak a jelenlétét és alkalmazását méri fel az óvodai mindennapokban. Munkám kutatásával azt szeretném megtudni, hogy igaz-e a felvetésem arról, hogy a drámapedagógia, mint nem annyira ismert módszer jelen van az óvodákban és alkalmazására is sor kerül. Hiszen általa a közösen való cselekvés, tevékenykedés és a szerepbe való beleélés kerül központba, így nagymértékben fejlődik a gyermekek megismerő funkciói, a térorientáció, a kreatív gondolkodás, az önállóság és döntéshozás, finomodik a kommunikáció, a verbális kifejezőképesség, módosul a megértés szintje és a szociális viselkedés.

A munkám fejezeteiben a megfelelő szakirodalom által reménykedem abban, hogy ezt bizonyíthatom, s ez által tudásom tárházát bővíteni tudom.

A dolgozat első fejezetében a drámapedagógia alapvető kérdéseire és a drámajátékok nevelő hatására fektettem hangsúlyt. Több lényeges szakirodalom is segítségül szolgált a téma feltárásához, többek között Jonathan Neelands: *Dráma a tanulás szolgálatában*; Debreczeni Tibor: *A drámapedagógia hazánkban. Pedagógiai módszer a drámapedagógia*; Pinczésné Dr. Palásthy Ildikó: *A drámapedagógia produkciófelülete és hatásmechanizmusa*; Marunák Ferenc: *Mi is az a drámapedagógia? (1. rész)* c. könyvek és folyóiratok.

A második fejezetben rávilágítottam az óvodai élet jeles ünnepeire és azok fontosságára, továbbá az ilyen ünnepek drámapedagógiával való kivitelezésére, illetve a foglalkozások megtervezésére és dramatikus megvalósítására. Ebben segítségemre volt Szőke Anna: *Elszaladt a kemence – óvónők és szülők kézikönyve*; Paládi-Kovács Attila: *Magyar Néprajz I-VIII*, amely részletesen foglalkozik a jeles napok és ünnepek menetével. Ezen kívül Pálfi Sándor: *Óvodapedagógiai módszertani kézikönyv*; Forrai Katalin: *Ének az óvodában* c. könyvek is sokat segítettek, mivel egy-egy rendezvény elemeit tartalmazzák és azok megvalósítását dramatizáló módszerekkel, illetve Kaposi László: *Tanítási dráma* c. műve, amelyben részletesen foglalkozik egy-egy drámapedagógiai tevékenység megtervezéséről és kivitelezéséről. A fejezetek megalkotásában nagy segítségül szolgált a drámapedagógiával és gyermekszínjátszással foglalkozó szakfolyóirat, a Drámapedagógiai magazin számai.

I. DIÓHÉJBAN A DRÁMAPEDAGÓGIÁRÓL

*"Az oktatás egyénre koncentrál,
a dráma az egyediségére,
minden emberi lény különleges egyéniségére."*

/Peter Slade/

A drámapedagógia nagyban hozzájárul az óvodáskorú gyermekek személyiségfejlődéséhez és az egyik leghatásosabb eszköz a sikeres szocializálódás elérése érdekében. Ezen kívül nagymértékben lehetővé teszi a gyermek önmaga megismerését és az őt körülvevő világ felfedezését is, mindezt egy közös tevékenységben és a cselekvés folyamatában.

„Emberépítés, személyiségformálás, kapcsolatfelvétel...,szocializáló tevékenység.” Az adott idézet Gabnai Katalintól származik, aki a magyarországi drámapedagógia kiemelkedő alakja. Saját véleményem szerint az ő értelmezése röviden és tömören mutatja be a drámapedagógia fejlesztő hatását.

Munkám első fejezetében szeretnék kitekintést nyújtani a drámapedagógia lényegbeli és releváns kérdéseire, tehát, hogy mit is nevezünk drámapedagógiának, illetve mi is a legfőbb célja. Továbbá szót ejtek a drámapedagógia eszközének, a drámajátéknak a fontosságáról és nevelői hatásáról. Az említett kérdések körüljárása lehetőséget nyújt a drámapedagógia sajátosságainak megismerésére és felvilágosítást ad, hogy milyen hatékonysággal bír az óvodáskorú gyermekek fejlesztésében.

1.1. A drámapedagógia alapvető meghatározása

A drámapedagógiát a reformpedagógiák közé sorolják, amely a XX. század környékén kezdett el színre lépni. A drámapedagógia fogalma mellett gyakran fellelhető az alkotó dramaturgia, dramatikus játék, dramatizáló játék, drámajáték megnevezések. Ezek mindegyike igaz is, hiszen a drámapedagógia egyaránt a játékra, ami szinte minden téren a leghatékonyabb eszközünk lehet, és a drámára alapoz (Debreczeni, 1992).

Az 1950-es években kezdődött el a drámapedagógia, mint egy személyiségközpontú reformpedagógia virágzása. A drámapedagógia angolszász eredetű, brit gyermekszínháztól indult, így az első nagy képviselője nem más, mint Peter Slade, aki szerint a játék a tanulás egy lehetséges módja. 1954-ben jelent meg a Child Drama című műve, mely nemzetközileg is elismertté tette őt. Nevelői szemlélete fontosnak tartja a gyermekközpontúságot, illetve a gyermeki szükségletek iránti megértést és tiszteletet.

Szerinte a dráma lényege a fantáziadús kaland, amely a játékban gyökerezik, és nem pedig a felnőtt kezétől kialakított művészi forma. Mindemellett hangsúlyozza, hogy a gyermek ösztönszerű, rögtönzött dramatizáló játéka a felfedezés természetes útja. A drámapedagógia másik nagy képviselője, Dorothy Heathcote az 1960-as években kezdett dolgozni angol gyerekcsoportokkal, aki az önkifejezésről a drámára irányította a figyelmet. Kiemelendő Gavin Bolton munkássága is, aki azt vizsgálta, hogyan él a művészi nevelés élményén belül az esztétikai viselkedés. Az angol szerző „A tanítási dráma elmélete” c. műve az első magyarul olvasható mű, amely a hazájában is nagy sikert aratott (Lőrincz, 1992; Palásthy, 2009).

Magyarországi szakirodalomban angol közvetítéssel az 1970-es években terjedt el a drámapedagógia. Leginkább a gyermek- és diákszínjátszó csoportok munkájában, illetve a dramatikus játszótéri foglalkozásokon kapott teret. A drámapedagógia magyarországi képviselői közül kiemelendők Debreczeni Tibor és Mezei Éva, Gabnai Katalin, illetve Kaposi László és Szauder Erik (Palásthy, 2009).

A drámapedagógiát sokan sokféleképpen értelmezik, az alábbi megfogalmazás Debreczeni Tibortól származik, aki a magyarországi drámapedagógia egyik kiemelkedő alakja. Szerinte: „A drámapedagógia olyan személyiségre figyelő (reform)metodika, amelynek célja, hogy alkalmazásával csoportos tevékenységben (osztály, kör, közösség) cselekvés (dráma), azaz részvétel folyamatában fedezzék fel a résztvevők a körülöttük lévő tárgyi világot (érzékelés), önmögük belső világukat (énpép-kialakítás), a szociális világot, s abban helyezték el magukat, létesítsenek kapcsolatot vele (kommunikáció), morális érzékenységre, érzelmi stabilitásra, kreatív gondolkodásra tegyenek szert, s mindezt azért, hogy önmagukat jól ismerő, a világra nyitott, harmonikus és alkotó személyiségek, polgári társadalmi körülmények között élni tudó polgárok váljanak belőlük” (Debreczeni, 1992:3.).

A drámapedagógiában a lényeges történés a szerepfelvétel, mivel szereposztás nincs, a kiindulópont egy egyéni, saját döntésen alapuló tevékenység. Ezért a drámapedagógia egyik legmeghatározóbb célzata az, hogy a szereplőt döntéshelyzetbe taszítsa, azaz egy adott témában állásfoglalásra bátorítsa, motiválja, bízva a személyiségfejlesztésben (Tölgyessy, 2018).

A drámapedagógia játékra épül, és játszva tanít, amelyben a szereplőknek valóság-hű és létező problémákkal kell megküzdeniük egy fiktív, elképzelt világ kialakítása során, de ezzel egyidejűleg valós tudásra és tapasztalatokra tesznek szert. A folyamatnak egy intenzív feszültségoldó hatása van, variálható, partneri viszonyt épít a játszóknak között, mindemellett pedig összetettség jellemzi, és ami a legfontosabb önismeretre nevel. A

drámajátékok alkalmazói nem a tanulást akarják játékkal helyettesíteni, hanem a játékban, mint az emberi tanulás egyik formájában rejlő tanító, nevelő erőt igyekeznek felhasználni az óvodai és iskolai nevelés, oktatás céljainak elérésére. Hisz több e módszert alkalmazó pedagógus véleménye az, hogy ezek a játékok alkalmasak a közösségi, alkotó ember személyiségjegyeinek (empátiával bíró; önmaga képességeivel tisztában lévő; gyors helyzetfelismerő, gondolkodó, cselekvő készségekkel bíró ember) kialakítására, és az adott egyén ismereteinek, készségeinek, képességeinek, társas kapcsolatainak fejlesztésére. Tehát maga a drámapedagógia a drámán keresztül nevel (Marunák, 1991; Palásthy, 2009).

A szakirodalmakat olvasgatva magát a drámapedagógiát egy élményen alapuló cselekvéses személyiségfejlesztési módszerként hangsúlyozzák legtöbben. Fontos tudni azonban, hogy a dráma és a színház eszközeit használja, közel áll a színház világához (mozgás, beszéd, szerepjátszás), de nem színjátszás zajlik, nincs közönség. A szereplő egy kitalált, képzelt világba kerül, és igazi problémákkal szembesül, de kiemelendő, hogy nem a produkció, a bemutatás a lényeg, hanem maga a folyamat, az együttlét, a közös élmény, a játék.

A drámapedagógia egyik legnagyobb előnye a tanulás más területeivel szemben, hogy a gyerekeknek egy hatalmas élményt próbál átadni és a gyerekek még élvezik is, nagy örömmel és odaadással bújnak bele egy ismert vagy akár ismeretlen szerepbe. A szerepbe lépésen azt értjük, amikor a valóságból átlépünk a képzeletbeli világba, és ez alatt a magunkra öltött szerepünkben folyamatosan és tudatosan vizsgáljuk a valóságos szerepeinket. Azonban nagyon fontos megemlíteni, hogy a gyerekek általában szívesen vesznek részt az ilyenekben, feltehetőleg, ha nincsenek elrettentő múltbeli tapasztalataik. A dráma iránti ragaszkodást és kitartást azonban nem vehetjük egyértelműnek, „ápolnunk” kell ezt az érzést, hiszen a gyermek vonzódik az újhoz, az ismeretlenhez, átöleli a megismerés és a tudni akarás vágya, s ebben nagy segítségül szolgál maga a dráma (Neelands, 1994).

A drámapedagógiának, mint nevelési módszernek leginkább három fő sajátossága van, amelyek a következők:

– Az első sajátosság a személyiségfejlesztő hatás. Mint tudjuk, a drámapedagógia a tevékenységet a játékra alapozza, a játéknak a személyiségfejlesztő mozzanataira. Figyelembe veszi mindazokat a tényeket és megállapításokat, amelyeket a tudomány a játékkal kapcsolatban felderített, tehát, hogy mely életszakaszban mi a játék jellegzetessége (utánzójáték, fantáziajáték, szerepjáték, szabályjáték stb.). A drámapedagógia számára a legfontosabb a drámajáték, más néven a dramatikus vagy

dramatizáló játék, leginkább ennek az a változata, amely az improvizációra, rögtönzésre épül.

– A módszer második sajátossága az, hogy közösségi jellegű. Az adott nevelői munka mindig csoportban zajlik, tehát csoporttevékenységre épül, így közösségépítő ereje van. A dramatikus jellegéből adódóan a gyerekek érzéseket, reakciókat, eljárásokat fedezhetnek fel. A legfontosabb egy-egy ilyen alkalom levezetésének folyamatában, hogy a családi, baráti, szeretetteljes légkör csoporton belül kialakításra kerüljön. Ez, azért nélkülözhetetlen, mivel egy biztonságérzetet ad és lehetővé teszi, hogy őszintén és elmélyülten „improvizáljanak”, így minden bizonnyal a csoportban zajló pedagógiai munka meghozza a maga gyümölcsét.

– A drámapedagógia módszer harmadik, hanem a legfontosabb sajátossága nem más, minthogy felszabadítja a játékosok, azaz a szereplők kreatív energiáit. Tehát lényegében épít az asszociációs, adaptációs, analógiás készségekre, serkent az invencióra (leleményességre, találékonyságra), biztat a kételkedésre, az ellentmondásra, hogy a tanulót eljuttassa a felismerés öröméhez, az egyéni döntés szabadságához (Debreczeni, 1992).

Jonathan Neelands a dráma képzeletbeli, „mintha” világát a gyermeki játékhoz hasonlítja, amikor a világ mozzanatainak és jelenségeinek megértése a játék folyamán zajlik le. Tény, hogy a tudatos és spontán elemek a gyermek játékában rendszerint keverednek, és nagyon gyakori az egyszerű szimbolikus gondolkodás. Tehát feltehető, hogy maga a dráma a gyermeki játékból fakad, mivel, azt a fantáziaképességet és önkontrollt igényli, mint a gyermeki játék. A drámában azonban a tevékenységet a játék szabályai mellett a színházi eszközök is befolyásolják. A gyermeki játékhoz hasonlóan a dráma a képzeletbeli „mintha” jellegű tevékenységben zajlik, például: úgy cselekszem, „mintha” valaki más lennék, vagy úgy cselekszem, „mintha” ebben a helyzetben lennék (Neelands, 1994).

A „mintha” módon végzett munka lehetőséget ad arra, hogy az adott folyamatban lévő résztvevők átalakítsák a csoport dinamikáját is, tehát a háttérbe szorulókat dominánssá válhatnak, míg a vezetők passzívakká lehetnek; a csendesebbek pedig szóhoz juthatnak, míg az ügyesek problémákkal szembesülhetnek (Neelands, 1994).

A mai világban az oktatói-nevelői lehetőségen belül legfőképpen olyan játékos pedagógiai eszközökre van szükség, amelyek a kommunikációt és a nevelést segítik elő. Ezek egyike a drámapedagógia, mivel segít a morális problémák megismerésében, fejleszti a kommunikációs készséget, segít a beilleszkedési problémával küzdő gyermekekhez való

közel kerülésben, a konfliktusok feloldásában. A dráma a gyerekek már meglévő tapasztalatát, valamint képzelőerejét használja ki ismeretlen vagy új tapasztalatok megszerzése érdekében. A drámát tehát úgy kell megtervezni, hogy az a résztvevőket új tanulási területek felé irányítsa (Neelands, 1994; Varga, 2015).

1.2. A drámajáték és annak nevelő hatása

Az óvodáskorú gyermek legfőbb tevékenysége a játék, amely az egyik legjobb fejlesztési lehetőség ebben a korban. Az óvodapedagógusoknak, az óvodás gyermekek „második anyjának” keresnie, kutatnia és ismernie kell minden olyan lehetőséget, amely által a gyermekek tudását a legmegfelelőbbképpen bővíteni, képességeit pedig a leghatásosabban fejleszteni tudja. Ezek a források és lehetőségek közül az egyik legkiemelkedőbb a drámapedagógia, ezen belül pedig a drámajáték.

A drámajáték a drámapedagógia legfontosabb eszköze. Ebben a folyamatban a résztvevők mindig különböző szituációkat, élethelyzeteket vagy történéseket közreműködőként és cselekvőként élnek meg. A tevékenység során egyrészt képzeletben, egy fiktív világban, egy másik személy bőrébe bújva, másrészt tevékenyen, egy cselekmény sorozatban újra átélhetik, feldolgozhatnak bizonyos élethelyzetet, azaz ezek a játékok közel állnak a gyermeki szerepjátékhoz, benne gyökereznek. A drámajáték során nagyon sokszor előfordul, hogy a szereplőket váratlan helyzetek elé állítják, ebből adódóan pedig egy spontán reakcióra készítetik egymást. Az ilyen és ehhez hasonló fordulatok az önállóságot és a döntéshozó képességet fejlesztik. Idővel kialakul a gyermekekben, hogy önmagukat és társaikat kívülről is megfigyeljék és azzal, hogy mások cselekedeteit és önmagunk cselekvéseit vizsgálják, újat teremtenek. A résztvevők a saját érzelmei alapján élhetik át az adott helyzeteket. Maga a drámajáték egy folyamatos játék- és gyakorlótér, amely viselkedési biztonságot nyújt a gyermekek számára (Palásthy, 2009).

A drámajáték elsődleges célja az emberépités. Feladatköréhez tartozik a személyiségformálás, a kapcsolattartás, a kommunikáció, a közlés és önkifejezés megkönnyítése, a társadalomba való beilleszkedés folyamatának kialakítása. A dramatikus tevékenységformákon keresztül fejlődik a gyerekek érzelmi, értelmi, szociális és fizikai képességei, készségei. Fejlesztő hatása abban rejlik, hogy cselekvést, aktív közreműködést követelnek minden résztvevőtől, és a cselekvések során nem valóságos körülmények között valóságos érzelmeket élnek át. Ebből kifolyólag a drámajáték egy átmenetet képez a konkrét tapasztalástól az elvont tapasztaláshoz vezető úton (Marunák, 1991).

„Minden olyan játékos emberi megnyilvánulás, amelyben a dramatikus folyamat jellegzetes elemei fellelhető – drámajáték”, vallja Marunák. Ebből adódóan a következőkben a dramatikus folyamat lényeges elemei kerülnek felsorolásra:

- kifejezési formája a megjelenítés, az utánzás;
- megjelenési módja a felidézett vagy éppen megnyilvánuló társas kölcsönhatás, az interakció;
- eszköze az emberi és zenei hang, az adott nyelv, a test, a tér és az idő;
- tartószervezete a szervezett emberi cselekvés (Marunák, 1991:4-5.).

Minden tevékenység kiindulópontja és alapja a megtervezés, így van ez a drámajátéknál is, hiszen az óvoda falain belül nap, mint nap valamilyen új ismerettel bővül a gyermek tudástára, és ez akkor válhat igazán maradandóvá számára, ha megfelelő felkészültség, tervezés folyt a háttérben a kivitelezés előtt. A drámajátéknál egy folyamatos munkáról van szó, amely pszichológiai, szociológiai, mentális, elméleti felkészültség alapján történik, és mindenképpen elsődleges figyelmet fordít a gyerekek már meglévő tapasztalataira, kulturális forrásaira, természetes kíváncsiságára, önálló fantáziájára. Az ilyen foglalkozásokon, tevékenységeken és alkalmakon a gyerekek nem passzív befogadók, hanem a dráma segítségével cselekvő részesei egy aktív folyamatnak (Rudolf, 1997).

A drámajáték nagymértékben befolyásolja és segíti a gyermekek teljes körű fejlődését. Mégis, ha valamit ki kellene emelni, az nem más, mint leginkább a kreatív gondolkodás, mivel a drámajáték által saját fantáziájuk és képzeletük, illetve érzelmi állapotuk segíti őket abban, hogy alkossanak, azaz valami újat teremtsenek. De ezen kívül hatalmas ereje van a szocializációs képesség fejlesztésében is, mivel elsősorban elősegíti a gyermekek önismeretét és emberismeretét, megismerik az adott környezetet, viszonyulnak ahhoz, így sokkal könnyebb a beilleszkedés folyamata is. A drámajáték sokat segít a gyermekeknek abban, hogy egy adott közösségben tudjanak együtt dolgozni a társaikkal, és hogy saját gondolatuk, cselekedeteik mellett képesek legyenek elfogadni a másik gondolatát és cselekedetét is (Rudolf, 1997).

A dramatikus nevelés és a drámajáték pozitív nevelő hatásai:

- segít a gyermeknek önmaga és a környező világ megismerésében;
- rugalmas gondolkodását, önálló alkotó képességét fejleszti;
- időérzékének fejlődését, térbeli és testi biztonságának javulását fejleszti;
- a közösségben, közösségért tevékenykedő gyermek aktivitását serkenti;
- beszédkészségének, nyelvi kommunikációs képességének tisztaságát segíti;

- ellensúlyozhatja a tömegkommunikációs eszközök (Tv, Videó) okozta passzivitást;
- gazdagítja a szabadidő hasznos kitöltését (Schmidtné, 2010).

Tehát összességében tekintve a gyermekszínházról elmondható, hogy a nevelés eszköze, hiszen személyiségfejlesztő, közösségi hovatartozást erősítő, kommunikációs készséget alakító. A gyermekszínház ezen túlmenően színházértést segítő tevékenység is, illetve értékteremtő mozzanatok összessége, s mint ilyen maga is létrehozhat esztétikai minőséget, de közvetítheti is azt. A gyermekszínház elsődleges célja a drámapedagógia használatával a harmonikus, kommunikatív, kreatív gyermek (Debreczeni, 1991).

A drámajátékok témáiban nagy szerepet kap elsősorban a játékosztönből fakadó utánzás, amelyhez élethelyzetek és viselkedésminták szolgálnak alapul, és ebben a korban az ilyen megnyilvánulások segítenek a gyerekeknek tapasztalatokat szerezni és a világról alkotott ismereteiket bővíteni. Ezt követően pedig a történetek megjelenítése kerül terítékre és ezen belül pedig a szereplőkkel való azonosulás. Szerepeken keresztül könnyebben megfogalmazzák gondolataikat. Kezdetben először a mozgás kerül túlsúlyba, később erősödik a monológ, majd létrejön maga a társalgás is, tehát egyre jobban nyitottabbá válnak, bátrabbak lesznek, erősödik önbizalmuk.

A drámajátékot az óvodában az óvodapedagógus kezdeményezi és irányítja, valamint képességfejlesztő módszerként alkalmazza. A drámajáték lehet az óvónő vagy a gyerekek egyéni feladata, de akár lehet a gyerekekkel együtt, közösen egy alkotó tevékenység is. A pedagógus közelebb kerülhet a gyerekek játékvilágához, érzélemvilágához és a szerepeken keresztül mindvégig úgy irányítja az eseményeket, hogy olykor saját maga is bekapcsolódik a játékba, amely a gyerekek számára még élvezetesebbé teszi az adott cselekvést és határozottan egy örök élménnyel gazdagodhatnak általa. Egy-egy ilyen tevékenység nem csak motiválja, de működésre is serkenti a gyermek fantáziáját. A játékok során a gyerekek figyelnek az óvónők utasításaira, saját magukra, testük mozdulataira, mimikájukra, egymásra, döntéseket kell hozniuk, majd cselekedniük. A koncentrált odafigyelés egyre növekvő feszültséget hoz, amely a sikeres megoldás eredményeként kitörő és önfeledt örömben oldódik fel, mint a gyerekek, mint pedig az óvónő részéről (Lőrincz, 1992).

A drámapedagógia nagy alakja Gavin Bolton a drámajátékokat tekintve egy négyes felosztást hozott létre, azaz megkülönböztet „A” típusú gyakorlatokat, „B” típusú dramatikus játékokat, „C” típusú színházi drámát, és „D” típusú drámát, amely tanítási dráma elnevezésként terjedt el.

– Gyakorlatok: olyan játéktevékenységek, amelyek megfelelő utasítás alapján végrehajthatóak, szabályai vannak, rövid távúak, meghatározható a kezdőpont és a végpont. Az ilyen gyakorlatok a közvetlen tapasztalatszerzést, a dramatikus készségfejlesztést szolgálják. A résztvevőktől koncentrációt és erőfeszítést igényel, és gyakran ölt problémamegoldó formát. Minden drámafoglalkozás elején/zárásaként bevihetőek a gyakorlatok.

– Dramatikus játékok: az ilyen tevékenységek összetevője az eseménysor (cselekmény), meghatározott hely és szereplők (kontextus), a motiváció vagy az érdeklődés középpontjában álló dolog (rejtett téma). Fontos, hogy ezekben a dramatikus játékokban nincs időbeli korlátozás és nem törekszik lezártásra, ezzel szemben inkább utat enged az egyéni kreativitásnak. Meghatározó eleme a közösségben megélhető játékelmény. Különösen fontos része ennek a típusnak a népi játék, azaz a népköltészet többszereplős, párbeszédes formájú alkotásai, melyeket szerepjátszással összekötve adnak elő (Palásthy, 2009).

– Színház: a színházi elemeket felhasználó forma. Középpontjában a produktum és az előadás áll, a munka során minden ennek rendelődik alá. Például az óvodai és iskolai ünnepségek.

– Tanítási dráma: a drámapedagógia ezen tevékenységfajtája, az angol Drama in Education kifejezés Magyarországon elterjedt fordítása. Ez az utolsó felosztás használja az első és második forma elemeit is. A módszer lényege, hogy a gyerekek a tanárral közösen kialakított fiktív világban szerzett tapasztalatokon keresztül foglalkoznak különböző tanulási területekkel. Maga a játék vezetése csoportdinamikai, személyiségpszichológiai, neveléslélektani és módszertani felkészültséget feltételez (Palásthy, 2009).

A drámajátékoknak több típusa és fajtája is ismert, de a következőkben Gabnai Katalin a drámapedagógia egyik meghatározó személyisége által rendszerezett drámajátékok fő fajtáival ismerkedünk meg:

- érzékszerveket finomító játékok (látás, hallás, ízlelés, szaglás, tapintás)
- megőrző és újrateremtő játékok (emlék – fantázia, tájékozódás, helyzetfelismerés és döntés)
- erőgyűjtő és figyelemösszpontosító játékok (bemelegítő gyakorlatok, koncentrációs játékok, kapcsolatteremtő- és bizalomjátékok)
- üzenetváltós játékok (üzenetek szavak nélkül: arcjáték, gesztusok, testtartás, és összetett kommunikációs játékok)
- rögtönzés (az indítás gyakorlatai, beszédre készítés játéka)

- közös dramatizálás (mesék és játékok)
- alkalmazott drámajátékok (életjátékok) (Lásd: 1. sz. melléklet) (Gabnai, 2011).

A drámajáték tehát a drámapedagógia legfontosabb eszköze, amelynek segítségével hatékony fejlődést lehet elérni a nevelés színterén. A legfontosabb jellemzője az, hogy a gyermekek és a pedagógusok játéka egy egészet alkot és maga a folyamat, a játék a lényeg. Ebben a folyamatban a drámajáték fejleszti a gyermek kreatív gondolkodását, fantáziáját, figyelmét, kommunikációját, fejlődik a szocializációs képességük és hozzájárul az érzelmi élet gazdagításához is. Segít abban, hogy könnyebben tudjanak beilleszkedni a közösségekbe és együtt tudjanak dolgozni társaikkal. Lehetőséget nyújt pozitív és negatív élmények feldolgozására, oldására, egymástól tanulásra, közösségépítésre. Bátrabbak, közvetlenebbek, nyitottabbak, elfogadóbbak, illetve intelligensebbek, fogékonyabbak lesznek az ilyen tevékenységek által. Játékon keresztül megtanulhatják, hogy mennyire fontosak a szabályok betartása és a szabályok szerinti viselkedés. Továbbá újra átélik az adott konfliktushelyzeteket és azok megoldásával csökken a körülöttük lévő és a bennük lévő stressz, illetve feszültség. Mindemellett erősödik önbizalmuk, illetve egyre jobban ismerik meg önmagukat és az őket körülvevő világ történéseit. A játéknak és a drámajátéknak nagyon fontos szerepe van az oktatási-nevelési folyamatban. A nevelés leghatékonyabb eszközévé válhat.

II. JELES NAPOK ÉS MINDENNAPI FOGLALKOZÁSOK A DRÁMAPEDAGÓGIA ESZKÖZÉVEL

Az óvodai élet egyik alappillére a hagyományok őrzése és az ünnepekről való megemlékezés. Ezek fontossága abban rejlik, hogy az ilyen alkalmak megélése új ismereteket, élményeket ad és tapasztalatokkal gazdagítja a gyermek életét, illetve hatalmas öröm számukra, hogy ők maguk is részeseivé válhatnak az ünnep varázslatos előkészületeiben. Az egész naptári évet átölelő alkalmak színes bemutatása felkelti a gyerekek érdeklődését az ünnepek, jeles napok iránt, miközben közvetítjük egyetemes és nemzeti kultúránk értékeit és felidézzük a néphagyományokat.

A mindennapi tevékenységek, foglalkozások elsősorban az óvodás gyermekek teljes körű fejlődéséhez járulnak hozzá, tehát a különböző ismereteknek, készségeknek, képességeknek és magatartási formáknak a fejlesztése a cél. Az ilyen foglalkozások pedagógiai elméletre tervezett, gyakorlatban megvalósítható tevékenységeket tartalmaz, amely mindenképp a gyermek fejlesztéséhez igazodik.

A dolgozatom második fejezetében elsősorban közelebbről vizsgálom a különböző hagyományos ünnepeket és jeles napokat, valamint a megpróbálom feltárni a drámapedagógia alkalmazási lehetőségeit az ilyen alkalmak feldolgozásában, illetve a foglalkozások megtervezésében, leginkább fókuszálva az óvodai élet gyakorlatára a szakmai módszertani források alapján.

2.1. Óvodai jeles napok és fontosságuk

A néphagyományokat, szokásokat nagyon fontos nemzedékről nemzedékre továbbadni, hogy létezésük fennmaradjon. Ehhez szükségünk van a legújabb generációra, a gyermekekre. A gyermekek a különböző hagyományokkal legelsőként a családi környezetben, majd az óvodában találkoznak. Minél kisebb koruk óta próbáljuk bemutatni nekik, annál jobban megmarad tudatukban, és minél jobban megszerettjük velük, annál jobban fognak élvezettel mesélni róla a saját nemzedéküknek (Ortutay, 1977).

A hagyománnyal való nevelésnek nagyon fontos szerepe van az óvodában, hiszen a néphagyományhoz kapcsolódóan átélt tevékenységek elsősorban a közös élmény erejével hatnak a gyermekekre, amely alapja a művészi befogadásnak, másodsorban pedig erősítik a közösséghez tartozás érzését. Tehát elmondható, hogy nem csak érzelmi kötődés, hanem

egy komplex személyiségfejlődés elősegítői is. Ezen kívül említést érdemel a közös alkotás öröme, a közös előkészületek is, hiszen ezek együttesen egy közösségformáló erőként hatnak (Szőke, 2000).

A néphagyományőrző óvodai program segítségül szolgál:

- a kreativitás kibontakoztatására és annak fejlesztésére;
- a természet és a természetes anyagokhoz való nyitottságra és közelségre;
- a manuális készség erősödésére a barkácsoláson keresztül;
- az értelmi- és anyanyelvi nevelésre, népmesék, gyermekmondókák által;
- a nemzeti identitástudat alakulására, hiszen a közösen átélt ünnepek és az ehhez kapcsolódó szokások érzelmi kötődést jelentenek, nem csak esztétikai, hanem erkölcsi érték is;
- a zenei anyanyelv megalapozására, a különböző dalos játékokon keresztül;
- az egészséges testfejlődés kialakítására a mozgásos játékokon keresztül (Szőke, 2000).

A népszokások legfőképpen az évszakok váltásához, a természet örök körforgásához fűződik és kimagasló része a naptári évhez kötődik. Az ilyen szokásokban, hagyományokban legtöbbször maga az ember és a természet kapcsolata tükröződik vissza. Különleges rítusok és események tették emlékezetessé az év kezdetét és befejezését a népi kultúrában. Az egyénhez és a közösségekhez kötődő sorsfordulókhoz, valamint az állami és egyházi ünnepekhez is meghatározott népszokások kapcsolódnak. Ennek a folyamatnak köszönhetően jöttek létre az ünnepek, a jeles napok, amelyek a naptári évtől elválaszthatatlanok.

Az óvodában egy olyan összetett nevelési lehetőséget nyújt a jeles napokhoz tartozó színjátékszerű népszokások, amelyben minden műveltség helyet kap, tehát megtalálható benne a játék, a dramatizálás, a gyermekek nyelvi improvizációja, a népzene, a néptánc, a népi díszítőművészet (maszkok, kellékek, tárgyak, viselet), ünnepi ételek. Az ilyen alkalmak során a próbák, a betanulás, a játékhoz tartozó gesztusok rögzítése, a térbeli elhelyezkedés, mind a közösségi szellemet hivatott elmélyíteni, és ami talán a legfontosabb, hogy a gyermek szabadon megnyilvánulhat, kifejezheti gondolatait, érzéseit (Szőke, 2000).

Az óvodai néphagyományőrző tevékenységek megszervezésében és csoportosításában az évkör nyújt lehetőséget, hiszen az ünnepkörök jeles napjai és a hagyományápoló szokások az év körforgásában az évszakokhoz kapcsolódnak. Az óvodai

hagyományörzésben több gazdasági ünnep jelenik meg. A következőkben a szeptembertől májusig tartó ünnepkörökkel fogunk közelebbről megismerkedni.

Őszi ünnepkör - Október

Az őszi időszak egyik legmeghatározóbb hagyománya a *szüret*, amelynek időpontja régebben hagyományosan meghatározott volt, általában valamilyen jeles naphoz kötődött Szent Mihálytól (szept. 29.) Simon-Júdás (okt. 28.) napjáig. A népi kultúrában a szüret befejeztével megtartották a szüreti bálokat és szüreti felvonulást is rendeztek (Paládi-Kovács, 1988).

Napjainkban általában az októberi hónap a szüretelés ideje. Maga a fogalom távol áll a gyermekektől, hiszen személyes tapasztalat nem fűződik hozzá, így fontos tudatosítani, hogy a szüretelés egy adott termés beérése után következik be, amikor is egyszerre szedjük le azokat és raktározzuk el. A gyermekek számára felejthetetlen élmény lehet a szüretelés szülők, ismerősök segítségével, de ha ez nem lehetséges, a gyümölcsöket és terményeket vigyük be az óvodába, és szemléltetve, fogyasztva beszéljünk róluk.

Minden óvodában már-már hagyománnyá vált, hogy október végén szüreti bált rendeznek, amely rendkívüli élmény a gyerekek számára. Az egész hónapban tanult dalokat, verseket, mondókákat előadhatják a szüreti bálon. Lehetőség van eredeti népi gyermekdalokra táncolni, vagy különböző népi játékok dramatizálása is terítékre kerülhet. Ilyenkor nagyon fontos a szürethez kötődő szokások, néphagyományok felelevenítése, tehát a gyermekek ismerjék a betakarítást, állatterelést, őszi gyümölcsök feldolgozását, valamint mindenképp próbáljuk átadni gyermekeinknek a néphagyomány iránti szeretetet és tiszteletet (Lásd: 2. sz. melléklet) (Szőke, 2000).

Téli ünnepkör - December

A téli ünnepkörben kezdetét veszi az *advent*, a várakozás, amely a karácsony előtti negyedik vasárnapon kezdődik. Ilyenkor szokássá vált az adventi koszorú készítése, fenyőágakból, örökzöld gallyakból, és különböző díszítő elemekből, vagy akár termésekből, amelyek az ősz folyamán gyűjtésre kerültek. A gyerekek segítségével és közreműködésével lehet koszorút készíteni az óvónőnek is, vagy akár vázába helyezni zöld ágakat, hogy érezhető legyen a karácsonyi hangulat, az ünnep eljövetele. Az adventi koszorúba négy szál gyertyát teszünk, amelyet az óvodákban rendszerint minden hétfőn meg lehet gyújtani, de fontos, hogy annyi gyertya égjen, ahányadik az adventi vasárnap. A karácsony előtti héten mind a négy gyertya ég (Szőke, 2000).

Szent Miklós napját december 6.-án ünnepeljük, ehhez tartozik a jó öreg Mikulás-napi szokás, amely Magyarországon az 1920-as évektől terjedt el. Az 1930-as és 40-es években

jelent meg a Mikulás alakoskodó figurája és kísérője, a krampusz. Az 50-es években az orosz „gyed moroz” tükörfordításaként a télapó elnevezést kívánták a Mikulás helyett bevezetni. Ma mindkét elnevezés egyformán ismert és használatos (Paládi-Kovács, 1988).

Szent Miklós a legközismertebb szentek közé tartozik. Térítő útján került Myrába (Kr. u. 350 körül), ahol püspöknek választották. Esténként szegény gyermekek ablakába csomagot tett, amelyből eredeztethető a Miklós-napi ajándékozás. Ma a Mikulásnak két alakja él: az egyik az éj leple alatt hozza el ajándékát az ablakba helyezett, kitisztított cipőbe, míg a másik az alakoskodó, piros jelmezt öltő, szakállas bácsi, nagy puttonnyal, aki házról házra személyesen viszi el a csomagot. Népszerűsítésében az óvodák és iskolák nagy szerepet játszottak (Szőke, 2000).

Karácsony vigíliája (december 24.), tehát az ünnep előestéje az év legrövidebb napja. Ezen a napon szokássá vált a karácsonyfa-állítás, amelyet az ünnepet megelőző napokban, az óvodában is felállíthatunk, díszíthetünk közösen. Fontos tudatosítani a gyermekekben, hogy Jézus születésének emlékére állítunk karácsonyfát, mivel az örökzöld fenyő az életet jelképezi (Szőke, 2000).

Karácsony (december 25-26.) Jézus születésének és a szeretetnek az ünnepe. A legtöbb karácsonyi népszokás a keresztény vallási elemekkel vegyültek. Legelterjedtebbek a karácsonyi népi színjátékok, pástorjátékok, vagy betlehemesek. Ennek a színjátéknak a legjellemzőbb szereplői a kifordított bundát viselő, tréfálkozó, éneklő betlehemi pástorok. Ma már a szereplők többnyire gyermekek.

Az óvodai karácsonyi ünnepség általában a fentebb említett dramatizáló betlehemi játékkal válik igazán örömtelivé, de ezen kívül elhangoznak még téli versek, dalocskák, énekek, mondókák, de nagyon fontos ismertetni a gyermekekkel az ünnep lényegét, azt, hogy miért fontos ennnyire a ma emberének (Lásd: 3. sz. melléklet) (Paládi-Kovács, 1988).

Február

A *farsang* időszaka vízkereszttel, január 6.-val kezdődik, és egészen a húsvétot megelőző nagyböjt kezdetéig tartott. A farsangi szokások farsang végére összpontosultak, tehát farsangvasárnapra, farsanghétfőre és húshagyókeddre. A farsangi időszak leglátványosabb része Magyarországon és más európai országokban egyaránt kialakult jelmezes álarcos alakoskodás (Paládi-Kovács, 1988).

A farsang mindig a tréfálkozások ideje volt, amelynek alapvető eleme az álarc mögé bújás. Ezt az élményekkel teli folyamatot az óvodákba is be lehet építeni. A gyermekek hozhatnak otthonról olyan ruhaneműt, amelyre már nincs szükség, és amiből jó jelmezt lehet készíteni. Mindenképp beszéljük meg a gyerekekkel, hogy ki és mi szeretne lenni,

minek vagy kinek a bőrébe szeretne bújni. Ehhez segítségül szolgálhat, ha felidézzük a már ismert mesék szereplőit. Az elkészült jelmezekbe bújva akár dramatizálhatunk is, hiszen az átváltozás hatalmas erővel bír a gyermeki érzelmekre. Ezen kívül használhatunk különböző csujjogatókat, csúfolódókat, mondókákat, énekeket (Szőke, 2000).

Tavaszi ünnepkör – Április

Húsvéti ünnepkör a kereszténység egyik legnagyobb és legrégebbi ünnepe, amely mozgó ünnep, időpontját 325-ben a niceai zsinat a tavaszi napéjegyenlőséget (márc. 21.) követő holdtölte utáni első vasárnapban állapította meg. Tehát a húsvét minden évben március 22-e és április 25-e közötti időre eshet. A húsvétvasárnapot megelőző virágvasárnapkal kezdődik a húsvéti ünnepkör, ezt követi a nagyhét, húsvétvasárnap, húsvéthétfő és végül fehérvasárnapkal zárul.

A hétfői locsolásoknak az alapja elsősorban a víz tisztító, termékenységvarázsló erejébe vetett hit. Célja pedig az eladó lányok szépség- és egészség varázsolása volt. A legtöbb helyen a locsolkodást, tojásgyűjtést a húsvéti bál zárta. A húsvéti hímes tojás készítése a lányok, asszonyok dolga, míg a fiúk locsoló verseket tanultak. Utóbbiak beépíthetők az óvodai tevékenységekbe, tehát megismerkedhetünk a tojásfestés különböző technikáival, pl. hímzés vagy batikolás, és megbeszélhetjük, hogy milyen eszközökkel készülnek (Paládi-Kovács, 1988).

Május

Pünkösöd a húsvétot követő ötvenedik napon kezdődik, amely húsvét függvényében mozgó ünnep, május 10-e és június 13-a között. A legrégebbi időben a pünkösöd az aratás ünnepe volt, az ember megköszönte a földanya gondoskodását. A magyar pünkösdi szokások a keresztény ünnephez kapcsolódnak. Ekkor a szentlélek kiáradását és a keresztény egyház megalakulását ünnepeljük. Ez egyben évváró és ballagó ünnepség is. Így búcsúznak el az óvodától a nagycsoportosok (Paládi-Kovács, 1988).

2.2. Dramatizálás az óvodai ünnepeken

Az ünnepek és a hagyományok ápolása az adott kultúra megismertetésére adnak lehetőséget, illetve alkalmat kínál a nevelésre, fejlesztésre, a tevékenységek és esztétikai élmények által. Az óvodai ünnepek előkészületeinél elsődleges szempont az ünnepekhez kapcsolódó beszélgetések, amely által különböző ismereteket adhatunk át az ünnep belső tartalmáról, és emellett az ilyen tevékenységek az érzelmi ráhangolódás elősegítői is. Az óvodai ünnepek, jeles napok visszatérő szegmense lehet a

drámapedagógia, azon belül pedig a drámajáték. Mese, vers, mondóka, ének, tánc, mozgás, ezek mindegyikét színesebbé és élményszerűbbé tudjuk varázsolni a dramatizálással.

A mesék, versek, mondókák mindennapi használata nélkülözhetetlen a gyermekek egészséges lelki fejlődésének érdekében. A mese különleges világa a valóságot próbálja tükrözni, megismertetni és közelebb hozni a gyermekhez, és mindeközben a mesét hallgató gyermek belső munkát végez, tehát elképzei, amit hall, és képzeletben megrajzolja saját történetét a meséről, belső képeket képzel el, így fantáziáját, képzelőerejét fejleszti. A mese egyik jellegzetessége, hogy teljes világképet ad, és kimondja a kimondhatatlant, azaz beszél az életről, halálról, szeretetről, gyűlöletről, jóról és gonoszról. Ez által a mese a feszültségoldás eszköze, segít a szorongás, a düh, a félelem leküzdésében, valamint vigasztal és megnyugtat. A gyermek mesehőssel való azonosulása során olyan megoldásokat találhat saját problémáira, amelyek kimondatlanul vannak jelen a mesében, illetve bátorságot, magabiztosságot ad, amellyel túl tud merészkedni saját határain. A mesének jelentős szerepe van a gyerekek értelmi és érzelmi fejlődésében, mivel viselkedési mintákat nyújt számukra. A mese meghagyja a gyermek szabadságát, és segítséget nyújt az életben való eligazodáshoz, megismeréshez, az önazonosság kialakításához. A mese egy olyan örömforrás, amely nagy belső energiákat mozgósít, nemcsak szórakoztat, tanít és nevel is. Az értékes gyermekirodalmi alkotások biztosítják a gyermeki érdeklődés fenntartását a természeti és társadalmi környezet, az emberek és önmaga iránt. Népmese típusok: állatmese, láncmese, novellamese, legendamese, tündérmese/varázsmese, tréfmese, Rátótiádák, formulamese, csalimese, hazugságmese (Pálfi, 2015).

A vers általában cselekményes vagy élményszerű élethelyzetek megjelenítésül szolgál, legtöbbször a gyermekekről, környezetükről, állatokról, természeti jelenségekről szóló rövid, játékos, hangulatos, ismétlődéseket tartalmazó, rímes, ritmusos szöveg. Fejlesztő hatása a gyermeki kifejezőkészség és a nyelvtanilag helyes beszéd kialakításában rejlik, illetve a gyermeki szókincs fejlődése és bővülése is előtérbe kerül a vers hangutánzó szavainak, különleges szóösszetételének, mozgásképzetet keltőigéinek köszönhetően.

A mondóka egyszerű, rövid, egyedi hangzású, ritmusos, ütemes, mondogatásra szolgáló verses szöveg, amelyek nagyon fontos szerepet töltenek be a gyermekek beszédfejlődésében. A szókincs fejlesztésén kívül, az ismétlés, a rím, a ritmus hozzájárul a helyes és szép beszéd kialakításához. A mondókák és versek mondogatásakor a tiszta hangképzésre, a helyes artikulációra, a magyar nyelvi hangsúlyviszonyok pontos használatára való ösztönzés elsődleges. A hangokkal való játék, a tiszta rímek, a mozgással kísért ritmikus szöveg élményt nyújt, és egyszerre fejleszt többféle készséget. Típusai:

altató/ringató, hűcögtető/lovagoltató, csiklandozó, tenyeresdi, hintáztató, kiszámoló állatokhoz/növényekhez/évszakokhoz kötődő (Pálfi, 2015).

A mese, vers, mondóka dramatizálása elsősorban bábjáték által is megtörténhet. Maga a bábjáték lehet az óvodapedagógus önálló módszere, illetve lehet a gyerek és a pedagógus közösen alkalmazott módszere is. Nagyon fontos, hogy a bábozásra alkalmas művet fordulatos cselekmény, kevés szereplő, sok párbeszéd jellemezze.

A bábjáték alkalmazásánál elsődleges szempont magának a bábnak a kinézete, tehát a jó báb mindig színes, esztétikus, a gyermekek figyelmét és érdeklődését felkeltő, az életre keltett szereplőhöz illő méretű, kifejező mozgásra képes eszköz. A bábozási technikák közé tartozik a kézzjáték, az árnyjáték, a tárgyjáték és az asztali/paraván mögötti bábjáték. A bábtípusokhoz pedig az ujjbáb, a kesztyűbáb, a síkbáb, a marionett báb, az árnybáb és a terménybáb. A bábjáték technikájának és a báb típusának kiválasztása elsősorban a mese-szövegének és a gyerekek fejlettségének a függvénye (Pálfi, 2015).

A bábjátékra kiválasztott mese elsődleges szempontja, hogy átdolgozható és adaptálható legyen, illetve értelemszerűen megvalósíthatóvá váljék báb segítségével. Fontos lépés, hogy a mesét jelenetekre bontjuk, ekkor a gyerekek kiválaszthatnak egy-egy jelenetet és párban vagy kis csoportban eljátszhatják azt. Figyelmet kell fordítani a bábtechnika és bábtípus kiválasztására, illetve a mese párbeszédes formába való átírására, amely során fontos, hogy a szöveg könnyű legyen, az értelmezése és megtanulása ne eredményezzen problémát a gyermekeknek. Egy-egy jelenetbe akár beépülhetnek a gyermekek saját mondatai is, amely még közelebb hozza őket az adott szerephez. A szereposztás előtt mindenki kipróbálhatja a bábmozgatást, amely segíti a gyerekeket a szerepvállalásában. A próbák során az adott karakterhez a leginkább illő hangokat, hangtónusokat keresünk (Vári, 2018).

A bábjáték alkalmazása nagyon fontos az óvodás gyermekeknél, hiszen egy komplex és sokrétű élményt kelt. Ebben a korban az egyik leghatékonyabb eszköz ahhoz, hogy nagymértékben fokozzuk a gyermek önbizalmát, mivel a báb mögé bújva sokkal bátrabban, magabiztosabban szólal meg és könnyebben leküzdí a gátlásait, ezen belül pedig az érzelmi azonosulást is megkönnyíti. A bábozás folyamata elősegíti a nyelv/tárgy/mozgás esztétikáját, illetve a verbális- és metakommunikációt is, hiszen a szöveg mondása közben a báb mozgásának változtatására is nagy figyelmet kell fordítani, azaz a szövegben rejlő cselekvéseket a báb által felszínre hozni. Emellett fejleszti a produktív és reprodukív fantáziát. A bábjáték folyamata és az azt megelőző előkészületek,

tehát hozzájárulnak a teljes személyiség fejlesztéséhez (Lásd: 4. sz. és 5. sz. melléklet) (Pálfi, 2015).

A dramatizálás másik választható típusa a mesejáték vagy színjáték, amikor is a szereplők bőrébe bújva kerül feldolgozásra az adott mese. Ebben a folyamatban az illúzió, a konfliktus, a feszültség, az átlényegülés, a szerepbe lépés, a kiélés lehetősége és az emberi test, cselekvés esztétikai minőségge emelése jelenik meg. Mint, ahogy fentebb a bábjátéknál említve volt, úgy itt is érvényben van, hogy a mesejáték lehet az óvodapedagógus feladata, de lehet a gyerek és a pedagógus általi közös alkotó tevékenység is, utóbbi saját véleményem szerint sokkal több élményt és szórakozást hordozhat magában a gyermekek számára. Egy ilyen tevékenységben nagyon fontos, hogy a dramatizált irodalmi mű életkornak megfelelő, többször hallott, ismert mese legyen. A mesefeldolgozás mesejátékkal vagy színjátékkal elsősorban hozzájárul a szociális kompetenciák fejlődéséhez, emberi kapcsolatokról közvetít, helyzetmegoldási mintákat kínál, illetve fejleszti a képzeletet, fantáziát és élményt nyújt a gyermekek számára. Az előkészületek folyamatában az eszközöket, jelmezeket, díszleteket a gyerekekkel együtt megtervezhetjük és elkészíthetjük, illetve mindenkinek a megfelelő szerep is kiosztásra kell, hogy kerüljön. A közös gondolkodás, tervezés és alkotás eredményeként megszülető előadásélményekkel teli, mélyebb és maradandóbb emlékké válik (Lásd: 6. sz. és 7. sz. melléklet) (Pálfi, 2015).

Egy-egy ilyen mesét, verset, mondókát a fentebb felsorolt dramatizálási módszerekkel akár színdarabként, jelenetként is elő lehet adni az óvodákban az ünnepek, jeles napok, rendezvények alkalmakor. Az ilyen különleges feldolgozások színesítik és örömtelibbé teszik az alkalmat, valamint élményt adhatnak a szülőknek, és a gyermekek is bemutathatják, hogyan birkóznak meg a rájuk ruházott szerep eljátszásával.

A fentiekén kívül egy óvodai ünnepség központi elemei az énekek, a dalocskák és a táncok. Fontos erről is szót ejteni, hiszen az óvodai zenei nevelés célja zenekedvelő és zeneértőgyermekek nevelése. Feladatához tartozik a zenei készségek, képességek kialakítása. Már ebben a korban az egyik legfontosabb a zene megszerettetése, amelynek egyik hatásos módja lehet a zenehallgatás. A zenehallgatás célja, hogy a gyermek figyelmét a dal, az ének, a hangszerjáték szépségével lekösse, felkeltse az érdeklődését a zenehallgatás iránt, élményt nyújtson, valamint a zene türelmes, figyelmes hallgatására, élvezetére szoktassa. Az óvodában a zenehallgatás anyaga lehet: játékdal, népdal, komponált gyermekdal, énekes mese, rokon és más népek gyermekdalai, műzenei részletek, de mindenképp törekedni kell a minőségre, a színvonalra (Pálfi, 2015).

A zene nevelés alapja az énekesjáték, amely segítségével szolgál a zenei készségek fejlődéséhez, és a gyermek teljes személyiségének kibontakozásához. Az énekesjátékok drámai szerkezetük a művészi formához próbálja közelebb vinni a gyerekeket. A cselekvéssor letisztult képpel indul, feszültséggel fokozódik, és a végén kiteljesedik, feloldódik. Az énekesjátékok lényeges elemei a közös éneklés, az egyszerre mozgás és a dal időtartama. Maga a játék az óvodáskorú gyermekek nevelésének egyik elengedhetetlen eszköze, egy szabad, kellemes, önként vállalt tevékenység, amely általában képzelethelyzetben történik. De fontos kiemelni, hogy a szerepjáték és az énekesjáték közötti különbség az, hogy míg az előbbiben a gyermek az életben tapasztalt, valós világot eleveníti fel és játssza újra, az énekekben általában szimbolikus szerepet vállal, tehát egy olyan szerepet, ami ő életében soha nem lesz. Ezt a gyermek mozdulattal, hanggal utánozza, valamint segítségével kiemeli az énekekben szereplő növény vagy állat fontos, jellemző vonásait, amely által gazdagodnak ismeretei (Forrai, 1991).

Az óvodai zenenevelésben a ritmuson, dallamon, dinamikán, hangszínen, éneklésen kívül nagy szerepet játszik a tánc, illetve a táncmozdulatok helyes kialakítása. A gyermekjáték, gyermektánc, mint egy összetett örömszerző tevékenység, nagy jelentőséggel bír a 3-7 éves korú gyermek fejlődésében, hiszen olyan élményeket nyújt számára, amellyel az önszabályozó, önnevelő képességük is folyamatosan fejlődik. Az éneklés és mozgás öröme fejleszti a gyermek érzelmi életét, egymás közti magatartását, aktivitását, mozgáskoordinációját és mozgásának harmóniáját, és kiemelkedő a személyiségformáló hatása is. A tánc közben a gyerekek megismerik a mozgásos-táncos kifejezés sajátosságait és eszköztárát, illetve a tánc tanulása során megismerhető a helyi vagy a nemzetiségi hagyomány egy-egy része, amely hatékonyan járulhat hozzá a közösségi tudat és az önazonosság-erősítéséhez egyaránt. Tehát a tánc és dráma kreatív folyamata elősegíti az ember aktivitásának serkentését, ön- és emberismeretének gazdagodását, valamint a környezet megismerését, lehetővé teszi a kapcsolatteremtő képességek kibontakozását, test és térbeli biztonságának javulását, idő- és ritmusérzékének fejlődését, mindezt a közös, együttes élmény által (NAT, 1995).

Az óvodai ünnepi rendezvényeken, a színdarabokon, jeleneteken kívül hatalmas színfolt az adott ünnephez kötődő énekek, dalocskák és táncok, amelyet oly átéléssel és odaadással közvetítenek felénk a gyermekek. Ezek az ünnepek és az ünnepség előtti próbák, gyakorlások magukban hordozzák a drámapedagógia szinte összes elemét, mivel közösen való cselekvés, tevékenykedés és a szerepbe való beleélés kerül központba. Az ilyen

események együtt megélt élményekké válnak, ezáltal gazdagítanak, formálnak bennünket, felnőttest és gyermeket egyaránt.

2.3. Az óvodai foglalkozások elemei drámajátékkal való kivitelezése

Az óvodai foglalkozások és tevékenységek mindegyike minőségi felkészülést, tervezést igényel a pedagógusok részéről. A tervszerű-nevelőmunka teljes körű kidolgozásában segít a tervezés, amely egy munkaeszköznek minősülő tevékenység. Meghatározója lehet a céltudatos, folyamatos, rendszeres fejlesztésnek, amely az adott korosztály fejlesztésének szempontjából indokolt. A tervezési munkát didaktikai alapelvek és az adott tárgy sajátosságai alapján kell végrehajtani. A tervezés elsősorban hozzájárul a rendszerező-képesség kialakulásához, aktivizálja a szakmai tudást, célok és feladatok kitűzésére készíti, illetve a foglalkozás megtartásához szükséges információk összegzésére, konkrét tények rögzítésére is sor kerül. Az adott foglalkozásra való felkészülés alaposabbá és mélyebbé teszi a gyermekismeretet, a korcsoporti sajátosságokat, a csoport összetételi jellegzetességeket, amely nagyban meghatározza a téma kiválasztását is. A tervezés folyamatában összpontosítani kell a tapasztalatszerzésre és a motiválás fontosságára, illetve törekedni az élményszerző tevékenység kialakítására. A következőkben egy-egy ilyen tevékenység felkészülési előzményei kerülnek előtérbe (Pálfi, 2015).

Az óvodai foglalkozások megtervezésének elsődleges szempontja a tevékenységi forma kiválasztása, illetve annak témája, célja és feladata. Minden foglalkozás megtervezésekor figyelembe kell venni, hogy kivitelezze a gyermeki személyiség sokoldalú formálását. Tehát olyan nevelési, fejlesztési lehetőségeket tartalmazzon, mint az esztétikai nevelés (a valóság esztétikumának felismertetése a foglalkozásforma sajátos eszközeivel), az anyanyelvi nevelés, beszéd- és kommunikációs képességek fejlesztése, az érzelmi nevelés, az erkölcsi nevelés (esztétikai hatásokkal erkölcsi érzelmek, példaértékű magatartásformák elősegítése), az értelmi nevelés. A téma kiválasztása után meg kell határozni a foglalkozáshoz szükséges eszközöket és kellékeket, amelyek segítenek a téma ismertetésében és fontos tényező, hogy mindig a valóságot tükrözzék, illetve a foglalkozás szervezeti formáját és munkaformáját, a foglalkozás típusát és módszereit, a foglalkozás időkeretét (Szarka, 2009).

A foglalkozás kezdő szakaszában először a szervezési feladatok kapnak hangsúlyt, tehát az új ismeret, élmény befogadásához a megfelelő hangulat, a családi légkör megteremtése, illetve a megfelelő helyszín biztosítása. Majd nagyon fontos a kezdeményezés, a

motiváció, ezzel a gyermekek kíváncsiságára, figyelmére, érdeklődés felkeltésére, az átélt tapasztalatokra, valamint a tevékenységvágyra építünk. Ilyen motivációk lehetnek a mondókák, énekes versek, találós kérdések, báb, kinti séta, stb. A foglalkozás megkezdése előtt a gyermekek szövegalkotási kedvére alapozó oldott beszélgetést kezdeményezünk. Az előzetes tudásra építve aktiváljuk az adott szókincsrétet.

A foglalkozás alkotó szakaszában a gyermek és pedagógus tevékenysége kap szerepet. Ebben a szakaszban megtörténik maga a téma ismertetése, átadása, különböző oldalról való megvilágítása, miközben folyamatosan motiválunk dicséret, beszélgetés, biztatás, értékelés, segítségnyújtás révén. Az adott téma ismertetése közben nagyon fontos az óvodapedagógus beszédje, elsődleges szempont a megfelelő hangnem és tempó kiválasztása, valamint törekedni kell a szép artikulációra, a megfelelő kifejezőerőre, metakommunikációra, testtartásra, nem utolsósorban figyelmet kell fordítani az érthető magyarázatra, hogy sikeresen átadásra kerüljön az új, eddig a gyermekek számára ismeretlen anyag. A tevékenység során esetlegesen egy film vagy meserészletet is megnézhetnek, amely után az élmények megbeszélésére, feldolgozására fordítunk hangsúlyt. Az irodalmi művek feldolgozása során elhívhatunk egy előadót: színészt, író, könyvszerzőt, aki mesél. Itt a mintaadás, az élő/személyes élmény mindenképp maradandó. A foglalkozás keretein belül a dramatizálással figyelni kell a helyszínre, a kellékekre, a szövegre, az improvizációk kidolgozására. Ezek a tevékenységek színesebbé tehetőek zenével, ritmushangszerekkel, énekkel, de ezeken kívül maguk a gyermekek a pedagógussal közösen is feldolgozhatnak egy adott történetet, amelynek módszere már fentebb említve volt. Ezek a módszerek komplexitást eredményeznek, tehát használható több módszer összekapcsolása is egy adott tevékenység során (Demeter, 2017; Szarka, 2009).

A foglalkozás utolsó szakasza a befejezés, amely során az újonnan kapott információ összegzésre kerül, kérdések által feleleveníthetjük, ismételhetjük, amely a mélyebb rögzítéshez járul hozzá. Ezt követően nagyon fontos a foglalkozás tevékenységéből történő folyamatos kivezetés vagy átlépés egy másik játéktevékenységbe (Szarka, 2009).

A drámapedagógiai és más foglalkozások előkészületei során rendkívül hasznos, ha a tervezés írásban is megtörténik, így áttekinthetőbb, lehet rajta változtatni és később is felhasználható. A dramatikus tevékenység írásos tervezésnél a következőket célszerű rögzíteni: csoport kora és összetétele, téma, fókusz, kontextus, keret.

A csoport összetétele és kora lényegesen meghatározza az adott tevékenységet, így nagyon fontos figyelembe venni, hogy ne állítsuk túl nagy kihívás elé a gyermekeket, de

ezzel ellentétben, túl könnyű feladatot se adjunk számukra, hiszen egyrészt a sikertelenség kedvüket veheti, másrészt a könnyű megoldás megtalálása motiválatlanná teszi őket. A következő szempontok segítségével szolgálnak ahhoz, hogy a játék az adott csoport számára működővé váljék, kihívást és játékörömet egyaránt jelentsen: a csoport életkora, gondolkodása (felszínes, érdeklődő stb.), képességei, összetétele, érdeklődése, illetve rendelkeznek-e drámabeli jártassággal (Kaposi, 2008).

A dramatikus tevékenység megtervezésében a következő feladat a téma meghatározása. Ez lehet bármilyen tevékenységhez kötődő ismeret közvetítése (irodalom, természetismeret stb.) vagy egy erkölcsi (árulás, lopás, hazaszeretet stb.), illetve társadalmi (szegénység, munkanélküliség) problémával való foglalkozás. A választott témát szükségszerűen tovább szűkíteni egy adott ismeretre, amelyet a tevékenység során körüljárhatunk, megbeszélhetünk és megtörténhet a probléma felvetése is, amelynek sikeressége az arról való csoportos elmélkedésben, ötletelésben nyilvánul meg.

A drámafoglalkozásban a fókusz egy olyan pont, amelyet egész idő alatt szem előtt tartunk, és megpróbáljuk minél több oldalról körüljárni, illetve a nézőpontok mindegyikét kimerítően megvizsgálni. A dráma fókusza a vizsgálódásban egyrészt részleges, mert az egyén szintjén vizsgálja az eseményeket, másrészt az egyén által tapasztaltak magukban hordoznak egy mások számára is érvényes tartalmat. Értelemszerűen az adott fókuszot, úgy kell kiválasztani, hogy megfeleljen a kitűzött célnak és az adott korú gyerekcsoportnak (Kaposi, 2008).

A dramatizálás során egy adott történet szereplőiként szembesülünk az események általi kihívással. A kiválasztott történet lehet bármilyen irodalmi mű, amiben a kontextus kijelöli a játék körülményeit: idő (múlt, jelen, jövő), helyszín (hol játszódik a dráma?), személyek (milyen szerepbe lépünk, és milyen korúak, foglalkozásúak vagyunk?), viszonyok (egyetértés, viszály, családi kötelék), problémák (milyen problémával szembesülünk, és mi teremti meg a feszültséget?). Maga a dráma egy fiktív, elképzelt történet mentén mozog, mégsem elbeszélő jellegű. Fontos tudni, hogy a tevékenység célja nem a történet előrehaladása valamiféle kifejtés felé, hanem amivel a dráma foglalkozik, azaz „itt és most”. Tehát azt a helyzetet vizsgáljuk, amelyben éppen vagyunk: azt keressük a játékainkban, hogy az általunk játszott szereplő, hogyan viselkedik, érez, gondolkodik az adott helyzetben. A játék akkor lesz hiteles, ha a résztvevők számára „valósnak” tűnik (Kaposi, 2008).

A keret meghatározása a dráma azon pontja, amikor a tevékenységet elkezdjük és szerepbe lépünk. Ezt megelőzőleg fontos átgondolni a gyermeki és a pedagógusi

szerepeket egyaránt, mivel a játékban mind a pedagógus, mind a gyerekek szerepben dolgoznak. A történetben olyan szereplőket kell keresni és felkínálni a gyermekek számára, amelyek izgalmat és kihívást jelentenek, vonzóak számukra, emellett pedig fontos, hogy a szereplő által a téma megfelelően vizsgálható és körüljárható legyen. A szerepbelépés folyamatában a gyerekek meglévő ismereteikből és tapasztalataikból építik fel a karaktert, még akkor is, mikor a szerep látszólag a tapasztalati körön kívül esik. A pedagógusi szerep státusza is többféle lehet, amely a játék és a csoport reakciójától függően kerül kiválasztásra. A tevékenységnek fontos a motiváló ereje és az, hogy kellő feszültséget hordozzon, amely által játékba invitálja a gyerekeket. Az alaposan és jól megválasztott keret hozzájárul és segíti a kitűzött céljaink elérését és a kijelölt fókusz vizsgálatát is, viszont, a nem sikeresen megválasztott keret eredményeképpen a játék hiteltelenné válik (Kaposi, 2008).

A tervezés során a munkaforma kiválasztása is fontos helyen áll és a rendelkezésünkre álló idő sem elhanyagolható. A munkaformát illetően olyan kell, hogy kiválasztásra kerüljön, amely segíti a dráma elmélyítését, és amiben a legszívesebben dolgoznának a gyermekek, így a hatékony fejlesztés is megvalósulna. A tevékenység idejét pedig fontos előre meghatározni. Ez az időtartam több részletben is felhasználható, hiszen több foglalkozás lehetőséget ad egy komplex játék kivitelezésére, de, ha kizárólag egy adott foglalkozásban gondolkodunk, akkor fontos a rövidebb játék megtervezése.

Fentebb már szó esett arról, hogy a dráma jellegzetes és sajátos eredményességét a szerepjátékban rejlik, amely a gyermeki játékból fakad. A gyermeki játék mozzanatai a drámában is megtalálhatóak, de e mellett a színházi elemek kerülnek középpontba és az általuk létrehozott lehetőségek, amely a pedagógus által irányított folyamat és alkalmazásával válik a játék oktatási-nevelési eszközzé. Ez a „mintha” tevékenység, amely a gyermeki játék és a drámaközös vonása, végig értelemszerűen képzeletbeli marad és bár valóságos és hihető, amit az adott folyamatban teszünk, de a résztvevőknek tudatában kell lenniük, hogy egy fiktív, képzelt szituációban cselekszenek (Kaposi, 2008).

A drámapedagógia, ezen belül maga a drámajáték becsempészhető az óvodai oktató-nevelő munka valamennyi területébe. Lényeges, hogy a drámapedagógia elemeit és a drámajátékokat úgy építsük be az óvodai foglalkozásokba, hogy vegyük figyelembe a pedagógiai célokat, feladatokat és az érintett csoport életkori sajátosságát. A foglalkozások komplex jellegűek, variálhatóak, mindhárom óvodai korosztálynál alkalmazhatóak. A következőkben kettő óvodai tevékenységi formáról szeretnék bővebben beszélni, amelyekben a drámapedagógia és a dramatizálás eszközei alkalmazhatóak és

alkalmazásukkal egy élményszerű, érdekes tevékenység valósul meg, amellyel több fejlesztési terület is aktivizálható és fejleszthető.

2.3.1. Anyanyelvi nevelés drámajátékkal

Az óvodai nevelés a gyermekek anyanyelvi és kommunikációs készségének fejlesztésére hatalmas hangsúlyt fektet, hiszen a mindennapok során olyan szituációk jönnek létre az óvoda falain belül, amelyek hozzájárulnak a gyermekek beszédének és szociális kapcsolatainak a fejlesztéséhez. Ebben a korban az óvónő az elsődleges mintaadó az óvodás gyermekek számára, tehát óvónőként fontos törekedni saját és felnőtt környezetünk művelt beszédkultúrájának kialakítására. Érezzük a felelősségét, hogy beszédpéldánk hat a gyerekekre, szülőre, munkatársainkra. A metakommunikációval együtt gondot fordítunk beszédünknek, hangszínünknek, erősségére és tempójára, a tiszta, érthető kifejezéseknek közlésére, a jó artikulációra, a gazdag és változatos szókincs használatára, illetve a beszédlégzésre és helyes testtartásra. A kommunikációs nevelés alappillérei: a családi és érzelmi légkör megvalósítása, a példamutató, felelősségteljes, odaadó beszéd, nem utolsósorban pedig a megértő figyelem, ezek összességében egy beszédre ösztönző és lelkesítő környezetet teremtenek. A mesélés, verselés, mondókázás elengedhetetlen eleme a beszédképesség fejlesztésének, de emellett a kommunikációs és anyanyelvi játékok is beépíthetőek az adott foglalkozásba (Pintér, 2009).

Az anyanyelv elsajátítása és használata az óvodai élet minden mozzanatában, az oktató-nevelő munka területeiben, a felnőttek és a gyermekek kapcsolatában folyamatosan jelen van. Fentebb olvasható az óvónő mérvadó szerepe a nyelvi és kommunikációs készség fejlődésében, és a szeretetteljes csoportlégkör kialakítása is, ez azért nagyon fontos és elengedhetetlen, hiszen egy odaadó légkörben felkeltsük a gyermek beszédkedvét, a közlésvágyát, amely által sokkal hamarabb megnyílnak.

A gyermek nyelvi fejlettsége a következőkben figyelhető meg: beszédkedv, aktív és passzív szókincs, tiszta artikuláció. Ezeket a tényezőket, a kommunikációs fejlettséget és a későbbi beszédet is nagymértékben befolyásolja az őt körülvevő környezet beszédkultúrája (pl. a szülői beszédmodell), ezért óvodába lépéskor az óvodapedagógusoknak nagyon fontos különbséget tenni és egyéni bánásmódot alkalmazni a nyelvileg hátrányos helyzetű/nyelvileg kiemelkedően fejlett gyermeknél. Tehát nélkülözhetetlen a helyes és szép beszéd megtanulása és az arra való ösztönzés, amelynek folyamata hat a gyermek

érzelemlárára, alakítja személyiségét, fejleszti esztétikai érzékét és előkészíti az irodalmi élmények befogadását (Kele, 2016).

A kommunikáció és nyelvi képességek fejlesztése egy anyanyelvi foglalkozás keretein belül megtörténhet mesével, verssel, mondókával, dramatikus játékokkal, mivel általuk a tiszta beszédhallás és a nyelvtanilag helyes beszéd kerül középpontba. Az óvodáskor a mesehallgatás ideje, alkalmazhatóak állatmesék, népmesék, klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék, műmesék, illetve különböző meseregények is, hiszen a fordulatos, izgalmas események folytatását a gyerekek rendkívül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga gyarapodjon a népi mondókákkal és kiolvasókkal. A mondókák által helyes kiejtésre, megfelelő artikulációra törekszünk. A dramatikus játékok (Lásd: 1. sz. melléklet) akár a kezdő szakaszban, akár befejezésként is alkalmazhatóak, amelyek beszédre bátorítanak és a szabad önkifejezésre koncentrálnak (Nagy, 1996).

Az anyanyelvi nevelés és a gyermeki személyiség fejlődésében a mese hatalmas szerepet játszik, hiszen kiemeli a mese hallgatóját a valóságból és egy magával ragadó, fantasztikus elemekkel átszőtt mesevilágba röpti. A gyerekek a mesét egy úgynevezett kettős tudattal hallgatják, tehát érzékelik a valódi világ és a mesei világ határát, de képzeletük ezt a határt átjárhatóvá teszi. A valódi mesében a rossz, a gonosz, a csúf és a jó, a szép is egyértelműen jelen van, amely segítségül szolgál a szorongás leküzdésében is (Illés, 2016).

Az anyanyelvi foglalkozások élményszerűbbé tehetőek mesedramatizálás segítségével és a drámapedagógia eszközeinek a beiktatásával. A mesefeldolgozás a dráma eszközével a közösséghez való tartozást nagyban elősegíti, helyzet- és probléma megoldási példákat nyújt, emberi kapcsolatokról közvetít, képzelet- és fantáziafejlesztő, így a megélt élmények és tapasztalatok, minták által segít túljutni a nehézségeken és óv a kudarctól (Nagy, 1996).

Fentebb ismertettem a mesedramatizálást bábjáték és mesejáték, színjáték által, amely során szerepbe lépünk és belülről irányítjuk a játékot, illetve fiktív, „mintha” világban valóságos érzelmekkel, helyzetekkel találkozunk. A bábjáték és mesejáték nemcsak az ünnepi alkalmakat tehetik színesebbé, hanem a mindennapos anyanyelvi foglalkozások során is alkalmazható. A következőkben pedig szintén olyan feldolgozási lehetőségek kerülnek terítékre, amellyel a kiválasztott mesét az anyanyelvi foglalkozások középpontjává tehetjük.

A mesemondás vagy mesefeldolgozás megtörténhet vizuális szemléltetőeszközök segítségével. Az illusztráláshoz olyan kellékek használhatóak, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását és a meséhez való erős kötődés kialakulását. Fontos, hogy a

mesehallgatás során még mellőzzük az ilyen eszközök használatát, mivel a gyerekek elképzelik a mese részleteit, így fantáziája, képzelőereje nagymértékben fejlődik. Ezt követően a mese vagy történet feldolgozásában már segítségünkre szolgálhatnak a mese részleteit megjelenítő képek. Tehát a mesét újramondhatjuk, megismételhetjük a képek alapján (Lásd: 8. sz. melléklet). Egy újabb foglalkozás során ezt fokozhatjuk úgy, hogy egy önként jelentkező gyermek mondhatja el a cselekményt a képek alapján, másnap pedig ugyanezt egy vagy több gyermek megismételheti (Kis, Mentor(h)áló 2.0 Program; Nagy, 1996).

A mese folytatása, befejezése és a gyermek önálló mesemondása is nagy erővel bír, hiszen az adott folyamatban a gyermekek nemcsak mesehallgatók, hanem önálló szövegalkotók is. Az ilyen tevékenységet általában többször hallott mesénél kell alkalmazni, megelőzőleg segítségül szolgálhat a mese részleteinek való visszakérdezése. A mesélés elsősorban bátorságot ad a kommunikációra, összefüggő szövegmondást és választékosabb kifejezések alkalmazását igényli, ezért teljes mértékben alkalmas a beszéd fejlesztésére. E mellett a mese feldolgozható még mese-mimetizálással is, azaz az adott mese némajátékkal, mozdulattal, gesztussal való megjelenítése, itt a mese szereplőit is lehet utánozni vagy pantomimmozgással, mutogatással utánozzák a megjeleníthető meserészletet, eseményeket (Kis, Mentor(h)áló 2.0 Program).

A dramatikus anyanyelvi tevékenység célja nem más, mint a gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének elősegítése, illetve a mese feldolgozásának típusai által megkönnyíti a beilleszkedés folyamatát, a kommunikáció fejlesztését és az arra való ösztönzést, végül nagymértékben hozzájárul az irodalmi élmény befogadásához.

2.3.2. Testnevelés drámajátékkal

Az óvodáskorú gyermekek teljes körű fejlesztésében nagy szerepe van a mozgás és a testnevelés tevékenységeknek. A testnevelés a testgyakorlatok és különböző mozgástevékenységek tanításával és elsajátításával a személyiségfejlődést és a mozgásműveltséget hivatott fejleszteni. A testnevelés céljai közé tartozik mindenekelőtt az egészség fejlesztése, a test edzése, a fizikai és szellemi teljesítmény növelése. Ezen kívül fontos a finommotoros mozgáskészségek, a mozgáskoordináció, a természetes mozgás, mint a járás, futás, ugrás, a testi képességek, mint az erő, gyorsaság, állóképesség fejlesztése, amelyben a mozgásos játékok gyakori használata segítségünkre lehetnek, mivel a 3-7 éves gyermekek motoros képességei leginkább ilyen játékos feladatokon keresztül

ajánlatos fejleszteni. Az óvodai testnevelés lehetővé teszi a mozgásigény kielégítését, a mozgásszervek fejlődését, a helyes testtartás kialakítását, a mozgástapasztalatok megszerzését és megkönnyíti a mozgás szeretetének kialakítását (Pálfi, 2015).

A mozgás során a gyermek megtanulja az önkifejezés módját, az érzések megjelenítését és feltárja azokat a lehetőségeket, amit a teste rejt magában. A mozgás érdekes lehetőséget tartogat a gyermekek számára, így előfordul, hogy könnyebben fejezik ki magukat mozdulatok segítségével, mint szóban. A gyerekek a mozgás során bármit képesek kifejezni, mivel egy olyan fiktív világot teremthetnek, ahol mindent szabad, tehát szemléltethető a düh, a szomorúság, a félelem, az öröm, a nyugtalanság, illetve a különböző arckifejezések is egyaránt (Rody, 1997).

Az óvodai oktató-nevelő munkában határozottan jelen van a drámapedagógia sajátos elemi, és segítségül szolgál bármilyen foglalkozás megtervezésekor. A testnevelés foglalkozás és kreatív testmozgás folyamatában fontos a bemelegítő gyakorlat alkalmazása, amely segít a gátlások leküzdésében és az érdeklődés felkeltésében. Ilyenek lehetnek, például a lazító és koncentrációs gyakorlatok, amelyek célja a gyermeki figyelem és érdeklődés fokozása, egyensúlyérzék fejlesztése és az, hogy összpontosítás által tudatosan használják testüket. Ezt követően különböző mozgásgyakorlatokkal megmozgatjuk az izomcsoportokat, illetve dramatikus elemeket tartalmazó játékokat is lehet gyakorolni, mint például a marionett, szoborjáték, tükörjáték, általuk olyan drámajátéki szituációk jönnek létre, amely a sokoldalú fejlesztést biztosítja. Nem utolsósorban az utánpótlásjátékok is hatalmas segítséget nyújtanak, amelynek folyamatába a pedagógus is csatlakozhat, s általa a játék az észrevétlen tanulásra ad teret (Lásd: 9. sz. melléklet) (Illés, 2016; Rody, 1997)

Tehát a drámapedagógia a legfontosabb eszközén, azaz a drámajátékon keresztül épül be az óvodai testnevelés és mozgásgyakorlatok elsajátításának folyamatába. Többek között célja a mozgáskoordináció és mozgáskészség fejlesztése, a fizikai aktivitásra való nevelés, a versenyzés iránti igény felkeltése, amelyek révén a koncentráció, a társas kapcsolatok és az önkifejezés fejlesztése is hangsúlyt kap.

III. A DRÁMAPEDAGÓGIA ÓVODAI ALKALMAZÁSA A KUTATÁS FÉNYÉBEN

Szakedolgozatom a drámapedagógia alkalmazási lehetőségeit tárja fel, így a kérdőív elkészítésében olyan kérdéseket vettem alapul, amellyel pontos képet kaphatok arról, hogy ez a módszer mennyire van jelen a gyakorlatban, azaz a kérdőív a drámapedagógia eszközének, a drámajátéknak a jelenlétét méri fel az óvodai mindennapokban. Ezen kívül betekintést nyújt, hogy a drámapedagógia milyen szinten ismert az óvodapedagógusok körében, hiszen a drámapedagógia sajátossága abban rejlik, hogy magában hordozza a dráma és a színház eszközeit, de maga a folyamat lényege nem a produkcióban, az előadásban lakozik, hanem a közös élményben és tevékenységben, az együttlétben, a játék örömeiben, amely hozzájárul többek között a személyiség fejlesztéséhez is.

A kérdőívet összesen tizenöt kérdésből állítottam össze. A kérdések által elsősorban a módszer ismeretére és fontosságára tértem ki, aztán a gyakorlati alkalmazására és a sokrétű fejlesztési lehetőségére. Javarészt a kérdések előre megfogalmazott válaszokkal vannak ellátva, ezek közül a válaszadónak azt kell kiválasztani, amelyet ő többnyire gyakorol vagy tapasztal. Az ilyen típusú kérdéseknél egy válasz és több válasz is megjelölhető, e mellett néhány kérdésnél az egyéb funkció feltüntetésével önálló válaszadás is lehetséges, illetve kettő kérdéshez saját válasz vagy gondolat szükséges.

3.1. A kutatás célja, hipotézise, módszerei

Szakedolgozatom elsődleges célja, hogy rámutasson a drámapedagógia és eszközének a drámajátéknak az alkalmazására az óvodai mindennapok során, így egy széleskörű felmérést végeztem az óvodapedagógusok körében, hogy általuk a drámapedagógia ismeretéről és jelenlétéről kapjak pontos információt.

Kutatásom során arra keresem a választ, hogy az óvodapedagógusok, hogyan és miként alkalmazzák az óvodáskorú gyermekek sokoldalú fejlesztése érdekében a drámapedagógia módszerét, tehát az ünnepi rendezvényekben és a mindennapi tevékenységben megragadják-e a dramatizálás lehetőségét, illetve a módszer alkalmazása során látnak-e pozitív változást a gyermek személyiségfejlődésében, készségeinek és képességeinek fejlesztésében.

Kutatásommal azt szeretném megtudni, hogy igaz-e a felvetésem arról, hogy a drámapedagógia, mint nem annyira ismert módszer jelen van az óvodákban és

alkalmazására is sor kerül, mivel általa a gyermekek kommunikációja, kreatív gondolkodása, önállósága, döntéshozása, önismerete és önbizalma, illetve a társas kapcsolata is jelentősen fejleszthető.

A kutatás résztvevői óvodapedagógusok, akiknek a témáról való válaszait és gondolatait a kérdőívben felvázolt kérdések által sikerült tanulmányozni. A kérdőív kitöltésével összesen száz óvodapedagógus járult hozzá szakdolgozatom kutatásának elvégzéséhez. A válaszadók magas arányban Kárpátalján élő óvodapedagógusok. A kérdőív továbbítását közösségi hálózaton keresztül sikerült megvalósítani és a válaszok összegyűjtése egy hét alatt történt meg, ezt követően bízva az őszinte válaszokban elkezdtem azok tanulmányozását.

3.2. A kérdőív felépítése

A kérdőív első kérdése által az óvodapedagógusok témabeli jártasságáról szerettem volna információt kapni, azaz fontosnak véltem elsődlegesen leszögezni azt a tényt, hogy a drámapedagógiai módszerek ismeretével rendelkezésre állnak-e. A kérdőív második kérdésében arra voltam kíváncsi, hogy esetlegesen mennyire találják fontos és jelentőségteljes módszernek, az óvodában való alkalmazását. Mindkét kérdésnél „igen” és „nem” válaszlehetőségek közül kellett dönteni.

A kérdőív harmadik kérdésében arra szerettem volna választ kapni, hogy a drámapedagógia eszköze, a drámajáték megjelenik-e vagy beépül-e az óvodai ünnepek vagy foglalkozások folyamatába. Tehát a jeles napok, alkalmak rendezvényeire való felkészülésben, és a foglalkozások mozzanatiban a dramatikus elemek megtalálhatóak-e. Ebben a kérdésben három válaszlehetőség közül kellett eldöntenie az adott óvodapedagógusnak, hogy belátása szerint melyik tükrözi legjobban a valóságot.

A negyedik kérdésem során fontosnak tartottam megtudni, hogy az óvodai tevékenységi formák közül leggyakrabban melyiknél alkalmazzák a drámapedagógia módszerét vagy a dramatikus elemeket. Ennél a kérdésnél hat tevékenységi forma lett felsorolva, ahol több válasz is megjelölhető volt, illetve olyan opciót is feltüntettem, ha esetleg mindegyik területen alkalmazzák vagy egyiken sem.

A kérdőív ötödik kérdésében arról szerettem volna információt kapni, hogy az óvodapedagógusok szerint az olyan foglalkozások, amelyek tartalmazzak különböző dramatikus elemeket vagy a fő tevékenység a dramatizálás, a gyermekek mely készségeit, képességeit fejlesztik legjobban. A készségeket és képességeket, a szakirodalom feltárása

által soroltam fel, azaz összességében a felsoroltak mindegyikére igaz, hogy valamilyen szinten fejlődik a dramatikus tevékenységek folyamatában. Mégis szerettem volna megtudni azt, hogy a válaszadók szerint, melyik lehet az a készség vagy képesség, amelyre a drámajáték a legnagyobb hatással bír. Ebben a kérdésben is több válasz volt megjelölhető, illetve az „egyéb” opció által készségek, képességek írására volt lehetőség, amely esetleg a felsoroltak közt nem szerepel.

A hatodik kérdés kapcsolódik az előzőhöz, tehát hasonlóan a módszernek a fejlesztő hatása a lényeg, viszont annyiban tér el, hogy ebben a kérdésben egy konkrétumra voltam kíváncsi, azaz, hogy a módszer alkalmazása során megfigyelhető-e a pozitív és sokoldalú változás a személyiségfejlődésben. Ennél a kérdésnél, az „igen, teljes mértékben” és „nem” válaszon kívül, a „részben” opciót is feltüntettem.

A kérdőív hetedik kérdésénél szerettem volna feltérképezni azt, hogy az óvodapedagógusok milyen csoportban alkalmaznak drámajátékot, hiszen a drámajátékok megválasztása során fontos figyelembe venni az életkori sajátosságokat is. Ennél a kérdésnél az óvodai csoporttípusok kerültek felsorolásra, illetve egy olyan opció is, amely kiválasztásra kerülhet, ha nem alkalmaz drámajátékokat az adott válaszadó.

A kérdőív nyolcadik kérdése kapcsolódik a hetedik kérdéshez, mivel itt arra voltam kíváncsi, hogy csak és kizárólag drámajátékokból álló foglalkozást tart-e a válaszoló óvodapedagógus. Ez esetben „igen” és „nem” válaszlehetőségek közül kellett dönteni.

A kilencedik kérdés még szintén a drámajátékot helyezi középpontba. A drámajáték lehet az óvónő vagy a gyerekek egyéni feladata, de akár lehet a gyerekekkel együtt, közösen egy alkotó tevékenység is. Ebben a kérdésben arra szerettem volna választ kapni, hogy az óvodapedagógusok melyiket részesítik leginkább előnyben. Az óvónő drámajátéka, gyermekek drámajátéka, és a közös drámajáték közül lehetett választani, illetve válaszlehetőségként megadtam olyat is, amely által jelölhetik, ha esetleg mindegyiket szeretik alkalmazni vagy egyiket sem.

A kérdőív tizedik kérdésében a mesefeldolgozás lép felszínre. Arra szerettem volna választ kapni, hogy a két, nagy népszerűségnek örvendő dramatizálási, mesefeldolgozási típus, azaz a bábjáték és a mesejáték, színjáték közül, az óvodapedagógusok melyiket használják gyakrabban.

A tizenegyedik kérdés az előző kérdéshez kapcsolódik, hiszen szerettem volna választ kapni, hogy a válaszlehetőségként felsorolt népmesék közül, melyeket sikerült feldolgozni dramatizálással. A népmesék kiválasztásában figyelembe vettem, hogy megfelelő legyen bármilyen korcsoportnak, illetve a fentebb említett dramatizálási típussal kivitelezhető

legyen a mesefeldolgozás. Tehát válaszlehetőségként öt népmesét adtam meg és az egyéb kategóriát is, amelyben az óvodapedagógusok olyan meséket írhattak, amelyeket sikerült feldolgozni, de a felsoroltakban nincs megemlítve. Ebben a kérdésben több válaszlehetőség is megjelölhető volt.

A tizenkettedik kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy azok az óvodapedagógusok, akik alkalmazzák a drámapedagógiai elemeket a foglalkozások során, mit tapasztaltak a gyermekek érdeklődését illetően, azaz élvezik-e az ilyen foglalkozásokat. Ebben a kérdésben négy válaszlehetőség közül kellett eldöntendő választ adni.

A tizenharmadik és tizennegyedik kérdés teljes mértékben eltérő az előző kérdésektől, hiszen ezekben a kérdésekben az óvodapedagógusok véleményére, egy saját gondolatra voltam kíváncsi. Az egyik kérdéssel az volt a célom, hogy kiderítsem szerintük, miért a játék az egyik leghatékonyabb nevelési erő az óvodáskorú gyermekeknél, mivel maga a drámapedagógia is a játékra épül, és játszva tanít. Míg a másik kérdés egy összegzőként szolgált, amelyben azt szerettem volna feltárni, hogy véleményük szerint miben rejlik a drámapedagógia fejlesztő hatása.

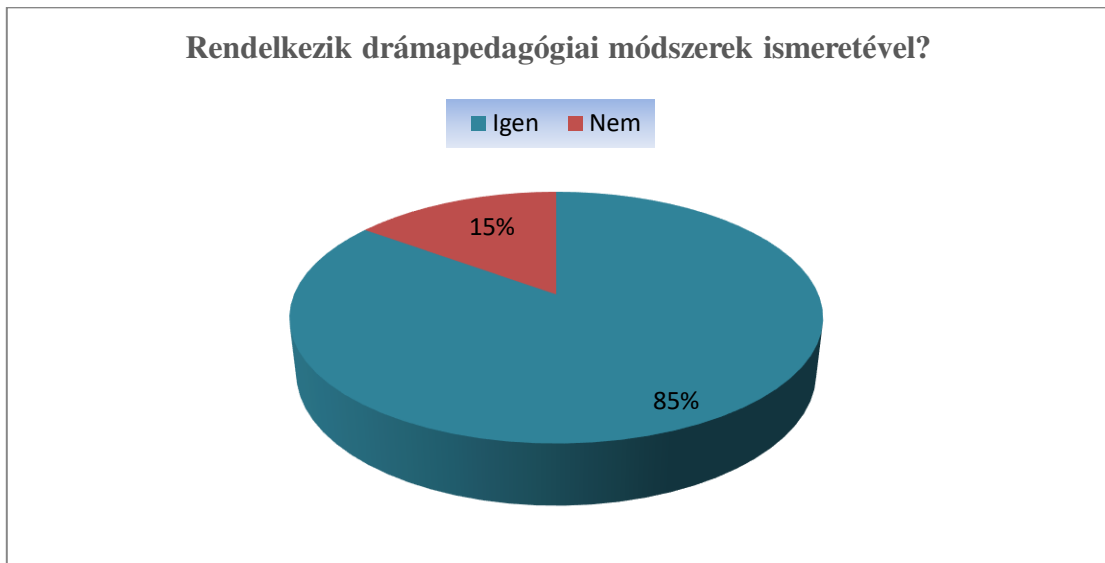
Kérdőívem utolsó, azaz tizenötödik kérdésében, arra szerettem volna választ kapni, hogy esetlegesen mennyire érdeklődnek a válaszadó óvodapedagógusok a drámapedagógia módszere iránt, azaz, ha lenne rá alkalom részt vennének-e drámapedagógiai továbbképzésen (Lásd: 10. sz. melléklet).

Összességében a kutatásomat olyan kérdések által építettem fel, amelyben választ kaphatok mindenekelőtt a drámapedagógia módszerének ismeretéről az óvodapedagógusok körében és alkalmazásáról az óvoda falain belül. Ezen kívül feltérképezhető az is, hogy az óvodapedagógusok tapasztalatai által, a gyermekek milyen téren érnek el kimagasló fejlődést a dramatikus tevékenységek során. A kutatás során választ kaphatok arra, hogy milyen dramatizálási módszereket alkalmaznak leggyakrabban és mennyire élvezik ezeket a gyerekek. Illetve a véleményalkotás révén információt szerezek arról, hogy az óvodapedagógusok szerint miért a játék a legkiválóbb fejlesztőeszköz és miben rejlik maga a drámapedagógia fejlesztő hatása is.

3.3. A kutatás eredményei

Kutatásom első kérdése a drámapedagógia módszerének ismeretére kérdez rá, amelyben „igen” és „nem” válaszlehetőség közül kellett dönteni a megkérdezett óvodapedagógusoknak.

Az összesített válaszok által a következő eredmény született:

*1. diagram: Az óvodapedagógusok ismerete a drámapedagógia módszeréről
(saját szerkesztés)*

A kérdés által kiderült, hogy a válaszadó óvodapedagógusok többnyire ismerik a drámapedagógia módszerét, mivel 85 válasz érkezett az „igen” opcióra, ezzel szemben nagyon csekély a választott „nem” lehetőség száma, amelyet 15 óvodapedagógus jelölt.

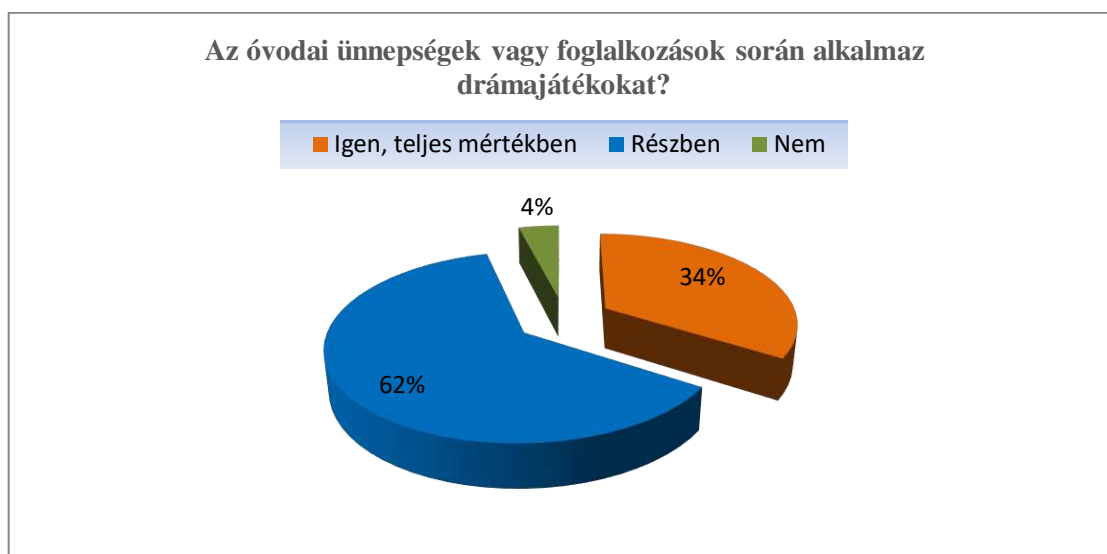
Ezt követően fontosnak találtam megkérdezni azt, hogy mit gondolnak a módszer óvodában való alkalmazásáról, azaz fontosnak tartják-e. Szerettem volna megtudni, hogy a módszer ismeretén kívül, mi a véleményük, hogyan vélekednek az alkalmazásáról. Ennél a kérdésnél, az előzőhöz hasonlóan szintén két opciót adtam meg, azaz „igen” és „nem” válaszlehetőségeket. A kérdőív második kérdésében a válaszadók 100%-a jelölte az „igen” lehetőséget (Lásd. 11. sz. melléklet), tehát kijelenthető és megállapítható az a tény, hogy a megkérdezett óvodapedagógusok mindegyike fontosnak tartja a módszer alkalmazását az óvodáskorú gyermekek fejlesztése érdekében.

Ennél a kérdésnél született válaszok által reménykedtem abban, hogy a továbbiakban is olyan eredmények fognak megalakulni, amelyek által leszögezhető lesz az, hogy a módszer használata jelen van az óvodai mindennapokban.

A kérdőív harmadik kérdése az volt, hogy a drámapedagógia eszköze, a drámajáték megjelenik-e az óvodai ünnepek vagy foglalkozások folyamatába. Nagyon fontosnak és sokat számítótnak tartottam ezt a kérdést, mivel általa egy reális képet kaphatok arról, hogy milyen szinten alkalmazzák a drámapedagógiát, a drámajátékot, vagy bármilyen dramatikus elemet esetleg a jeles alkalmakra való felkészülésben vagy a foglalkozások

kivitelezésében. Ebben a kérdésben már három válaszlehetőség közül kellett dönteni, mégpedig az „Igen, teljes mértékben”, „Részben”, „Nem” opciók voltak jelölhetőek.

Az óvodapedagógusok válaszai alapján a következő eredmény realizálódott:

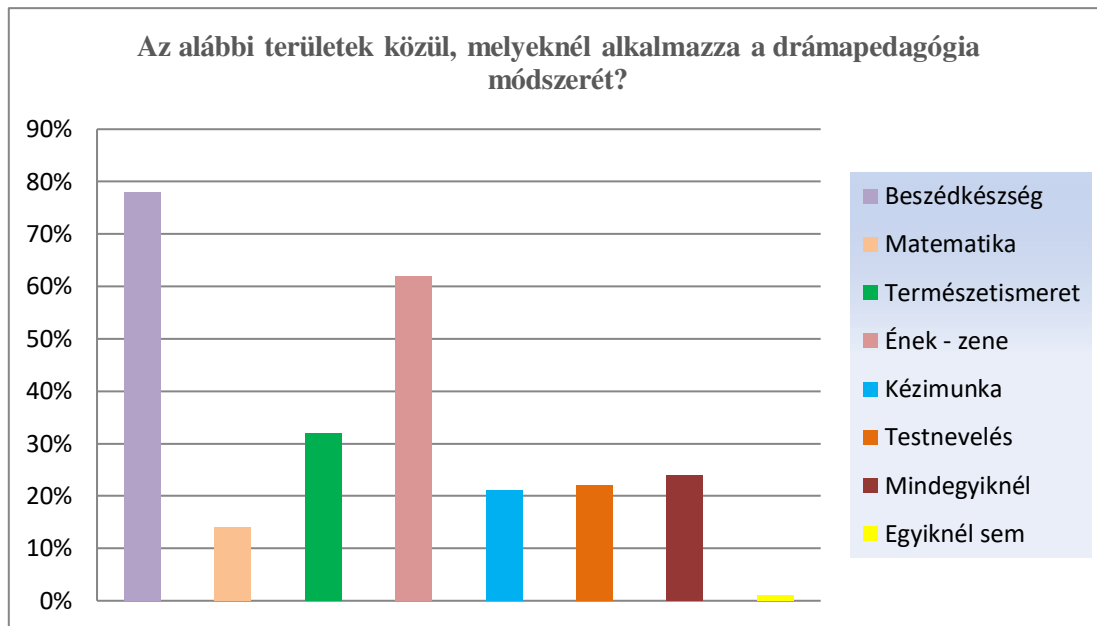

3. diagram: A drámajáték alkalmazása
(saját szerkesztés)

A válaszadó óvodapedagógusok közül 62 döntött a „részben” opció mellett, azaz az óvodai ünnepségek vagy foglalkozások során alkalmaznak sok más elem mellett drámajátékokat is. Ezt követi 34 válasszal az „igen, teljes mértékben”, tehát mindenképp használják és alkalmazzák az adott módszert. Teljes mértékben elenyésző azoknak a száma, akik a „nem” válaszlehetőség mellett döntöttek, hiszen 100 válaszadó közül 4-en választották ezt az opciót, amely azt jelenti, hogy egyáltalán nem kerül sor a drámajáték alkalmazására sem az óvodai ünnepségek, sem a mindennapos foglalkozások során.

A kérdőív negyedik kérdésében arra kerestem a választ, hogy az óvodai tevékenységi formák közül leggyakrabban melyiknél alkalmazzák a drámapedagógia módszerét, tehát a mindennapos foglalkozások közül melyekbe szövik bele a dramatikus elemeket tartalmazó játékokat. Ennél a kérdésnél hat tevékenységi forma lett felsorolva, amely közül választhattak, azaz a beszédképesség fejlesztés, matematikai készségfejlesztés, természetismereti készségfejlesztés, ének - zene, énekes játék, rajzolás, mintázás, kézimunka, testnevelés, illetve olyan opciót is feltüntettem, ha esetleg mindegyik területen alkalmazzák vagy egyiken sem. Több válasz is megjelölhető volt.

A válaszok alapján az alábbi diagram került megalkotásra:

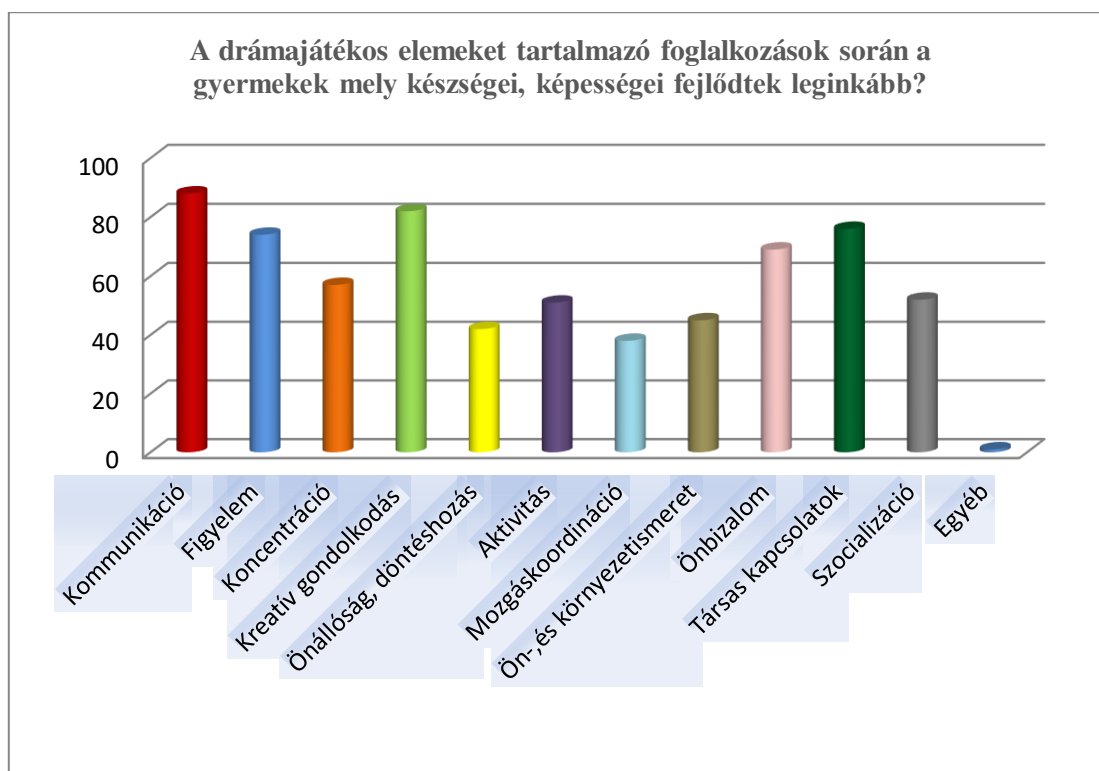
*4. diagram: A drámapedagógia tevékenységeken való alkalmazása
(saját szerkesztés)*

A negyedik kérdés válaszai alapján körvonalazódott, hogy melyik az a tevékenységi forma, amelynél a leggyakrabban és legritkábban kerül sor a drámapedagógia módszer alkalmazására. A válaszadók 78%-a jelölte a beszéd-készség fejlesztést, majd 62% az ének-zene, énekes játék területét. A diagram jól ábrázolja, hogy összességében ez a két tevékenységi formában kimagaslóan alkalmazzák a dramatikus elemeket. A válaszadók közül 32% választotta a természetismereti készségfejlesztést, 22% a testnevelést, 1% különbséggel, azaz 21% választotta a rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységet, míg a legkevesebben, mindössze 14% döntött a matematikai készségfejlesztés mellett. Tehát utóbbiban alkalmazzák minimálisan a drámapedagógia módszerét. A tevékenységi formák mellett még két válaszlehetőség szerepelt. A válaszadók közül 24% jelölte a mindegyik opciót, amely értelmezésében a felsorolt tevékenységi formák mindegyikében alkalmazzák a módszert, míg 1%, azaz mindössze 1 válaszadó jelölte azt, hogy egyik területen sem jelenik meg a drámapedagógia.

A kérdőív ötödik kérdésében különböző készségeket és képességeket soroltam fel válaszlehetőségként. Olyan választ szerettem volna, amelyben az óvodapedagógusok megjelölik, hogy szerintük a dramatikus elemeket tartalmazó foglalkozások melyik területet fejlesztik a leghatékonyabban. A következő a készségek és képességek kerültek felsorolásra: kommunikáció, figyelem, koncentráció, kreatív gondolkodás és fantázia, önállóság és döntéshozás, aktivitás, mozgáskoordináció, önismeret és a környező világ megismerése, önbizalom, társas kapcsolatok és együttműködés, szocializáció, illetve egy

„egyéb” opció is rendelkezésükre állt. A dramatikus tevékenységek folyamatában mindegyik fejlesztés alatt van, de arra voltam kíváncsi, hogy véleményük, tapasztalatuk szerint melyik az, amelyre a drámajáték a legnagyobb fejlesztőhatással bír. Ennél a kérdésnél szintén több válasz is megjelölhető volt.

A válaszok alapján az alábbi eredmény született meg:

5. diagram: A drámajáték által fejleszthető területek

(saját szerkesztés)

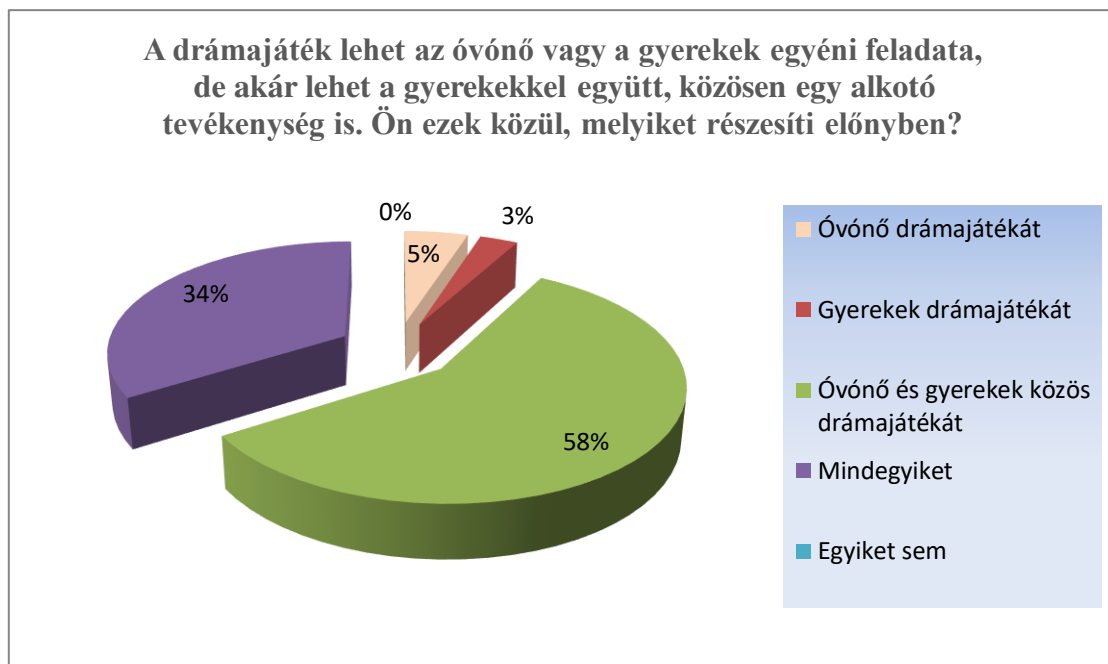
A diagram segítségével megfigyelhető az, hogy az óvodapedagógusok tapasztalatai szerint a felsorolt készségek és képességek mindegyike fejlődik a dramatikus elemeket tartalmazó foglalkozások során. A legtöbben, vagyis a válaszadók 88%-a jelölte a kommunikációt, és szorosan követi 82%-al a kreatív gondolkodás és fantázia opció. Majd 76% a társas kapcsolatok és együttműködés fejleszthetősége mellett döntött, ezt követi a figyelem, amelyet 74% jelölt. A válaszadók 69%-a az önbizalom fejlesztését jelölte, 57% pedig a koncentrációt. A szocializációt 52%, míg az aktivitást 51% választotta. A válaszadók közül az előzőkhöz képest már sokkal kevesebben választották az önismeret és a környező világ megismerésében való fejleszthetési lehetőséget, mindössze 45%, ezt követi az önállóság és döntéshozás fejleszthetősége 42%-al, és a legkevesebben a mozgáskoordinációt választották, ez esetben a válaszadók 38%-a. Az egyéb válaszlehetőségre mindössze egy darab válasz érkezett, mégpedig az érzelmi nevelés.

A hatodik kérdés szintén a módszer fejlesztő hatására összpontosít, tehát a fentebb felsorolt készségeken, képességeken kívül milyen szinten van kihatással a személyiségfejlődésre. Ennél a kérdésnél, az „igen, teljes mértékben” és „nem” válaszokon kívül, a „részben” opciót is feltüntettem. A válaszadók többsége, azaz 70%-a gondolja úgy, hogy a drámapedagógia alkalmazása során pozitív változások történnek a gyermekek személyiségfejlődésében, míg 30%-a szerint részben, azaz többé-kevésbé lát fejlődést e téren. A válaszadók közül nemleges válasz nem érkezett (Lásd. 12. sz. melléklet).

A kérdőív következő kérdésében azt szerettem volna megtudni, hogy a válaszadó óvodapedagógusok milyen csoportban alkalmaznak drámajátékot. Ennél a kérdésnél az óvodai csoporttípusok kerültek felsorolásra: kiscsoport, középső csoport, nagycsoport, vegyes csoport, illetve az „egyikben sem” opció is. Ebben a kérdésben szemmel láthatóan két opcióra érkezett magas arányú válaszadás (Lásd: 13. sz. melléklet). A válaszadók közül 48% nagycsoportban alkalmaz drámajátékot, míg 39% vegyes csoportban. Nagyon kevesen, mindössze 6% jelölte a középső csoport opciót és 5% a kiscsoport lehetőséget. A négy csoporttípuson kívül az „egyikben sem” opcióra, mindössze 2 válasz érkezett, azaz a válaszadók 2%-a nem alkalmaz drámajátékot.

A kérdőív nyolcadik kérdésében azt szerettem volna megtudni, hogy kizárólag drámajátékokból álló foglalkozás megtartásra kerülnek-e a mindennapokban a válaszoló óvodapedagógusok által. Ezt a kérdést azért találtam fontosnak, mivel általa megtudhatom, hogy magát a drámajátékot beleszövik a tevékenységekbe vagy tartanak csak drámajátékból álló foglalkozást is. Ebben az esetben „igen” és „nem” válaszlehetőségek közül kellett dönteni. A válaszadók többsége nem tart csak drámajátékokból álló foglalkozást, mivel 100 óvodapedagógusból 55 adott nemleges választ és 45 jelölte az igen lehetőséget (Lásd: 14. sz. melléklet).

A következő kérdésben szintén a drámajáték maradt fókuszban. Mivel a drámajáték lehet az óvónő vagy a gyerekek egyéni feladata, de akár lehet a gyerekekkel együtt, közösen egy alkotó tevékenység is, így szerettem volna megtudni, hogy az óvodapedagógusok melyiket részesítik előnyben. A válaszlehetőségek a következők voltak: az óvónő drámajátéka, gyermekek drámajátéka, a közös drámajáték, mindegyik, egyik sem. Az alábbi diagram segítségével szemléltetem a kapott eredményeket:

*9. diagram: Drámajáték levezetése
(saját szerkesztés)*

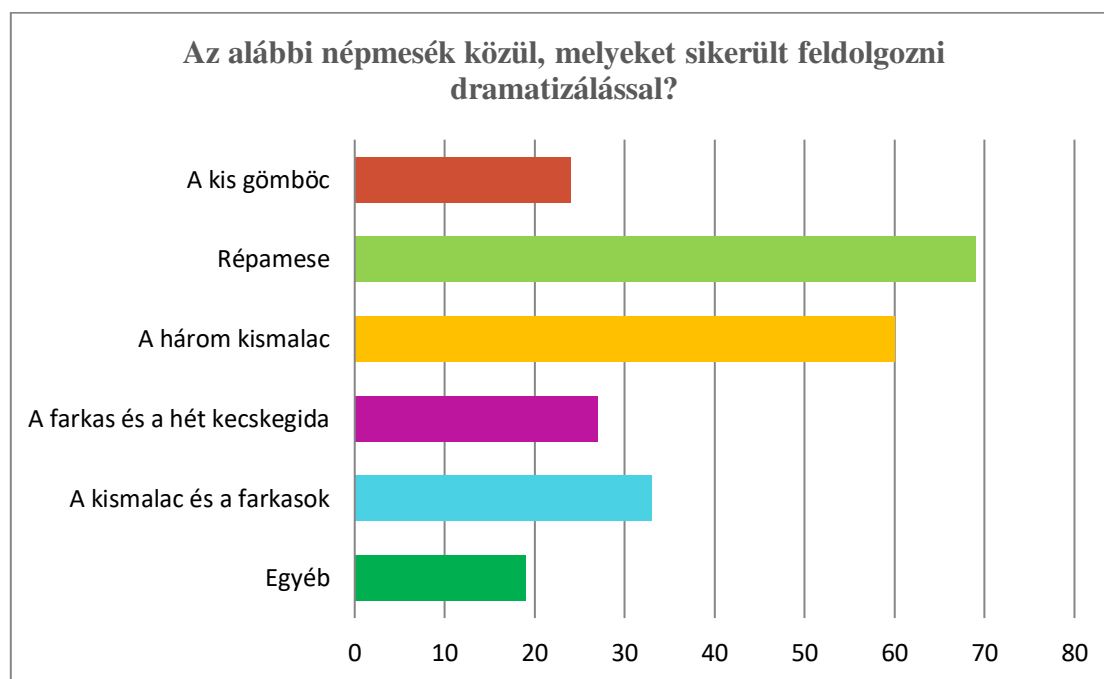
A válaszadó óvodapedagógusok több mint fele az óvónő és a gyerekek közös drámajátékát részesíti előnyben. Tehát 58% a dramatikus folyamat során az együttes tevékenységben látja a legnagyobb erőt. Az óvónő drámajátékát és a gyermekek drámajátékát illetően már ugrásszerűen csökken a válaszok aránya, hiszen előbbit a válaszadók 5%-a, utóbbit mindössze 3%-a jelölte. Azonban volt olyan válaszlehetőség is, amelyet akkor jelölhettek, ha mindegyik prioritást élvez, ezt az opciót 34% választotta. Az óvodapedagógusok részéről nem érkezett olyan válasz, amely szerint egyik lehetőséget sem részesítik előnyben.

A kérdőív tizedik kérdésében arra kerestem a választ, hogy a mesefeldolgozás két típusa közül az óvodapedagógusok melyiket használják gyakrabban. Válaszlehetőségként a bábjáték és a mesejáték, színjáték került felsorolásra. Ebben a kérdésben az óvodapedagógusok pár százalék híján fele-fele arányban adták meg válaszaikat (Lásd: 15. sz. melléklet). A mesefeldolgozási típus közül a mesejátékot a válaszadók 52%-a használja gyakrabban a tevékenységek során, de a bábjáték gyakorisága sem elenyésző, mivel 47% választotta, tehát mindössze 5%-al kevesebben. Ez azt jelenti, hogy egy adott mese mesejáték vagy bábjáték által mindenképp feldolgozásra kerül. A válaszadók 1%-a jelölte azt az opciót, amely szerint egyik típus használatára sem kerül sor.

A következő kérdésben szintén a mese volt a fő elem, amelyben arra voltam kíváncsi, hogy a felsorolt népmesék közül melyeket sikerült akár a fentebb említett két dramatizálási

típussal feldolgozni. Fontosnak tartottam olyan népmeséket kiválasztani, amely megfelelő a korcsoportoknak. Tehát válaszlehetőségként a következő népmeséket soroltam fel: A kismalac és a farkasok, A farkas és a hét kecskegida, A három kismalac, Répamese, A kis gömböc. Ezek mellett lényegesnek tartottam az egyéb kategória feltüntetését is, amely által olyan mese címetek adhattak meg az óvodapedagógusok, amelyek dramatizálására sor került, de a felsoroltakban nincs megemlítve.

A következő eredmény született:

11. diagram: Mesefeldolgozás

(saját szerkesztés)

Az óvodapedagógusok válaszai alapján kiderült, hogy legtöbbször a Répamese c. népmesét dolgozta már fel munkája során, hiszen ezt a lehetőséget 69% választotta. Ezt követi szorosan A három kismalac c. népmese, amelyet 60% választott. A további felsorolt népmeséket már sokkal kevesebben választották, azaz A kismalac és a farkasok c. népmesét a válaszadók 33 %-a, A farkas és a hét kecskegida c. népmesét 27%-a, míg A kis gömböc c. népmese 24%-al zárja a sort. Az eredmények által elmondható, hogy utóbbi három népmese feldolgozása és dramatizálása elenyésző az első kettőéhez képest. Azonban a felsoroltakon kívül a válaszadók 19%-a írt az egyéb opció által olyan meséket, amelyet már dramatizálással sikeresen feldolgoztak, ilyenek voltak a Piroska és a farkas, A kiskakas gyémánt félkrajcárja, A három nyúl, Nagytakarítás a napnál, Az égis érő paszuly, A macskacica, Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack, A pletykás asszonyok, A vajaspánkó, Az öreg halász meg a nagyravágyó felesége, A só c. mesék. Illetve olyan

válasz is érkezett, amelyben a válaszoló azt írta, hogy háromhetente az aktuális mesét szokta dramatizálási módszerrel feldolgozni.

A tizenkettedik kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy a gyermekek miként viselkednek a dramatikus elemeket tartalmazó foglalkozások során, azaz élvezik-e az ilyen tevékenységeket. Ebben a kérdésben négy válaszlehetőség adtam meg: igen, és nem mellett a többnyire és kevésbé is helyet kapott, hogy minél hitelesebb eredményt kapjak. A diagram jól ábrázolja (Lásd: 16. sz. melléklet), hogy az óvodapedagógusok majdnem mindegyike azt tapasztalja, hogy a gyermekek teljes mértékben élvezik az ilyen dramatikus tevékenységeket, tehát szeretnek benne részt venni. Százalékban mérve a válaszadók 80%-a választotta az „igen” opciót, míg 20% a „többnyire” mellett döntött. A válaszadók által nem érkezett olyan válasz, amelyben a gyermekek nem vagy kevésbé élveznék az ilyen tevékenységeket.

A tizenharmadik kérdésben az óvodapedagógusok saját véleményére, saját gondolatára voltam kíváncsi. A drámapedagógia a játékra épül, és játszva tanít, így azt szerettem volna feltérképezni, hogy szerintük miért a játék az egyik legcélravezetőbb eszköz, amellyel az óvodáskorú gyermekek teljes körű fejlődését elérhetjük. A legtöbb óvodapedagógus úgy véli, hogy azért a játék a leghatékonyabb eszköz, mivel az óvodáskorúak legfőbb tevékenysége, és általa észrevétlenül csempészünk új ismereteket a gyermekek életébe. E mellett sok olyan válasz érkezett, amely azt hangsúlyozta, hogy a játék az egyik legnagyobb motiváló erő, láthatatlanul tanítja és fejleszti a gyermeki verbális, auditív és motorikus képességeket és a játékon keresztül fedezi fel az őt körülvevő világot, illetve önmaga lehetőségeit és korlátait. A válaszok között volt olyan is, hogy a játék kölcsönös bizalmat alakít ki a pedagógus és a gyermek között, azaz egy kapocs a felnőttek és a gyerekek közötti kommunikációban. A személyiségformáló ereje is több válaszban volt olvasható, illetve az, hogy a játék során pozitív élmények özöne éri, többek között örömet szerez, oldja a feszültséget, segít a jó és rossz közötti különbség megértésében, ezáltal szocializálódik, fejlődik, alkalmazkodik. Az egyik válaszadó óvodapedagógus játékról való véleményét szeretném idézni: „A játék során a gyermekek beleélik magukat a szereplők bőrébe, így kijátszhatják magukból félelmeiket, vágyaikat, örömeiket. Személyiségük fejlődése érdekében növelhető önbizalmuk, sikerélményhez jutnak, és megtanulnak egymáshoz alkalmazkodni.”

A következő kérdés egy összegzésként szolgált, amelyben az előzőhöz hasonlóan szintén a válaszadók véleményére voltam kíváncsi. A kérdés a drámapedagógia fejlesztő hatására irányul és azt szerettem volna megtudni, hogy véleményük szerint miben rejlik ez

a hatás, miért jó a módszer alkalmazása az óvodás gyermekek fejlesztése érdekében. A következőkben a válaszokat szeretném összegezni, mely által egy képet kaphatunk arról, hogy miként vélekednek a válaszadók erről a módszerről. Elsősorban az egyik óvodapedagógus válaszát szeretném idézni: „A drámapedagógia módszer alkalmazása során a gyermek felszabadultan játszik, a neki tetsző szerepet választja, amiben így jól fog teljesíteni és olyan sikerélménye lesz, ami elengedhetetlen az egészséges öntudat kialakulásában.” A válaszadók között nagyon sok olyan volt, akik a drámapedagógia fejlesztő hatását a közös tevékenységben látják, így hatalmas a közösségépítő szerepe, illetve abban, hogy aktív közreműködést és cselekvést igényel, fokozza az összetartozás érzését, ezáltal növekszik az önbizalmuk, bátrabbak és önállóbbak lesznek. Sokan úgy vélték, hogy pozitívan hat a gyermekek érzelmi világára, segít az érzések és az élmények feldolgozásában, hiszen nem valóságos körülmények között valós érzelmeket élnek át, illetve segít egy adott helyzet megoldásában, mivel valós problémákkal kerülnek szembe, így felfedezik a körülöttük lévő világot is. A válaszok között akadt olyan is, amely az átváltozás lehetőségét, a más szerepekkel való azonosulást emeli ki és az által, hogy a gyermek megszemélyesít valakit, például belebújik egy mesehős bőrébe, fejlődik a verbális, nonverbális készsége, kifejezőkészsége, kreativitása, fantáziája, figyelme, emlékezte és mindemellett közelebb visz a művészetek befogadásához. A válaszadók közül mindössze egy óvodapedagógus írt olyan választ, amelyben az eszközöket emeli ki fejlesztő hatásként, idézem: „Az eszközökben, egy báb, egy magunkra öltött jelmez, egy gesztus, hanghordozás, mimikai eszközök, mind-mind segítenek a beleélésbe, átalakulásba, hogy akár jó, akár rossz vagyok, nem én teszem, hanem a szerep, amivel az adott helyzetben azonosulni lehet.”

Az utolsó kérdésében, arra voltam kíváncsi, hogy a kérdőívet kitöltő óvodapedagógusok mennyire érdeklődnek drámapedagógia módszere iránt, azaz, ha lenne rá alkalom részt vennének-e drámapedagógiai továbbképzésen. Ebben a kérdésben válaszlehetőségként „igen”, „talán”, és „nem” opciókat adtam meg. A válaszok összesítését követően a diagram jól ábrázolja (Lásd: 17. sz. melléklet), hogy az óvodapedagógusok többsége érdeklődik a drámapedagógia módszer képzésen való megismerésére, elsajátítására, annak tudatos használatára, hiszen százalékra bontva 86% jelölte azt, hogy részt venne ilyen továbbképzésen, ha lenne rá alkalom. Ezt követi a válaszadók további 13%-a, akik a „talán” lehetőséget jelölte, míg mindössze 1 válaszadó a „nem” opciót.

3.4. A kutatás összegzése

Munkám kutatását kérdőívben összeállított kérdések által végeztem el, amelyet óvodapedagógusoknak továbbítottam. A kérdőívet tizenöt kérdésből állítottam össze, amelyet a felmérés lezárásának napjára összesen száz óvodapedagógus töltött ki sikeresen. A kutatás a drámapedagógia és a dramatizálási módszerek ismeretéről, óvodai jelenlétéről szólt.

A kutatással az volt a célom, hogy a drámapedagógia ismeretéről és jelenlétéről gyűjtsék információt, illetve azt szerettem volna megtudni, hogy a válaszadó óvodapedagógusok alkalmazzák-e a drámapedagógia módszerét az óvodáskorú gyermekek fejlesztése érdekében. Mindezek mellett, arra kerestem a választ, hogy igaz-e a felvetésem arról, hogy a drámapedagógia jelen van az óvodákban és alkalmazására is sor kerül.

Az eredményeket tekintve úgy vélem a válaszadó óvodapedagógusok nagyobb aránya rendelkezik drámapedagógiai módszerek ismeretével és fontosnak tartják az óvodai jelenlétét. Több kérdés válaszaival megbizonyosodtam arról, hogy a kérdőívet kitöltő száz óvodapedagógus majdnem mindegyike alkalmazza a dramatikus elemeket akár a mindennapok, akár a jeles napok folyamatában. Azokban a kérdésekben, amelyekben hosszabb kifejtős válaszadást kértem, az óvodapedagógusok többsége olyan válaszokkal szolgált, olyan gondolatokat osztott meg akár a játék nevelési erejéről, akár a drámapedagógia fejlesztő hatásáról, amelyekkel a szakirodalom feltárása során is találkoztam. Tehát elmondható, hogy kutatásom kezdetekor megjegyzett felvetésem igaznak bizonyult, tehát a drámapedagógia és eszköze a drámajáték jelen van az óvodai mindennapokban és előszeretettel alkalmazzák a foglalkozások, ünnepi alkalmak során egyaránt.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az óvodai nevelés során a drámapedagógia, illetve a dramatikus elemek használata az egyik leghatékonyabb módszer a gyermeki személyiségfejlődés pozitív kialakításához, hiszen a közösen való cselekvés, tevékenykedés és a szerepbe való beleélés kerül központba, így fejlődik a gyermekek készségei és képességei, finomodik a kommunikáció, a verbális kifejezőképesség, valamint gazdagodik az ön- és társismerete, amely segít eligazodni az őt körülvevő világban.

Munkám megírásának célja az volt, hogy rávilágítsak miként és hogyan lehet beiktatni a drámapedagógia módszereit és eszközeit a jeles napok, ünnepek feldolgozásába és a mindennapi tevékenységek megtervezésébe. A témához kapcsolódó szakirodalmak feltárása során igyekeztem a legszükségesebb információkat begyűjteni ahhoz, hogy a témát sikeresen ki tudjam bontakoztatni. Elsősorban a drámapedagógiáról és annak eszközéről, a drámajátéknak a fontosságáról és nevelői hatásáról ejtettem szót. Másodsorban közelebbről vizsgáltam a hagyományos ünnepeket és jeles napokat, a drámapedagógia jelentőségét és szerepét az ilyen alkalmak feldolgozásában, illetve a foglalkozások kivitelezésében.

Szakdolgozatom harmadik fejezetében egy kérdőíves kutatást végeztem el óvodapedagógusokkal, amely a drámapedagógia ismeretére és óvodai jelenlétére, illetve azok alkalmazására összpontosult. Az eredmények összesítéséből kiderült, hogy a válaszadó óvodapedagógusok többsége ismeri a drámapedagógia módszerét és lényegesnek vélik az óvodai jelenlétét. Megbizonyosodtam arról, hogy a kérdőívet kitöltő száz óvodapedagógus, egy-kettő kivételével, alkalmazza és igénybe veszi a drámajátékokat vagy a dramatikus elemeket az óvodai mindennapokban. Kutatásom kezdetekor tett felvetésem ez alapján helytállónak tűnik, tehát a drámapedagógia és eszköze a drámajáték jelen van az óvodai mindennapokban és alkalmazzák a foglalkozások, ünnepi alkalmak során egyaránt.

Leendő pedagógusként fontosnak tartom, hogy minél több alkalmat ragadjunk meg ahhoz, hogy becsempésszük a drámapedagógiát, ezen belül a drámajátékokat és a hagyományos ünnepek fontosságát az óvodai létbe, ezáltal színesebbé és élményszerűbbé varázsolni a gyermekek mindennapjait.

РЕЗЮМЕ

Протягом виховання у дитячому садочку драма-педагогіка, або використання драматичних елементів є одним з найефективніших засобів у розвітку особистості дитини, тому що спільна діяльність та вживання в роль є центром виховання. Так розвиваються дитячі здібності та вміння, покращується комунікації, вербальне самовисловлювання та збагачується пізнання себе та суспільства, що допоможе жити у навколишньому середовищі.

Мета написання моєї роботи – показати, як можна використовувати методи і засоби драма-педагогії у відзначенні видатних, святкових та щоденних днях. Під час підготовки цієї мети я намагалася збирати та використовувати необхіднішу інформацію з літератури. У першу чергу я написала про найважливіші і найхорисніші засоби та драматичні ігри драма-педагогіки. Подруге, я подробніше розглядала сценарії традиційних свят й видатних днів та роль і значення драма-педагогіки у їх розробки.

У третьому розділі своєї роботи провела анкетування з вихователями дитячих садків, яке засередилось на розумінні та використуванні драматичної педагогіки у роботі. При підведенні підсумків виявилось, що більшість вихователів знають методи драмо-педагогії і розуміють її важливість у роботі. Я переконалось що з ста анкетованих вихователів, крім одного-двох, використовують драматичні ігри і драматичні елементи у повсякденній роботі з дітьми. Завдякі анкетуванню моє припущення підтвердилось: тобто драматична педагогія і драматичні драматичні ігри присутні у повсякденному житті садків, їх використовують під час занять і при підготовки святкових заходів.

Як майбутній педагог я вважаю, що треба якомога більше використовувати драма-педагогіку, отже, драматичні ігри, традиційні свята, які дуже важливі в житті дітей, які прикрашають і роблять яскравішими повсякдення дітей.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- B. Kis Attila: *Gyermekirodalom az óvodában*. „Mentor(h)áló 2.0 Program”. Elérhető: http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/GYERMEKIRODALOM_AZ_VODBAN/index.html. (Hozzáférés ideje: 2020.04.05)
- Debreczeni Tibor (1991/1. sz.): *A gyermekszínhátszás állapotáról*. Drámapedagógiai magazin, 1. sz. 19-21. o.
- Debreczeni Tibor (1992/1. sz.): *A drámapedagógia hazánkban. Pedagógiai módszer a drámapedagógia*. Drámapedagógiai magazin, 3. sz. 3-4. o.
- Demeter Lázár Katalin (2017): *Drámajátékok, kreativitás a tehetséggondozásban*. Székesfehérvár – Könyvtár. Elérhető: <http://www.vmk.hu/upload/editor/2017/gondolatok-tarhaza/Demeter-Lazar-Katalin-DRAMAJATEKOK-tehetseg-kreativitas-Szekesfehervar-konyvtar-eladas.pdf> (Hozzáférés ideje: 2019.02.10)
- Forrai Katalin (1991): *Ének az óvodában*. Editio Musica, Budapest.
- Gabnai Katalin (2011): *Drámajátékok. Bevezetés a drámapedagógiába*. Helikon Kiadó.
- Illés Klára (2016): *DRÁMA – PEDAGÓGIA – SZÍNHÁZ – NEVELÉS*. Szöveggyűjtemény középhaladóknak. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.
- Jonathan Neelands (1994): *Dráma a tanulás szolgálatában*. Magyar Drámapedagógiai Társaság, Budapest.
- Kaposi László (2008): *Tanítási dráma*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság.
- Kele Ildikó (2016): *Az anyanyelvi kompetenciák fejlesztése az óvodában*. Katedra folyóirat, XXIII/8 sz.
- Lőrincz Jenő (1992/1. sz.): *Játék, drámajáték és a nevelés (Arisztotelésztől napjainkig)*. Drámapedagógiai magazin, 3. sz. 6-11. o.
- Marunák Ferenc (1991/1. sz.): *Mi is az a drámapedagógia? (1. rész)*. Drámapedagógiai magazin, 1. sz. 4-5. o.
- Nagy Jenőné (1996): *Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel. Alternatív program*. Szolnok. Jász- Nagykun-Szolnok MPI. Elérhető: http://www.gyakorloovi-suli.hu/docs/nevelesi_programok/muveszeti_program.pdf (Hozzáférés ideje: 2019.03.24.)
- NAT (1995/2. sz.): *Tánc és dráma*. Drámapedagógiai magazin, 10. sz.
- Ortutay Gyula (1977-1982): *Magyar Néprajzi Lexikon*. Akadémiai Kiadó, Budapest. Elérhető: <http://mek.niif.hu/02100/02115/html/> (Hozzáférés ideje: 2019.02.10.)

Paládi-Kovács Attila (1988-2002): *Magyar Néprajz I-VIII*. Akadémiai Kiadó, Budapest. Elérhető: <http://mek.niif.hu/02100/02152/html/> (Hozzáférés ideje: 2019.02.11.)

Pálfi Sándor (2015): *Óvodapedagógiai módszertani kézikönyv* [elektronikus dokumentum]. Debreceni Egyetem, Debrecen. Elérhető: http://tanarkepzes.unideb.hu/szaktarnet/kiadvanyok/ovodapedagogiai_modszertani_keziko_nyv.pdf (Hozzáférés ideje: 2020.03.02.)

Pinczésné Dr. Palásthy Ildikó (2009): *A drámapedagógia produkciófelülete és hatásmechanizmusa*. Mediárium, 3. évf. 1-2. Elérhető: http://epa.oszk.hu/01500/01515/00005/pdf/mediarium-iii_089-098.pdf (Hozzáférés ideje: 2020. 01. 15.)

Pintér Éva (2009): *Kommunikációs nevelés az óvodában*. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest. Elérhető: <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=205> (Hozzáférés ideje: 2020.03.19.)

Rody Vera (1997/1. sz.): *Kreatív mozgás gyerekeknek*. Drámapedagógiai magazin, 13. sz. 26-30. o.

Rudolf Ottóné (1997): *Dráma-drámajáték*. Drámapedagógiai magazin, 1997. évi különszáma. 13-19. o.

Schmidtné Bohr Erzsébet (2010): *A drámajáték alkalmazása az óvodában a konfliktuskezelés során*. MÉRK, Budapest.

Szarka Júlia (2009): *Óvodai tevékenységek tervezése - a szervezett tanulási tevékenység lehetőségeinek tervezete*. Budapest. Elérhető: <https://docplayer.hu/1720821-Ovodai-tevekenysegek-tervezese.html> (Hozzáférés ideje: 2020.03.09.)

Szőke Anna (2000): *Elszaladt a kemence – óvónők és szülők kézikönyve*. Fórum Kiadó, Újvidék.

Tölgyessy Zsuzsanna (2018): *A drámapedagógia elmélete és gyakorlata*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Akadémiai Kiadó.

Varga Edit (2015): *Drámajáték gyűjtemény*. Gézengúz Tagintézmény Nevelőtestülete. Elérhető: http://www.szolnokiovodak.hu/pdf/tudas_tar/2014-2015/20142015-07.pdf (Hozzáférés ideje: 2019.12.15)

Vári Ildikó (2018/3. sz.): *Drámajátékok a bábjáték „szolgálatában”*. Drámapedagógiai magazin, 60. sz. 36-37. o.

Melléklet

1. sz. melléklet

Drámajátékok

- *Érzékszerveket finomító játékok*

„Tükörjáték”: A játék során két gyerek egymással szemben áll, olyan távolságban, hogy kinyújtott karjuk, ujjhegyük összeérjen. Egyikük az irányító, aki elmozdulhat, fintort vághat, gesztikulálhat. A pár másik tagja pedig, mintha ő lenne a tükör, utána csinálja, vele együtt végzi az összes mozdulatot. A fokozatosság elvét betartva előbb lassú kézmozdulatokat tükrözzünk, később gyorsabbakat, majd akár az egész testre kiterjedő mozdulatsorokat is.

„Mit hallok?”: A csoportból egy gyerek bekötött szemmel áll a helyiség közepén, és figyel azokat a halk hangokat, amelyeket a többiek a helyiség különböző sarkaiból adnak. A feladat, hogy a lehető legpontosabban a hang felé forduljon, és esetleg meg is közelítse. Úgy is játszható, hogy több hangforrásunk van, s mindenkinek csukott a szeme. A feladat pedig az, hogy válasszuk ki a számunkra legrokonszenvesebb hangot és közelítsük meg csukott szemmel azt, aki adja.

„Mit kóstolok?”: A játék során a feladat az, hogy csukott szemmel ismerjük fel a gyümölcsöket, ételeket az ízükből! Nehéz feladat, mivel nem szoktuk szemünk kikapcsolásával, csak ízérzékelésünkre hagyatkozva, tapintás nélkül felismerni az ételeket.

„Mi ez?”: Különböző szagot árasztó anyagmintát mutatunk a gyerekeknek, például fogkrém, virág, festék stb. Az győz, aki a legtöbbet felismeri. Egy másik változatban ismerjünk fel különböző tárgyakat vakon, tapintás útján!

- *Megőrző és újrateremtő játékok*

„Mi változott?”: Az egyik gyermek kimegy a szobából, de ezelőtt alaposan körülnéz. Ezután a bent maradók megcserélhetik helyüket, elcserélhetik ruhadarabjaikat. Összesen három változtatást hajtanak végre. Behívják a kitalálót, akinek az a feladata, hogy rájöjjön, milyen változások történtek, amíg ő kint volt.

„Földrengés”: A „kimaradásra” épülő játékok egyike, amely során eggyel kevesebb szék van, mint a játzók száma. A játékosok szemben ülnek egymással, két sorban. A két széksor között kb. három méter távolság legyen. Középen sétál egy játékos, majd hirtelen elkiáltja magát, hogy „földrengés!”. Ekkor az egymással szemben ülőknek kell helyet cserélniük. Egyvalaki azonban kimarad, mivel a középső játékos is igyekszik elfoglalni egy helyet. A kimaradó kerül középre.

„Utánzás”: Bevezető játékként is lehet alkalmazni kisebb gyermekeknek. A folyamat során a pedagógus által kimondott szavak hallatán olyan mozdulat, cselekvés bemutatása a cél, ami először jut eszükbe.

- *Erőgyűjtő és figyelem-összpontosító játékok*

„Marionett”: A játék során párokat formálunk. Az egyik hanyatt fekvé pihen, a másik mellé lép, s mint egy marionettfigurát, képzel zsinórokkal mozgatni kezdi. Úgy kell a gyakorlatot végezni, hogy végül álló helyzetbe kerüljön a „marionettfigura”.

„Zsák búza játék”: Azonosulásra épülő játék, amelyben karnyújtásnyi távolságra körben állnak a gyerekek. Az óvónő azt az instrukciót adja nekik, hogy nyújtsák-feszítsék a testüket és játsszák azt, hogy tömött búzászsákok. Majd egy kiséger kirágja az oldalukat, és most folyik ki belőlük a búza. Ahogy ürül ki a zsák, úgy lazulnak el. Végül a zsák ott marad üresen, a földön heverve. Fontos a lassúság, a folyamat koncentrált követése.

„Így hallottam...”: Körben ül a csoport, majd a játékot a vezető elkezd. A mellette ülő játékos fülébe súg egy mondatot, úgy, hogy a többiek ne hallhassák. A vezető mellett ülő játékos a másik szomszédjának adja tovább az információt és így tovább, egészen addig, míg körbe nem ért a „hír”. Az utolsó játékos hangosan mondja a kapott információt, amit összehasonlítunk az eredetivel. A koncentráció mellett a megfigyelőképesség és hallásérzékelés fejlesztése is történik.

„Vakvezetés”: Tizenketten körben állnak, és behunyt szemmel fogják egymás kezét. A vezető két játékos megjelöl, azok kinyitják a szemüket. Úgy jelöli ki a vakvezetőket, hogy mindenkire öt-öt játékos jusson. Halkan megsúgja nekik a feladatot, merre vezessék csukott szemű társaikat. A két vezető lassan elindul a „vakokkal”. Ők a felelősök a tempóért; a „vakok” nem beszélhetnek, de kezük szorításával irányítják egymást. A végén visszaállnak a körbe. Az első alkalommal például egy széket ki lehet kerülni, stb. Fontos a játék utáni beszámoltatás. Vezetők és vezetettek egyaránt elmondják, hogy mit éreztek.

- *Üzenetváltós játékok*

„Önkifejezés más nyelveken”: Próbálja ki az egész csoport, hogyan tud beszélni lóul, kecskéül, azaz mit tud kifejezni mekegve vagy nyihogva. Hogyan tudja ilyen módon közölni az indulatot (düh, félelem, sértettség), lelkiállapotot (szomorúság, vidámság, dac), egyszerű jelentéseket (igen, nem, ide, oda, nagyon, kicsit, elég).

„Személyiségükör”: Adjunk „személyiségüköröt” egy barátunkról, úgy, hogy igyekezzünk bemutatni a teljes gesztusrendszerét.

„Mit mondok én most?”: Általánosan ismert kézmozdulatok értékelése. Álljunk be a jellemző pozitúrába, s valaki helyettünk mondja az ilyenkor szokásos elképzelhető

szöveget. Például a legyintésre, hogy „eh, megette a fene”! Így mehetünk végig a fenyegetés, figyelemfelhívás, az ijedség, a megdöbbenés gesztusain. Természetesen arcjátékunk sokat segít ezekben a játékokban.

- *Rögtönzés*

„Bábjáték”: Mindig, minden alkalommal azonnal elővehető módszer, még igazi báb sem kell hozzá, bármelyik tárgyat „átlelkesíthetjük”, s mögéje bújva hamarabb születik meg a szó.

„Hangzó pantomim”: Ez a gyakorlat a némajátékból való átvezetést segítő játék. Legyünk például robotok, s szaggatottan, mozgásunkat kísérve lassan beszéljünk vagy legyünk párok, akik közül az egyik mozog, a másik beszél helyette.

- *Alkalmazott drámajátékok (Életjátékok)*

„Hová tartozom?”: Puzzle-darabok alapján csoportok kialakítása. A pedagógus négy A/4-es képet vág 4-5 darabra a csoport létszámától függően. A puzzle-darabokat összekeverjük. Minden gyerek kap egy darabot. Keressék meg azt a társukat, akinél lehet az ő puzzle-darabjához hozzáillő részlet. Így alkotnak majd egy csoportot. Miután megtalálták a társaikat, illesszék össze a képet egy egésszé.

„Szerepjáték”: A család karácsonyestére, születésnap megünneplésére, valamelyik nemzeti vagy vallási ünnepre készül. A csoportok válasszanak maguknak szerepeket és beszéljék meg, hogyan készül a család az adott ünnepre, ünnepélyre. Különös tekintettel a ruházatra, ajándékokra, viselkedésre, az előkészületekre, az ünnepi asztal megterítésére, az ünnep lezárására. Lehetősége nyílik az óvónőnek arra, hogy az írott és az íratlan szabályokról, viselkedési formákról, normákról beszélgessenek.

Elérhető: <https://www.erkolcstan.hu/system/files/segedanyag/2013/dramajatekok.pdf>

2. sz. melléklet

Gazdasági ünnep forgatókönyve (saját összeállítás):

„Szüreti mulatság”

Köszöntő: Óvónő

Gyerek:

Figyelem, figyelem, közhírré tétetik,
A szüreti mulatságunk elkezdődik.
Ide gyűljön apraja és nagyja,
Aki a műsorunkat látni akarja.
Aki itt van, haza ne menjen,
Foglaljon helyet és tapssal kísérjen.

Ének: Érik a szőlő.

Érik a szőlő, hajlik a vessző, bodor a levele.
Két szegénylegény szántani menne, de nincsen kenyere.
Van vereshagyma a tarisznyába', keserű magába',
Szolgalegénynek, hej, a szegénynek de kevés vacsora.

Vers: Takáts Gyula - Szüreti vers.

Gyerek:

Szüretelnek, énekelnek,
Láttál-e már ennél szebbet?
Dió, rigó, mogyoró,
Musttal teli kiskancsó.
Sose láttam szebbet!

Gyerek:

Akkora fürt, alig bírom,
Egy fürtből lesz akó borom.
Dió, rigó, mogyoró,
Csak úgy nevet a kancsó.
Az sem látott ilyet.

Gyerek:

Az öregnek aszú bor jár,
A gyerekeknek must csordogál.
Dió, rigó, mogyoró,
Szüretelni, jaj, de jó!

Igyunk erre egyet!!!

Felelgetős játék:

Lányok: Szeptember, ber, ber, ber, gyümölcsöt hoz jó ember.

Fiúk: Ősszel esik az eső, soha nincsen jó idő.

Lányok: Elmúlt a nyár, itt az ősz, szőlőt őriz már a csősz.

Fiúk: Esik eső hujujjj, hozzá még a szél is fúj.

Vers:

Gyerek:

Piros alma csüng a fán,
Szakítsd le te szép leány.
Leszakítom, megeszem,
mert az almát szeretem.

Vers: Sarkadi Sándor - Édes ősz.

Gyerek:

Édes ősz jött, hull a körte,
Hamvas szilva hull a földre.
Itt egy körte, hamm bekapd!
Ott egy alma, kasba rakd!
Bokor alatt dió bújik,
Ott ne hagyd!

Felelgetős játék:

Lányok: Azt hallottam én a héten

Legény vásár lesz a réten.

Én is oda fogok menni,

Szökét, barnát választani.

(lányok elsétálnak a fiúk előtt, félkört alkotnak)

Fiúk: Azt hallottam én a héten,

Leányvásár lesz a réten.

Én is oda fogok menni,

Szökét, barnát választani.

(fiúk a párjuk elé állnak)

Mindenki: Szervusz kedves barátom,

(kézfogás, lóbálás)

gyere vélem táncba.

Tánc: Megérett, megérett.

Fiúk: Megérett, megérett, a fekete szőlő, *(rugózás)*

Ne menj arra csinos barna kislány meg fog a kerülő. *(egyet jobbra, egyet balra)*

Lányok: Nem félek, nem félek, én a kerülőtől,
inkább félek a kerülő fiának a fekete szemétől. *(párosforgás)*

Vers: Móra Ferenc - A cinege cipője.

Gyerek:

Vége van a nyárnak,
hűvös szelek járnak,
nagy bánata van a
cinegemadárnak.
Szeretne elmenni,
ő is útra kelni.
De cipőt az árva,
sehol se tud venni.

Gyerek:

Kapkod fűhöz-fához,
szalad a vargához,
fűzfahegyen lakó
Varjú Varga Pálhoz.
Azt mondja a varga,
nem ér ő most arra,
mert ő most a csizmát
nagy uraknak varrja.
Darunak, gólyának,
a bölömbikának,
kár, kár, kár, nem ilyen
akárki fiának!

Gyerek:

Daru is, gólya is,
a bölömbika is,
útra kelt azóta
a búbos banka is.
Csak a cinegének

szomorú az ének:
nincsen cipőcskéje
máig se szegénynek.

Keresi-kutatja,
repül gallyrul gallyra:
"Kis cipőt, kis cipőt!" -
egyre csak azt hajtja.

Körjáték: A kállói szőlőbe.

A kállói szőlőbe,
két szál vesszőbe, *(egymás kezét fogva körbejárnak)*
Szíjja, fújja, fújdogálja,
Harmadnapos hajdogálja,
Sűrű, sűrű, raff, raff, raff. *(kör közepe felé, 3-szor dobbantunk)*
Sűrű, sűrű, raff, raff, raff. *(kör közepéből kifelé, 3-szor dobbantunk)*

Ének: Alma, alma, piros alma.

Alma, alma, piros alma odafönn a fán.
Ha elérném, nem kímélném, leszakítanám.
De elérnem nincs reményem, várom, hogy a szél
azt az almát, piros almát lefújja elém.
De elérnem nincs reményem, várom, hogy a szél
azt az almát, piros almát lefújja elém.

Mondóka:

Gyerek:

Kemény dió, mogyoró,
kis mókusnak ez való.
Odújába elrakja,
Télen elropogtatja.

Ének: De jó a dió.

De jó a dió, füttyül a rigó,
Vidám dala száll:
Élni jaj, de jó!
Gyere, te rigó, itt van a dió,
Héja ropogós,
bele csuda jó.

Vers: Kányádi Sándor - Jön az ősz.

Gyerek:

Jön immár az ismerős
Szél lábú deres ősz.
Sepreget, kotorász,
Meg-megáll, lombot ráz.
Lombot ráz, diót ver,
Krumplit ás, szüretel.
Sóhajtoz nagyokat,
S harapja, kurtítja a hosszú napokat.

Vers: Kelep, kelep.

Gyerek:

Kelep, kelep, gólyamadár,
Itt van az ősz, elmúlt a nyár.
Elmúlt a nyár, itt az ősz,
Szőlőt őriz már a csősz.

Mondóka:

Gyerek:

Szőlő, szőlő, édes szőlő,
Ősszel érik a sok szőlő.
Szüretelni jaj de jó!
Csurog a must, halihó!

Vers: Raggamby András - Elmúlt a nyár (részlet).

Gyerek:

Elmúlt a nyár, itt az ősz,
Kampósbottal jár a csősz.
A présházban must csorog,
Fornak már az új borok.

A kék szilva rád nevet,
Alma, körte integet.
Hamvas szőlő, jaj de jó,
Hozzá kenyér, friss dió.

Körjáték: Lipem, lopom a szőlőt.

Lipem, lopom a szőlőt,
Elaludt az öreg csősz,
Furkósbót a kezében,
Vaskalap a fejében.
Tele a kis kosár!

(A gyerekek körbeállnak, a szőlőtőkét jelképezve, róluk kell lopkodni a szőlőfürtöket a tolvajoknak. Az egyik gyerek közepén leguggol, ő a csősz. A fejére kalapot rakunk, kezébe furkósbót adunk, lehajtja fejét és elalszik. A körben állók éneklik a dalocska szövegét, míg a tolvajok körülötte lopkodnak. Egyszer csak a lopkodók elkiáltják magukat: "Tele a kis kosár!". Ekkor a csősz felpattan és megpróbálja elkapni a lopkodókat).

Záró vers:

Gyerekek:

Hálát adunk a jó Istennek,
hogy – e napot megérhettük.
A gazdag termést Istennek,
a jó munkát nektek megköszönjük.

Mindenki: Éljen! Éljen! Éljen!

Záró tánc, csárdás: Hull a szilva a fáról.

Hull a szilva a fáról,
Most jövök a tanyáról
(rugózás)
Sej, haj, ruca, ruca, kukorica, derce.
(páros forgás)
Egyik ága lehajlott,
Az én rózsám elhagyott
(sarokkopintás)
Sej, haj, ruca, ruca, kukorica, derce.
(páros forgás)
Kis kalapom fekete.
Páva tolla van benne.
(lányok forognak, fiúk térdepelnek)
Sej ,haj, ruca, ruca, kukorica, derce
(lányok leülnek a fiúk térdére, kezek magasban)

3. sz. melléklet

Egyházi ünnep forgatókönyve (saját összeállítás):

„Karácsonyi műsor”

Óvónő: Köszöntő

Gyerek:

Bácsik, nénik, apák, anyák,
Isten hozta ide hozzánk!
De jól tették, hogy eljöttek,
Látni a mi ünnepünket.
Cseng a dalunk, zeng a versünk,
Örüljenek együtt velünk
Ennek a szép, víg órának,
Kis Jézuska áldásának.

Gyerekek: Bevonulnak a gyerekek, a 4 gyertyagyújtó angyal oldalt állnak.

Vers:

Gyerek (1. gyertyagyújtó):

Ég a gyertya ég,
El ne aludjék.
Szíveinkből a szeretet
Ki ne aludjék.

Gyerek (2. gyertyagyújtó):

Ég a gyertya ég,
Fusson a sötét.
Szíveinkből a szomorúság is
kirohanjék.

Gyerek (3. gyertyagyújtó):

Ég a gyertya ég,
Nő a fényesség.
Sötét földhöz a fényesség,
Egyre közelébb.

Gyerek (4. gyertyagyújtó):

Ég a gyertya ég,
az adventi négy.
Azt lobogják, azt hirdetik:

Jézus üdvözlégy!

Vers:

Gyerek:

Nyílj meg szívem, fogadd be őt,
az áldott égi csecsemőt.
Ki a világ üdvével jött.
Borulj le jászola előtt!

Gyerekek: Kört alkotnak. Bevonul Mária és József és a kör közepén maradnak.

Betlehemi jelenet:

Gyerek (József):

Célhoz értünk Mária!
Ez az a hely, amiről Betlehem lakói beszéltek!
De itt nem maradhatunk!
Se meleg, se víz, ételünk is alig van.

Gyerek (Mária):

Nekem már nincs erőm tovább menni:
A fiam bármelyik órában megszülethet.
Maradjunk itt József!
Isten majd csak gondolkodik rólunk.

Vers:

Gyerek:

Harangok szóljatok, szóljatok csengők,
Tudja meg a világ: Karácsony eljött!
Zengjétek angyalok, zengjétek boldogan,
Tudja meg a világ: Karácsony napja van!

Ének: Mennyből az angyal lejött hozzátok.

Mennyből az angyal lejött hozzátok,
pásztorok, pászorok!
Hogy Betlehembe sietve menvén
lássátok, lássátok.
Istennek fia, aki született
jászolban, jászolban,
Ő leszen néktek üdvözítőök
valóban, valóban.

Gyerekek: A három pásztor a földre fekszik, alusznak. A három angyal a pásztorokhoz megy, keltegetik őket.

Gyerekek (angyalok):

Ébredjetek pásztorok!
Az álmotok valóra vált az éjjel,
Pásztorok, pásztorok, keljetek fel.

Gyerek (1. pásztor):

Ki az?

Gyerek (2. pásztor):

Mi az?

Gyerek (3. pásztor):

Mit zavartok?

Gyerek (1. angyal):

Jó pásztorok ne féljetek,
nagy örömet mondok néktek.
Akit oly régen vártatok,
Az Úr Jézus földre szállott.

Gyerek (2. angyal):

Találtok egy gyermeket, aki bepólyálva fekszik.
Nem selyemben, nem bársonyban,
csak egy szalmás jászolban.

Gyerek (3. angyal):

Ő az ég és a föld király,
siessetek mind hozzá!

Ének: Pásztorok, pásztorok.

Pásztorok, pásztorok örvendezve,
sietnek Jézushoz Betlehembe.
Köszöntést mondanak a kisdednek,
ki váltságot hozott az embernek.

Angyalok szózata minket is hív,
értse meg ezt tehát minden hű szív:
a kisded Jézuskát mi is áldjuk,
mint a hív pásztorok magasztaljuk.

Gyerekek (pásztorok): A pásztorok Máriához és Józsefhez mennek.

Adjon Isten szép jó estét,
köszöntjük a kisdededcskét!
Jó helyen járunk?

Gyerek (József):

Gyertek beljebb: Igen, itt született!

Gyerek (1. pásztor):

Hoztunk neki ajándékot! Én sajtot.

Gyerek (2. pásztor):

Én bárányt.

Gyerek (3. pásztor):

Én mézet.

Gyerek (József):

Köszönjük, pihenjete meg nálunk!

Ének: A kis Jézus megszületett.

A kis Jézus megszületett, örvendjünk!
Elküldötte ő szent fiát Istenünk!
Betlehemben fekszik rongyos jászolban,
azért van oly fényesség a városban.

Eleibe térdepelünk mindnyájan,
örvendezve énekelünk vígságban!
Dicséretet mondunk édesanyjának,
ajándékot hozunk a kis Jézusnak.

Gyerek (Mária):

Nézzétek, hárman jönnek ebbe az irányba. Fiamhoz jönnének?

Gyerek (József):

Kik vagytok? Mit kerestek itt?

Gyerekek (királyok):

Messze napkeletről jöttünk
fényes csillagot követtünk.
Fényes csillag azt mondta:
Megszületett a kis Jézuska.

Gyerekek: A pásztorok, királyok, gyertyagyújtók leborulnak Mária előtt.

Gyerek (Mária):

Szememen a könny, a fátyol,
kicsi fiam biztos fázol.
Nincsen bölcsőd, csak a jászol,
Aludj, aludj én szentségem.

Gyerekek: Mindenki feláll, és egy félkört alakítanak.

Gyerek (1. gyertyagyújtó):

Ha van szívedben nyugalom és béke,
átjárja, majd lelkedet a szeretet fénye.

Gyerek (2. gyertyagyújtó):

Kinek kellő ragyogása van,
egyedül sem boldogtalan.

Gyerek (3. gyertyagyújtó):

Szeretni jöttünk a világra,
magunk és mások boldogságára.

Gyerek (4. gyertyagyújtó):

Az újesztendőt töltsé be
a termékeny béke, a lélek nyugalma, a szeretet melegsége.

Gyerekek: Mindenki meghajol!

Vers: Pataki Edit - Szép ünnepünk.

Gyerek:

Fehér lepel a tájon,
beköszönt a Karácsony,
a szeretet ünnepe,
énekszó is köszöntse.

Ének: Kiskarácsony, nagykarácsony...

Kiskarácsony, nagykarácsony,
kisült-e már a kalácsom?
Ha kisült már, ide véle,
Hadd egyem meg melegébe!

Jaj, de szép a karácsonyfa!
Ragyog rajta a sok gyertya!
Itt egy szép könyv ott, egy labda!

Jaj, de szép a karácsonyfa!

Vers: Donászy Magda - Karácsonyi csengő vagyok.

Gyerek:

Karácsonyi csengő vagyok,
csilingelek az ágon,
örüljete megérkezett
Télországból Karácsony.

Vers:

Gyerek:

Szép karácsony nagyon várunk,
Fenyőfát is találsz nálunk.
Feldíszítve száz csodával,
a csúcán meg angyalkával.

Tánc: „Ember, ember, december” (kicsik).

Vers: Fésüs Éva - Álmodik a fenyőfácska.

Gyerek:

Álmodik a fenyőfácska
odakinn az erdőn.
Ragyogó lesz a ruhája,
ha az ünnep eljön.

Csillag röppen a hegyére,
gyertya lángja lobban,
dallal várják és örömmel
boldog otthonokban.

Legszebb álma mégis az, hogy
mindenki szívébe
költözzék be szent karácsony
ünnepén a béke.

Vers: Mentovics Éva - Szent karácsony éjjelén.

Gyerek:

Megszólal sok apró csengő.
Érces hangjuk lágyan zengő.

Azt zenélik minden ágon:
Karácsony van a Világon.
Szent karácsony éjjelén
táncot jár a gyertyafény.
Meghittség, és szeretet
melengeti szívedet.

Tánc: „Hópehely tánc” (nagy lányok).

Vers: Donászi Magda: Karácsony.

Gyerek:

Karácsonyfa, Karácsony,
Ezüst dió zöld ágon.
Csilingelő csengettyű,
A fenyőfa gyönyörű.
Csillagszóró, gyertyafény,
ég a fenyő ünnepén.

Vers:

Gyerek:

Karácsony szent ünnepén
Szívből azt kívánom:
Legyen béke a szívekben
S az egész világon.

Tánc: „Száncsengő-száncsengő vígan szól a dal” (nagyok, páros tánc).

Vers:

Gyerek:

Adjon Isten füvet, fát,
tele pincét, kamarát.
Sok örömet a házban,
boldogságot a családban.

Mindenki: Kellemes Karácsonyi Ünnepeket és Boldog Újévet kívánunk!!!

4. sz. melléklet

Mesedramatizálás bábjátékkal (saját összeállítás):

„A kismalac és a farkasok”

Kategória: Népmese.

Író: Színhagyomány útján terjedő mese az emberek között.

Szereplők: Malac, farkas, farkas társai, mesélő.

Kellékek: malac báb, farkas bábok, házikó, fazék, tűzhely, zsák, fa.

Leírás: A bábjáték egy erdőben játszódik. Az erdő közepén van egy ház, ebben él a malac. A bábjáték a pedagógus alkalmazott módszere. Az óvónő a házikó mellett ül, egyik kezén a malac báb, másik kezén a farkas báb, majd elkezdődik a mesedramatizálás bábjáték által. Nagyon fontos, hogy az óvónő a szereplőkhöz híven változtassa hangját, hogy ez által beinduljon a gyermekek fantáziája és egy összetett élményt keltsen a közönség számára.

Mesélő: Volt a világon egy kismalac, annak volt egy kisháza az erdő közepén. Egy nap, amikor otthon főzött magában egy nagy ordas farkas lopakodott a házához és bekopogtatott az ajtón.

Farkas: *Kedves Malackám, eressz be a házádba, fázom, nagyon hideg van idekint.*

Malac: *Nem engedlek biz én, mert megeszél.*

Farkas: *Eresszd be legalább az egyik hátulsó lábamat, mert megveszek ebben a hidegben.*

Malac: *Na, most, mi tévő legyek? Várjunk már meg is van.*

Mesélő: A kismalac odatett egy nagy fazék vizet a tűzre és beeresztette az ordas farkas egyik hátulsó lábát. Kis idő múlva ismét kérlelni kezdi a farkas a malacot.

Farkas: *Ugyan kedves malackám, eressz már be a másik hátsó lábamat is.*

Mesélő: A farkas addig győzködte, hogy végül beeresztette a másik lábát is. De ez sem volt elég a farkasnak.

Farkas: *Kedves Malackám eressz már be a két első lábamat is kérlek.*

Mesélő: A malac beeresztette a farkas első lábait is, de a farkasnak az se volt elég.

Farkas: *Édes, kedves kis Malackám, eressz már be egészen, meglásd, egy ujjal sem nyúlok hozzád.*

Malac: *Beeresztelek, ha megígéred, hogy nem eszel meg.*

Farkas: *Esküszöm az életemre kedves Malackám.*

Mesélő: A kismalac egy zsákot tett az ajtónyíláshoz, hogy amint a farkas jön háttal befelé, egyenesen abba menjen bele. Így is történt, a kismalac nem volt rest, bekötötte a zsák száját, lekapta a tűzről a fazék forró vizet és ráöntötte a farkasra.

Farkas: *Jajj!*

Mesélő: A farkas egy darabig ordított, azután addig hányta, vetette magát, míg kiszabadult a zsák fogságából. A farkasnak kihullott az összes szőre. A malac eközben felszaladt egy hatalmas fa tetejére és amint meglátta a kopasz farkast nagy nevetés tört ki belőle.

Malac: *Most már mondhatod, hogy fázol ordas farkas. (nevetés)*

Farkas: *Megállj malacka ezt még megbánod, megyek, szólok a társaimnak.*

Mesélő: A farkas szaladt segítséget hívni, és nem sokkal később visszaért a társaival és a fa alatt összedugva a fejüket tanakodtak, hogy miképpen fogják meg a kismalacot, mert egyikük sem tudott fára mászni. Végül úgy döntöttek egymás hátára állnak. A kopasz állt legalul, mert félt feljebb menni, így hát a többi az ő hátára állt. Mire az utolsó is felmászott, a kismalac elkiáltja magát.

Malac: *Forró vizet a kopaszra.*

Mesélő: A kopasz megijedt, kiugrik a többi alól és úgy elszaladt, hogy sose látták többet. A sok farkas mind lepotyogott, kinek a lába, kinek a nyaka tört ki.

Farkasok: *Jaj a fejem, jaj, a nyakam.*

Mesélő: A kismalac lepottyant a fáról, hazament, többet felé se mertek menni a farkasok.

Malac: *És itt a vége, fuss el véle.*

Vége!

Elérhető: <https://www.nepmese.hu/index.php/mesetar/mesek/a-kismalac-es-a-farkasok>

5. sz. melléklet

Mesedramatizálás bábjátékkal (saját összeállítás):

„A farkas és a hét kecskegida”

Kategória: Népmese.

Író: Színhagyomány útján terjedő mese az emberek között.

Szereplők: Kecskemama (gyerek), kecskegidák (gyerekek), legkisebb kecskegida (gyerek), farkas (gyerek), mesélő (óvónő).

Kellékek: kecske báb, farkas báb, házikó, kréta, liszt, olló, tű, cérna, kövek, kút.

Leírás: A bábjáték egy erdőben játszódik. Az erdő közepén van egy ház, ebben él a kecskemama és annak hét kecskegidája. A bábjáték a gyerek és a pedagógus közösen alkalmazott módszere. A nagyobb gyerekek az óvónővel a ház körül ülnek, kezükben a báb, elkezdődik a mesedramatizálás bábjáték által, a kisebb gyermekek pedig a közönség.

Mesélő: Volt egy öreg anyakecske s annak hét gidácskája. Úgy szerette őket, ahogy csak anya szeretheti a gyerekeit. Egyszer eleségért készült az erdőbe. Összehívta a gidákat, és így szólt hozzájuk:

Kecskemama: *Kedves gyermekeim, kimegyek az erdőre. Vigyázzatok, óvakodjatok a farkastól: ha beengeditek, szőröstül-bőröstül fölfal. Furfangos állat a farkas, még azt is megteszi, hogy idegen bőrbe bújjik, de ha jól figyeltek, reszelős hangjáról, fekete mancsáról nyomban ráismertek.*

Kecskegidák: *Vigyázunk, édesanyácskánk, hogysisne vigyáznánk! Elmehetsz nyugodtan.*

Mesélő: Erre a kecskemama búcsút vett tőlük, és elindult az erdőbe. Alig telik el egy negyedóra, kopogtatnak az ajtón, s valaki beszél:

Farkas: *Nyissátok ki, kedveseim, én vagyok itt, édesanyátok. Mindegyikőtöknek hoztam valami finomságot!*

Mesélő: Hanem a gidák tüstént felismerték a farkast reszelős hangjáról.

Kecskegidák: *Nem nyitjuk ki! A mi édesanyánknak kedves, lágy a hangja, a tiéd meg csúnya, reszelős. Nem is édesanyánk vagy te, hanem a farkas!*

Mesélő: A farkas mordult egyet, bosszantotta, hogy így túljártak az eszén. Kapta magát, elszaladt a boltba, vásárolt egy jókora darab krétát. A farkas megette a krétát, s attól egyszerre vékony lett a hangja, szinte maga sem ismert rá, azzal visszament a kecskékhez, megint bekopogtatott, s megint beszólt nagy mézesmázosan:

Farkas: *Nyissátok ki, kedveseim, én vagyok itt, édesanyátok. Hoztam mindegyikőtöknek valami jó falatot!*

Mesélő: A gidák azonban meglátták a farkas mancsát.

Kecskegidák: *Nem nyitjuk ki, dehogyan nyitjuk! A mi édesanyánknak szép fehér lába van, a tiéd meg csúnya fekete. Nem is édesanyánk vagy te, hanem a farkas!*

Mesélő: Erre nagy mérgesen a farkas elszaladt a molnárhoz, aki beszórta liszttel a lábát, úgyhogy az tiszta fehér lett. Akkor a farkas harmadszor is bekopogtatott a kecskék ajtaján.

Farkas: *Nyissátok ki, kedveskéim, én vagyok itt, édesanyátok. Találjátok ki, mit hoztam nektek az erdőből!*

Kecskegidák: *Előbb mutasd meg a lábadat!*

Mesélő: A farkas nagy bátran föltette lisztes mancsát az ablakpárkányra. Fehér volt. Erre a gidák ajtót nyitottak. De megrémültek, amikor meglátták a dühös ordast! Ahányan voltak, annyifelé menekültek. Az első az asztal alá ugrott, a második az ágyba bújt, a harmadik a kályhába, a negyedik a konyhába, az ötödik a szekrénybe, a hatodik a mosdótál alá, a hetedik meg a faliórába. De a farkas megtalálta őket, éhes is volt, mérges is volt, egymás után mind bekapta. Csak a legkisebbiket nem lelte meg azt, amelyik a faliórában rejtőzött. Mikor jóllakott, odébbállt. Lefeküdt kint a réten egy fa alá, és elaludt. Nemsokára megjött az erdőből a kecskemama. Majd meghasadt a szíve attól, amit látott! Sorra kiabálta a nevüket, de nem felelt senki. Végül, amikor az utolsót hívta, megszólalt egy cingár hangocska:

Legkisebb kecskegida: *Itt vagyok, édesanyám!*

Kecskemama: *Hol? Hol vagy, édes lelkem?*

Legkisebb kecskegida: *Itt, az órában!*

Mesélő: A kecskemama kiszedte az órából a csemetéjét. Kifordult a házból, neki a rétnak, vitt magával ollót, tűt, cérnát, a kis gida meg sírva-ríva a nyomában. Hát, ahogy a rétre ért, ott feküdt a farkas a fa alatt, és horkolt. Az öreg kecske nézte, nézte, mint aki kövé dermedt. Addig nézte, míg észre nem vette, hogy valami fickándozik a farkas kövér hasában.

Kecskemama: *Csak nem az én szegény gyerekeim mozognak ott?*

Mesélő: A kecskemama nem tévovázott sokáig nekilátott föl vágni az ordas bendőjét. Alig nyisszantott egyet, máris kidugta a fejét egy gida. Szaporán csattogtatta az ollót, míg mind a hat fia ki nem ugrott a bendőből, s ott nem táncolt körülötte. Mikor mindnyájan együtt voltak már, azt mondta a kecskemama:

Kecskemama: *Menjetelek, keressetek jó nagy köveket! Belevarrjuk a hasába, amíg alszik!*

Mesélő: A gidák egész halom követ hordtak össze, aztán nekifogtak, s annyit tömtek az ordasba, amennyi csak belefért. Mikor a rakodással elkészültek, kecskemama sietve

összevarrta a farkas irháját. Észre se vette a gonosz, olyan mélyen aludt, meg se moccant közben. Amikor felébredt ásított egy nagyot, aztán föltápáskodott, hogy igyon a kútban, mert rettenetesen megszomjazott. Csak azt nem értette, hogy lehet ilyen nehéz az a hat gidácska. Lépett egyet-kettőt, imbolyogva, a kövek meg összekocódtak, zörögni kezdtek a hasában.

Farkas: *Mi csörög, mi zörög? A hasamban mi görög? Azt hittem, hat gidát nyeltem, mégis csak kő kocog bennem.*

Mesélő: Dünnyögte bosszúsan, s alig várta, hogy egy jót kortyolgasson a jéghideg vízből. A víz fölé hajolt, a nehéz kövek meglódtak a hasában és fejest bukott a kútba, majd belefulladt. A gidák a sövény mögül lesték, mi történik. Mikor az ordas eltűnt a kútban, nagy vidáman előszaladtak, körbe fogódtak, nótára gyűjtöttek, azt énekelték:

Kecskemama és kecskegidák: *Kellett neked kecskegida? Odalettél, farkas koma!*

Mesélő: A kecskemama és kisgidái pedig boldogan éltek, míg meg nem haltak.

Vége!

Elérhető: <https://www.nepmese.hu/index.php/mesetar/mesek/a-farkas-es-a-het-kecskegida>

6. sz. melléklet

Mesedramatizálás színjátékkal (saját összeállítás):

„A három kis malac”

Kategória: Népmese.

Író: Színhagyomány útján terjedő mese az emberek között.

Szereplők: három kis malac (Röfi, Töfi és Döfi) (gyerekek), malac mama (gyerek), farkas (gyerek), mesélő (óvónő).

Kellékek: malac és farkas álarc vagy fejdísz a gyerekeknek, rajzolt házikók szalmából, fából, téglából.

Leírás: A jelenet egy erdőben játszódik. A mesejáték vagy színjáték a gyerek és a pedagógus közösen elvégzett feladata. A gyerekek az óvónővel a mese eljátszására alkalmas helyiségben, minden szükséges eszközzel elkezdik a mesedramatizálást mesejáték, színjáték által.

Mesélő: Hol volt, hol nem volt, volt egyszer három kismalac. Röfi, Töfi és Döfi. Egy nap az anyukájuk így szólt hozzájuk:

Malac mama: *Malackáim immár felnőttetek, itt az idő, hogy saját házat építsetek.*

Mesélő: El is indultak mindhárman, vígan dalolva járták a mezőt. De, ahogy az erdő szélén sétálgattak a sötét rengetegben meghallotta éneküket egy gonosz ordas farkas:

Ének: *Egy kis malac, rőf- rőf- rőf,*

Trombitálgat, töf- töf- töf,

Trombitája víg ormánya ,

földet túrja, döf- döf- döf.

Jön az öreg, meglátja,

Örvendezve kiáltja:

Rajta fiam, rőf- rőf- rőf- rőf

Apád is így csinálja!

Most már együtt zenélnek,

Kukoricán megélnek,

Tőf-tőf-tőf-tőf, rőf-rőf-rőf-rőf,

Ezek ám a legények

Farkas: *Jaj, de finom falatok, ezekből jól belakok! Szunditok még egyet, de holnap malacot ebédelek. Hehehe...*

Mesélő: Röfi, a legidősebb malac egyszer csak így szólt:

Röfi: *Testvéreim, én itt már megállok, nádat szedek és házat formálok!*

Töfi és Döfi: *Jól van Röfi bátyánk, jó munkát kívánunk, aztán ha van időd, vendégségbe várunk.*

Mesélő: A többiek még el sem tűntek a láthatáron, Röfi már zsipp-zsuipp nádat szedett, és össze is tákolta a házat... aztán lefeküdt lustálkodni. Ment tovább a két kis malacka, amikor Töfi megszólalt:

Töfi: *Testvérem, én is már megállok, fát vágok és házat eszkábálok!*

Döfi: *Jól van Töfi bátyám, jó munkát neked is, aztán látogass meg, ha időd engedi.*

Mesélő: A faházépítés már nehezebb munka volt, Töfi kidöntötte a fát, fűrészelte, rakta a deszkát, el is fáradt rendesen, mire a faház kész lett. Közben Döfi is ment, mendegélt, majd egy szép tisztáson megállt:

Döfi: *Tovább már én sem megyek, téglát égetek, ha nehéz is lesz, erős házat építetek!*

Mesélő: A téglaház volt ám az igazi munka, a kis malac a téglát égette, cipelte, malterrel szép kötésbe tette. Már alig-alig bírta szusszal, de csak rakta és még mindig rakta, amíg egy takaros ház nem kerekedett belőle. A nagy munka végeztével ő is lepihent...

A három kismalac még javában szundított, mikor az erdőben az ordas gyomra ismét hangosan korogni kezdett. Nem várt soká a farkas, az első kismalac, Röfi nádházához ment, és bekiáltott:

Farkas: *Kismalac, engedj be, vagy én megyek be érted, lerombolom a házad és azonnal véged!*

Röfi: *Ordas farkas, fekete! Engem aztán nem kapsz be!*

Farkas: *Akkor is ebéd lesz belőled!*

Mesélő: Azzal a farkas jó nagy levegőt vett, és egy szuszra elfújta a nád házikót, mintha fel sem építették volna... De a malac fürgén kiugrott, és elszaladt a testvéréhez, hogy bekéredzkedjen.

A farkas éhen maradt, és kelleetlenül tovább állt a második, fából készült házikóhoz, hogy ott is bekiabáljon:

Farkas: *Hé, te malac, engedj be, vagy én megyek be érted, lerombolom a házad és azonnal véged!*

Töfi: *Ordas farkas, fekete! Engem aztán nem kapsz be!*

Farkas: *Akkor is ebéd lesz belőled!*

Mesélő: Azzal a farkas jó nagy levegőt vett, és fűjt, aztán még egy nagy levegőt, és második szuszra elfújta a fa házikót is. Csak pár deszka maradt a helyén... De Röfi és Töfi még időben kiugrottak hátul, szaladtak Döfihez.

A farkas már azt se tudta, mit tegyen dühében, olyan éhes volt, hogy a fatörzset is majd megrágta, de azért csak elmenetelt az utolsó, téglaházhoz, hogy bekiabáljon:

Farkas: *Maaaalaaaaaac, engedj be, vagy én megyek be érted, lerombolom a házad és azonnal véged!*

Döfi: *Ordas farkas, fekete! Engem aztán nem kapsz be!*

Farkas: *Akkor is ebéd lesz belőled!*

Mesélő: A farkas most is jó nagy levegőt vett, és fújta, aztán még egy nagy levegőt vett, és megint fújta, de hiába fújta és fújta, a téglaház meg sem mozdult.

Farkas: *Rajtam aztán ki nem fogtok, okosabb vagyok a rókánál, ki is találtam, hogy lesztek falatok a vacsorámnál!*

Mesélő: Azzal a létrát a háznak támasztva felmászott a tetőre, és azon nyomban beugrott a kéménybe. De hiába volt ám a nagy furfangja, mert a legkisebb malac tűzhelyén egy hatalmas üstben forrt a víz. Az ordas a kéményből egyenesen a forró vízbe csobbant, és óóóó még a fájdalmasnál is fájdalmasabban égette meg hátsóját.

Három kismalac együtt: *Ordas farkas, fekete, minket ugyan nem kapsz be!*

Mesélő: A farkas hanyatt-homlok menekült ki a kéményből, el a háztól, vissza a sötét erdő mélyére, és soha többé nem fájt a foga malachúsra.

Azóta, Röfi és Töfi is megépítették a saját kis téglaházikójukat és boldogan éltek, míg meg nem haltak.

Vége!

Elérhető: <https://kerekese.hu/video/a-harom-kismalac/>

7. sz. melléklet

Mesedramatizálás színjátékkal (saját összeállítás):

„Répamese”

Kategória: Orosz népmese.

Író: Színhagyomány útján terjedő mese az emberek között.

Szereplők: nagyapó (gyerek), nagyanyó (gyerek), unoka (gyerek), kutya (gyerek), cica (gyerek), egér (gyerek), mesélő (gyerek).

Kellékek: nagyapó, nagyanyó, unoka, kutya, cica, egér álarc vagy fejdísz a gyerekeknek, házikó, ásó, kapa, gereblye, répa.

Leírás: A jelenet egy kis udvaron játszódik. A mesejáték vagy színjáték a gyerekek által elvégzett feladat. A gyerekek a mese eljátszására alkalmas helyiségben, minden szükséges eszközzel elkezdik a mesedramatizálást mesejáték, színjáték által.

Mesélő: Volt egyszer egy kis ház, szép fehérre meszelt. Előtte virágok, mögötte kicsi kert. Mikor tavaszodott, így szólt az Apóka:

Nagyapó: *Várom a jó időt hosszú hetek óta. Kimegyek a kertbe, ások meg kapálok, vetek sárgarépát, ültetek virágot.*

Nagyanyó: *Az jó lesz, hogyha répát vet a kertbe, itt az ásó, kapa, ott meg a gereblye.*

Mesélő: Nagyapó a kertet kapálta, öntözte, gyomlálgatta, amikor gízt-gaszt látott benne. Terebélyes bokor lett a répa nyáron. Egyszer Apó így szólt:

Nagyapó: *Ősz jár a határon. Kimegyek a kertbe, répát szüretelni, jó kövérre hízott nyáron valamennyi.*

Mesélő: Örült Nagyanyóka, s így szólt lelkenedezve:

Nagyanyó: *Bőven lesz majd répánk a zöldséglevesbe. Nesze Nagyapóka! Fogd meg a kosarat, és a sárgarépát hordd be mihamarabb!*

Mesélő: Nagyapó a répát húzta... Mindhiába. Még csak hírmondó sem volt a kosarába. Visszament a házba, így szólt:

Nagyapó: *Nagyanyóka! A répát hiába húzom órák óta.*

Nagyanyó: *No, majd én segítek! Gyere vissza apjuk, mert a sárgarépát, bizony ott nem hagyjuk.*

Mesélő: Nagyanyó megfogta nagyapó derekát, s biztatta a répát:

Nagyanyó: *Gyökerem, gyere hát!*

Mesélő: Húzták, ahogy bírták, húzták, ahogy tudták. De a répát bizony, ki nem húzták. Jött a kis unoka:

Unoka: *Hát ti, mit csináltok?*

Nagyapó: *A répát akarjuk kihúzni, mint látod! Nagyanyóval együtt próbálgatjuk régen, homlokomon csorog már a verítékem...*

Mesélő: No, a kis unoka nem kérte magát, átfogta két karral nagyanyó derekát. Most már hárman húzták, ahogy csak tudták, de a sárgarépát, bizony ki nem húzták. Akkor jött a kutya:

Kutya: *Vau! Mit csináltok?*

Nagyapó: *A répát akarjuk kihúzni, mint látod! Nagyanyóval együtt próbálgatjuk régen, homlokomon csorog már a verítékem...*

Mesélő: Nosza a kiskutya nem kérte magát, két lábra állt, húzta unoka derekát. Most már négyen húzták, ahogy csak tudták, de a sárgarépát, bizony ki nem húzták. Akkor jött a cica:

Cica: *Nyau! Mit csináltok?*

Nagyapó: *A répát akarjuk kihúzni, mint látod! Nagyanyóval együtt próbálgatjuk régen, homlokomon csorog már a verítékem...*

Mesélő: Nosza a kiscica nem kérte magát, két lábra állt, átfogta a kutya derekát. Most már öten húzták, ahogyan csak tudták, de a sárgarépát, bizony ki nem húzták. Akkor jött az egér:

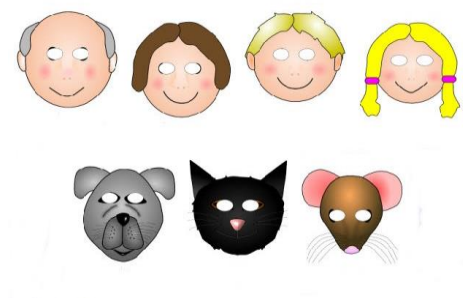
Egér: *Cin-cin! Mit csináltok?*

Nagyapó: *A répát akarjuk kihúzni, mint látod! Öten próbálgatjuk immár réges-régen, homlokomon csorog már a verítékem...*

Mesélő: Nosza a kiséger nem kérte magát, két lábra állt, húzta a cica derekát. A cica a kutyát, a kutya az unokát, az unoka nagyanyót, nagyanyó nagyapót. Most már hatan húzták, és bizony nem tréfa.

Ti is láthatjátok, itt a sárgarépa!

Vége!

8. sz. melléklet

Anyanyelvi nevelés foglalkozásterv

Az óvodapedagógus neve: Orosz Barbara

A foglalkozás helye: a Csetfalvai Óvoda.

A foglalkozás időpontja: 2019. november 28.

A foglalkoztatott korcsoport: vegyes.

Tevékenységi forma: Verselés, mesélés; mesefeldolgozás.

A foglalkozás előzménye: Orsovai Mária: Téli álom c. mesehallgatás.

A tevékenység tartalma/témája: A csintalan medvebocs.

A foglalkozás célja és feladata: mesefeldolgozás vizuális szemléltetőeszközök segítségével, a mesei elemek ismétlődésének érzékeltetése színes előadásmóddal.

- **képességek fejlesztése** - hallás utáni szövegértés, rövidtávú memória, beszédkészség, nyelvtanilag helyes beszéd, szókincsbővítés, metakommunikáció, képzelet- és fantáziafejlesztése.

- **nevelési feladatok** - erkölcsi érzelmek fejlesztése, a közös mesehallgatással, átéléssel együttes élmény nyújtása, a közösségi érzés erősítése, az egymás iránti megértésre, megbecsülésre, türelemre nevelés, önkontroll és szabad önkifejezés fejlesztése.

A foglalkozáshoz szükséges eszközök: a mese részleteit és szereplőit ábrázoló képek.

A foglalkozás szervezeti formája: kötött.

A foglalkozás munkaformája: csoportos.

A foglalkozás típusa: ismétlő, rendszerező.

A foglalkozás módszerei: szóbeli megismeréssel kapcsolatos módszer; szemléltetéssel és képszerű megismeréssel kapcsolatos módszer.

Foglalkozás menete:

- **a foglalkozás időkerete:** 15-20 perc.
- **Kezdő szakasz**

- **szervezési feladatok** – az irodalmi tevékenység során várható szervezési feladatok: az irodalmi élmény befogadásához a helyszín kialakítása, a megfelelő légkör megteremtése. A mese szemléltetéséhez szükséges eszközök előkészítése.

- **motiváció** – a gyermekek szövegalkotási kedvére alapozó oldott beszélgetés kezdeményezése. Az előzetes tudásra építve aktiváljuk az adott szókincsréteget. Majd a mese elkezdése előtt egy találós kérdéssel indítunk, amely így hangzik:

*Barlang mélye az én hazám,
Itt élem világom,
Télen alszom, nyáron meg a
Kerekerdőt járom.
Azt se bánám, ha az erdő
Csupa mézzé válna!
Bár nem tudom, hogy akkor majd
Hol terem a málna?*

Medve

• **Alkotó szakasz**

- **a gyermek tevékenysége** – a gyermekek mindegyike elfoglalja a saját helyét a csoportszobában lévő székeken. Elkezdődik a mesélés, az ismert mese felidézése, amelyet ők figyelmesen kísérik és a feltett kérdésekre ügyesen válaszolnak, amiért dicséretet kapnak. A mesehallgatás után elkezdődik a mesefeldolgozás vizuális szemléltetőeszközök segítségével, azaz a mese részleteit és szereplőit ábrázoló képek által. Tehát a mesét újramondjuk, megismételjük a képek alapján. Ha vannak önként jelentkező gyermekek, akkor egyedül is megpróbálkozhatnak elmesélni a cselekményt a képek alapján.

- **a pedagógus tevékenysége** – érdeklődés és figyelem felkeltése érdekében találós kérdés a medvéről, majd mesélési szándék bejelentése: „Az ősz végének eljövételével, lassan beköszönt a tél. Ilyenkor a medvék összegyűjtenek sok-sok termést és téli álmat alszanak. Emlékeztek arra a mesére, amely egy csintalan kis medvebocsról szólt? Gyertek, idézzük fel mit is csinált!” Kommunikációs és beszédkészség fejlesztése érdekében a mesemondás közben ügyelek a hangsúlyozásra, testtartásra, mimikára, a szöveg érthető elmondására, a tagoltságra, a tempóra. A mese élményszerűvé tétele miatt a szövegmondás során törekszek arra, hogy közlésegyenként más és más gyerekhez forduljak oda, azért, hogy folyamatosan erősítsem a gyerekek mesehallgatásban való motiváltságát. Valamint elsődleges cél a ritmushatás keltése. A mese felidézését követően mesefeldolgozásra, a dramatikus folyamat elkezdésére kerül sor a szemléltetők segítségével. A szemléltetők kiválasztása során figyelmet fordítottam arra, hogy elősegítsék a képzeleti képek előhívását és a meséhez való erős kötődés kialakulását. Elsőként bemutatom a gyerekeknek és megbeszéljük, hogy mit ábrázolnak a képek. Ezt követően a szemléltetők segítségével felidézzük, és újra elmeséljük a történetet. Ha a gyerekek akadályba ütköznek a feladat során rávezetem őket a helyes folytatásra.

- **Befejezés** - tevékenység lezárása, átvezetése. Ha szükséges, akkor újramesélés és kérdések feltevése. Végezetül, pedig egy a meséhez tartozó mondóka megtanulása, amely a következő:

*Dirmeg-dörmög a medve,
nincsen neki jókedve,
alhatnék, mert hideg van,
jobb most benn a barlangban.*

A mondóka közös elmondása: a gyerekek folyamatosan kapcsolódnak a versmondásba, egyéni ütemben, képességük fejlettségének megfelelően. Folyamatos értékelés, dicséret, biztatás, segítségnyújtás.

A foglalkozás anyaga:

Orsovai Mária:

Téli álom

- Hrrr-phú - hangzott a barlang mélyéről a horkolás. Téli álmukat aludták a medvék. A tél beállta előtt megrakták a kamrájukat finomságokkal: mézzel, málnával, áfonyával. A hasukat is csordultig tömték, hogy télen a hidegben erre ne legyen gondjuk. Mélyen aludt a medve család. Mama, papa és a két bocs. Egyszer az egyik bocs forgolódni kezdett. Kinyitotta a szemét.

- Valami zörgést hallottam. - mondta magában. Csendben hallgatódzott, de nem hallott semmit.

- Talán álmodtam. - gondolta, azzal becsukta a szemeit, hogy ismét álomba merüljön. De akkor újra hallotta a neszt, mintha valaki morogna.

- Ahá, tudom már, mi ez? A gyomrom korog. Ettől aludni sem lehet. Éhes vagyok. - A gyomra egyre erőteljesebben jelzett.

- Felkelek, kimegyek az éléskamrába és keresek valami ennivalót. - Óvatosan osont ki, nehogy felébressze a többieket.

A polcon bögrékben, tálkákban sorakoztak a csemegék. Mindenkinek rajta volt a jele az edényen. Az ő jele a málna volt, a testvéréé eper.

- Megeszem a húgom mézét. - találta ki hirtelen -, és tavasszal, ha újra felébredek szintén korgó gyomorral, megeszem az enyémet. A kis húgom úgy sem meri megenni az enyémet, azt hiszi, az övét már megette a téli alvás előtt. - Így okoskodott a bocs, aki nagyon szerette a hasát és nem riadt vissza attól sem, hogy elvegye a másét. Utolsó csöppig kinyalta az édes mézet, ivott rá egy jó nagyot. Mielőtt visszaballagott volna a vackára, kidugta a fejét a barlang ajtaján.

- Vajon milyen idő van kint? - nézett körül kíváncsian, de gyorsan becsukta az ajtót.

- Brrr, de cudar hideg szél süvít! Visszabújok a jó meleg szénába és alszom, míg meg nem jön a tavasz. Brum, brum. - mondta. Azzal elnyújtózott a fekhelyén, oldalba bökte a testvérét, hogy húzódjon arrébb egy kicsit. Ásított egyet és mély álom jött a szemére.

Fel sem ébredt tavaszig. Azt sem vette észre, mikor a tél közepén a szülei kiballagtak a barlang elé. Megnézték, hogy látják-e az árnyékukat, s mivel látták, mordultak egyet és visszahúzódtak még szunyókálni.

A kis medve fiú rosszul számított, mert bizony a húga kereste a mézét és csapott olyan ribilliót, amikor nem találta, hogy a torkos bocsnak be kellett vallania bűnét. Medve papa elkapta a fülét és jól megráncigálta.

- Rossz fiú vagy! Nem tűröm, hogy lopj! Ha még egyszer megteszed, kikergetlek a barlangból. Megértetted? Most pedig odaadod a húgodnak a mézedet. Lódulj! - s nagyot taszított mérgében a haszontalan medvebocson, aki megfogadta, soha többé nem veszi el a másét.

9. sz. melléklet

Testnevelés foglalkozásterv

Az óvodapedagógus neve: Orosz Barbara

A foglalkozás helye: a Csetfalvai Óvoda.

A foglalkozás időpontja: 2019. november 21.

A foglalkoztatott korcsoport: vegyes csoport.

Tevékenységi forma: testnevelés, dramatikus játék.

A foglalkozás előzménye: -

A tevékenység tartalma/témája: Tornázzunk együtt!

A foglalkozás célja és feladata: természetes mozgáskészség fejlesztése, életkornak megfelelő mozgástapasztalat szerzése, mozgásigény kielégítése, mozgásszervek fejlődésének elősegítése, helyes testtartás kialakítása és fenntartása, lábboltozat erősítése, térbeli tájékozódás, rendszeres mozgás szeretet kialakítása, állatutánzó mozgások gyakorlása során a testtartás, állóképesség és egyensúlyfejlesztése.

- **képességek fejlesztése** - motoros-, kondicionális- és koordinációs képességek fejlesztése, téri orientáció és gyors reagáló képesség fejlesztése.

- **nevelési feladatok** – játékokkal kapcsolatos szabályismeretek kialakítása, szociális és érzelmi képességek fejlesztése, erősítése (siker és kudarc, győzelem és vereség feldolgozása, konfliktuskezelés, a csapathoz tartozás érzelmei), türelemre nevelés, önkontroll fejlesztése.

A foglalkozáshoz szükséges eszközök: -

A foglalkozás szervezeti formája: kötött.

A foglalkozás munkaformája: csoportos.

A foglalkozás típusa: gyakorló.

A foglalkozás módszerei: cselekvéssel kapcsolatos módszer.

Foglalkozás menete:

- **a foglalkozás időkerete:** 15-20 perc
- **Kezdő szakasz**

- **szervezési feladatok** – a testnevelés foglalkozás során várható szervezési feladatok: a helyszín kialakítása, a megfelelő légkör megteremtése.

- **motiváció** – a gyermekek szövegalkotási kedvére alapozó oldott beszélgetés kezdeményezése. Megfogjuk egymás kezét és alakítunk egy nagy kört, a „Lufit fújunk” játék segítségével.

- **Alkotó szakasz**

- **a gyermek és a pedagógus tevékenysége** – a foglalkozást bemelegítő gyakorlatokkal indítjuk, amely során a teljes testet megmozgatjuk. A bemutatása után, a gyerekek velem együtt végzik a gyakorlatokat:

Alapállás

1-4 ütem: fejkörzés jobbra; fejkörzés balra.

Alapállás

1 ütem: kézemelés középső melltartásba;

2 ütem: karemelés magastartásba;

3 ütem: kar leeresztés oldalra középtartásban;

4 ütem: vissza kiinduló helyzetbe.

Terpeszállás csípőtartással:

1-2 ütem: törzsdöntés előre 2x;

3-4 ütem: törzsdöntés hátra 2x;

5-6 ütem: törzsfordítás jobbra 2x;

7-8 ütem: törzsfordítás balra 2x.

Terpeszállás: Törzskörzés jobbra, balra;

Zárt állás, kéz mélytartásban:

1 ütem: ereszkedés guggolásba, karok középső melltartásba;

2 ütem: vissza kiinduló helyzetbe.

A bemelegítést követően következnek a járásgyakorlatok:

- órajárás: járás lábujjhegyen, csípőtartással;

- törpejárás: járás guggolva, csípőtartással

- sarokjárás;

- menetelés.

A foglalkozás folytatásában egy utánzásos dramatikus játék következik. A folyamat során különböző állatok neveit sorolom és olyan mozdulat, cselekvés megjelenítése és bemutatása a cél, ami először jut eszükbe az adott állatról. A gyermekek az utánzás során bemutatják az állatok viselkedését, beleélik magukat az adott állat helyzetébe, átveszik tulajdonságait és érzelmeit, így a különböző nagymozgások segítségével továbbfejleszthetők az alapvető emberi mozgásformák. Ezek a mozgásos játékok igénylik

a gyermek természetes mozgásainak minden formáját úgy, mint a járás, futás, ugrálás, kúszás, dobás, mászás. A foglalkozáson elhangzó szavak a következők: gólya, madár, béka, csiga, nyúl, kenguru, tigris.

- **Befejezés** – A játék befejezése után légző gyakorlatokat alkalmazunk (belégzés, kilégzés). Tevékenység lezárása, átvezetése.

10. sz. melléklet

Kérdőív: A drámapedagógia ismerete óvodapedagógusok körében és a drámajáték jelenléte az óvodában

1. Rendelkezik drámapedagógiai módszerek ismeretével?
 - Igen
 - Nem
2. Fontosnak tartja a módszer óvodában való alkalmazását?
 - Igen
 - Nem
3. Az óvodai ünnepek vagy foglalkozások során alkalmaz drámajátékokat?
 - Igen, teljes mértékben
 - Részben
 - Nem
4. Az alábbi területek közül, melyeknél alkalmazza a drámapedagógia módszerét?

(Több válasz is megjelölhető)

- Beszédkészség fejlesztés
 - Matematikai készségfejlesztés
 - Természetismereti készségfejlesztés
 - Ének - zene, énekes játék
 - Rajzolás, mintázás, kézimunka
 - Testnevelés
 - Mindegyiknél
 - Egyiknél sem
5. A drámajátékos elemeket tartalmazó foglalkozások során a gyermekek mely készségei, képességei fejlődtek leginkább? (Több válasz is megjelölhető)
- Kommunikáció
 - Figyelem
 - Koncentráció
 - Kreatív gondolkodás és fantázia
 - Önállóság és döntéshozás
 - Aktivitás
 - Mozgáskoordináció
 - Önismeret és a környező világ megismerése

- Önbizalom
- Társas kapcsolatok, együttműködés
- Szocializáció
- Egyéb

6. A módszer alkalmazása során lát-e pozitív változást a gyermek személyiségfejlődésében?

- Igen, teljes mértékben
- Részben
- Nem

7. Milyen csoportban alkalmaz drámajátékot?

- Kiscsoport
- Középső csoport
- Nagycsoport
- Vegyes csoport
- Egyikben sem

8. Tart csak drámajátékokból álló foglalkozást?

- Igen
- Nem

9. A drámajáték lehet az óvónő vagy a gyerekek egyéni feladata, de akár lehet a gyerekekkel együtt, közösen egy alkotó tevékenység is. Ön ezek közül, melyiket részesíti előnyben?

- Óvónő drámajátékát
- Gyerekek drámajátékát
- Óvónő és gyerekek közös drámajátékát
- Mindegyiket
- Egyiket sem

10. Melyik mesefeldolgozási típust használja gyakrabban?

- Bábjáték
- Mesejáték (színháték)
- Egyiket sem

11. Az alábbi népmesék közül, melyeket sikerült feldolgozni dramatizálással?

- A kismalac és a farkasok
- A farkas és a hét kecskegida

- A három kismalac
- Répamese
- A kis gömböc
- Egyéb

12. A gyermekek élvezik a drámapedagógiai eszközök elemeivel tartott foglalkozásokat?

- Igen
- Többnyire
- Kevésbé
- Nem

13. A drámapedagógia játékra épül és játszva tanít. Ön szerint, miért a játék az egyik leghatékonyabb nevelési erő az óvodáskorú gyermekeknél?

- Saját válasz

14. Ön szerint miben rejlik a drámapedagógia fejlesztő hatása?

- Saját válasz

15. Ha lenne rá alkalom, részt venne drámapedagógiai továbbképzéseken?

- Igen
- Nem
- Talán

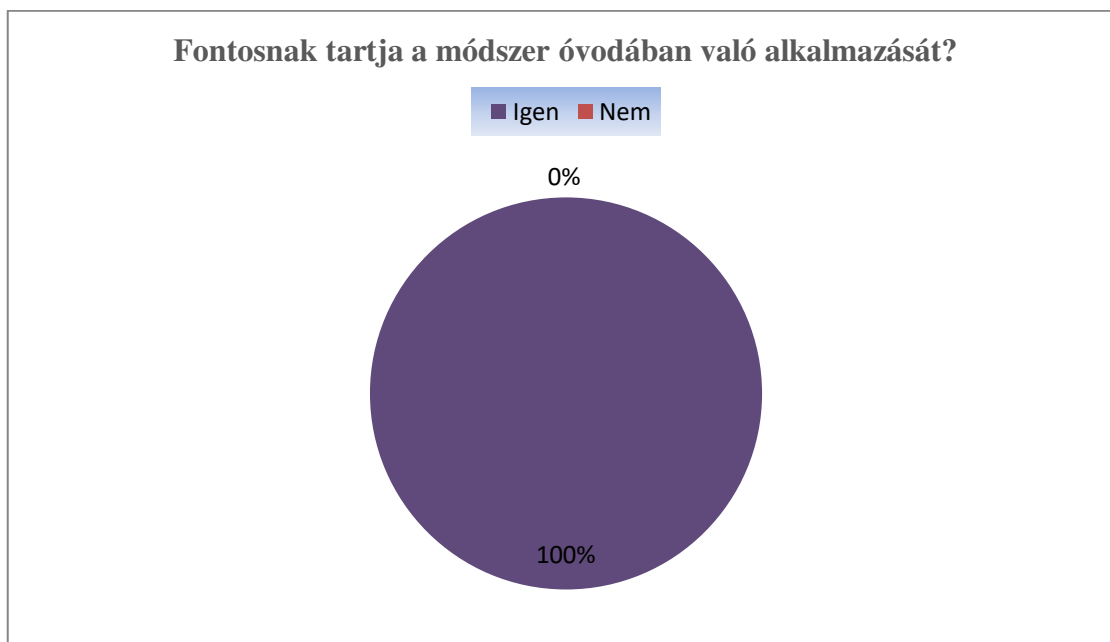
Elérhető:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScgzebUO95JDDG5KemX9XNy_LtXO6nIR_L9Wra6HIzICCG9UEA/closedform

11. sz. melléklet

2. diagram: A módszer fontossága

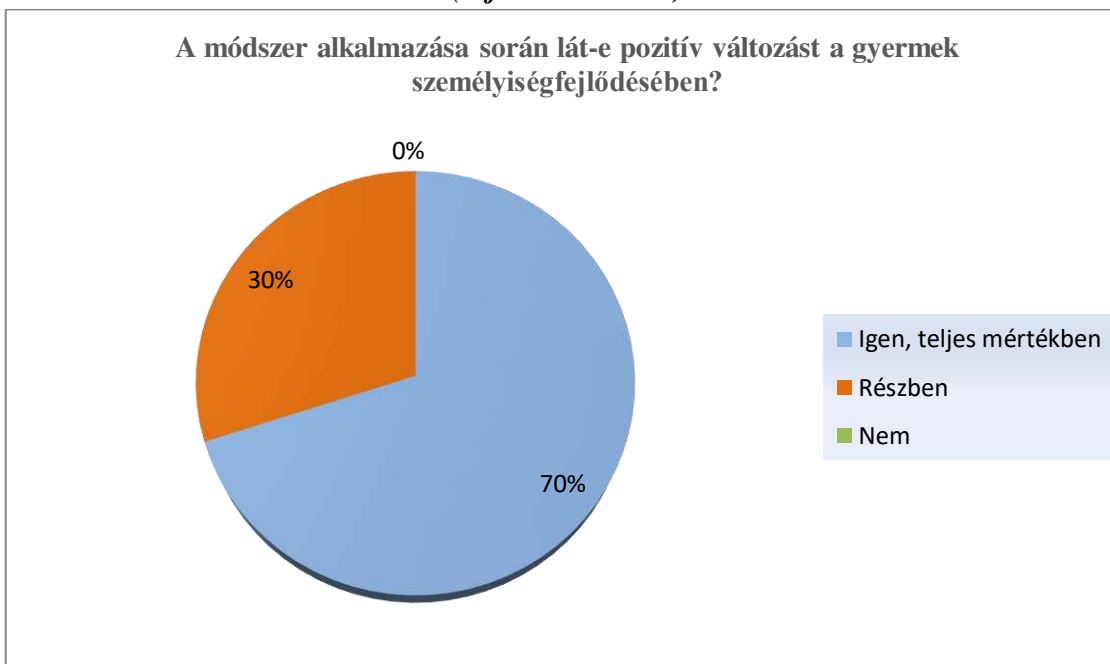
(saját szerkesztés)

12. sz. melléklet

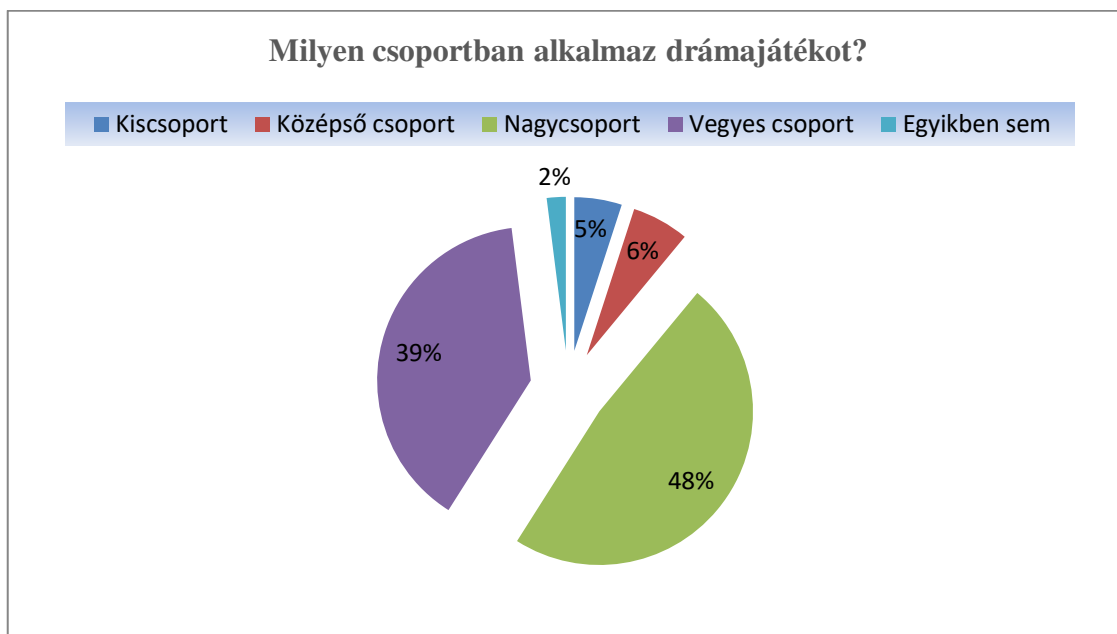
6. diagram: A drámapedagógia általi személyiségfejlődés

(saját szerkesztés)

13. sz. melléklet

7. diagram: *Csoporttípusok, amelyben a drámajáték alkalmazásra kerül*
(saját szerkesztés)

14. sz. melléklet

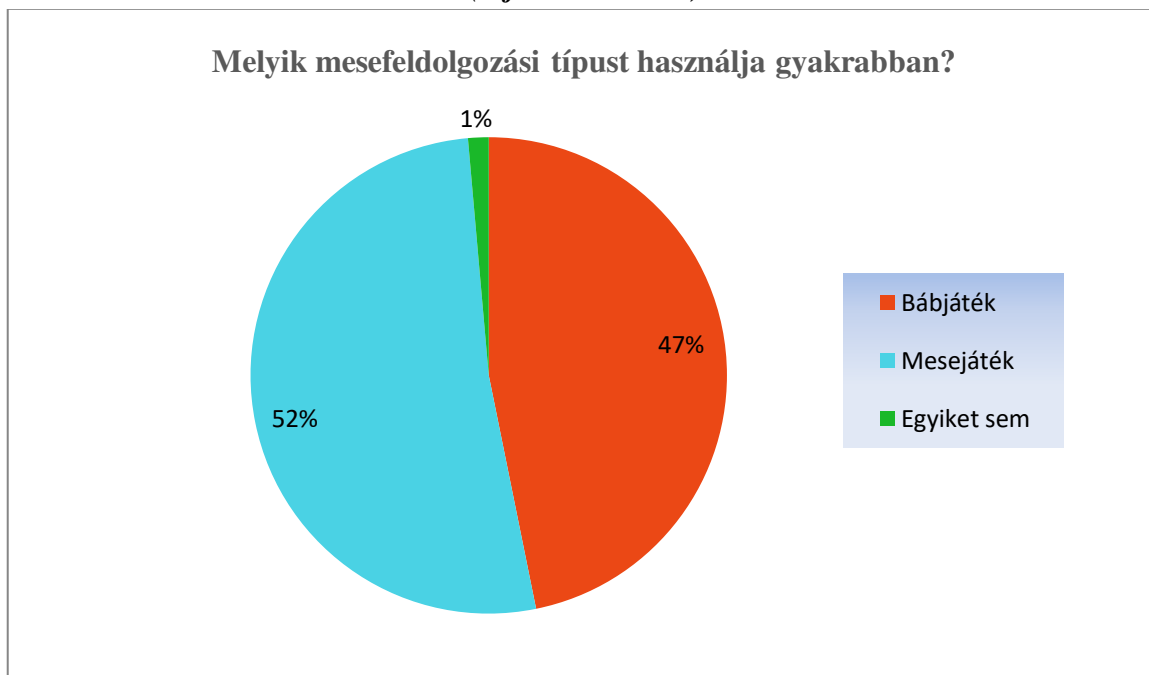
8. diagram: *Drámajáték foglalkozás*
(saját szerkesztés)

15. sz. melléklet

10. diagram: Mesefeldolgozási típusok

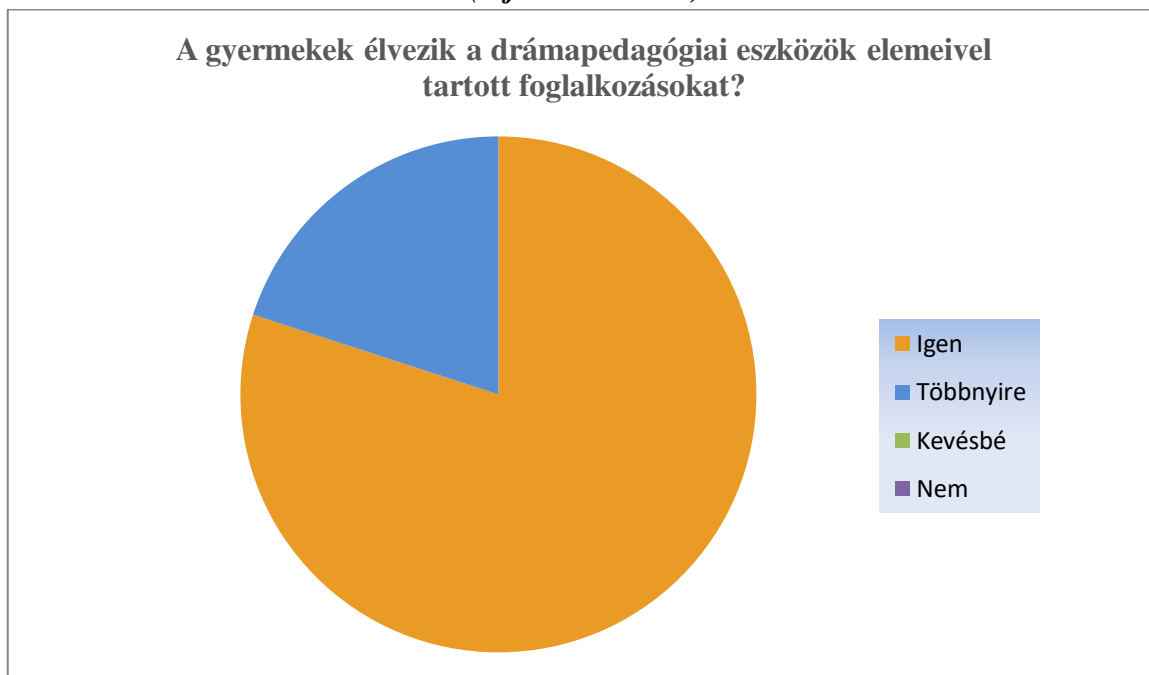
(saját szerkesztés)

16. sz. melléklet

12. diagram: A gyermekek hozzáállása

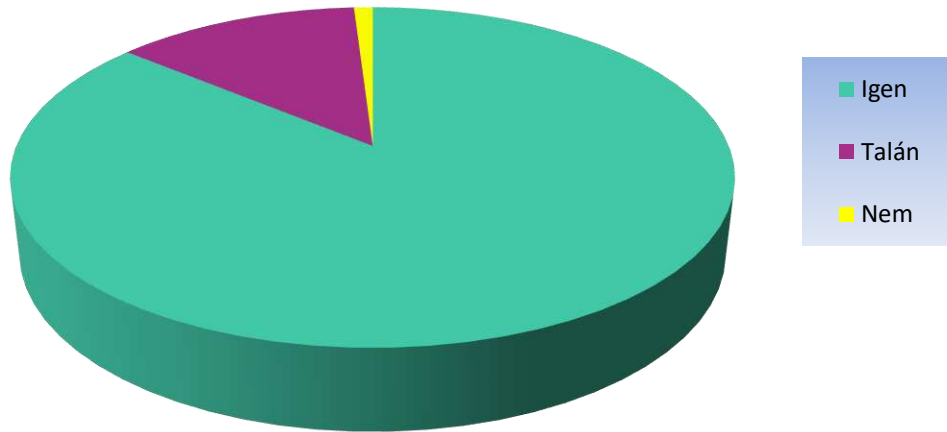
(saját szerkesztés)

17. sz. melléklet

**13. diagram: Drámapedagógiai továbbképzés
(saját szerkesztés)**

Ha lenne rá alkalom, részt venne drámapedagógiai továbbképzéseken?

Власник документу:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1003015120

Дата перевірки:
12.05.2020 10:26:57 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
12.05.2020 11:35:35 EEST

ID користувача:
92712

Назва документу: Orosz Barbara

ID файлу: 1003031282 Кількість сторінок: 88 Кількість слів: 21198 Кількість символів: 158604 Розмір файлу: 1.52 MB

14.8% Схожість

Найбільша схожість: 3.2% з джерело <https://www.erkolcstan.hu/system/files/segedanyag/2013/dramajatekok.pdf>

14.8% Схожість з Інтернет джерелами

40

Page 90

0.06% Текстові збіги по Бібліотеці акаунту

1

Page 91

0% Цитат

Не знайдено жодних цитат

0.13% Вилучень

Джерела менше, ніж 8 слів автоматично вилучено

0.09% Вилучення з Інтернету

36

Page 92

0.13% Вилученого тексту з Бібліотеки

30

Page 92

Підміна символів

Не знайдено заміненних символів